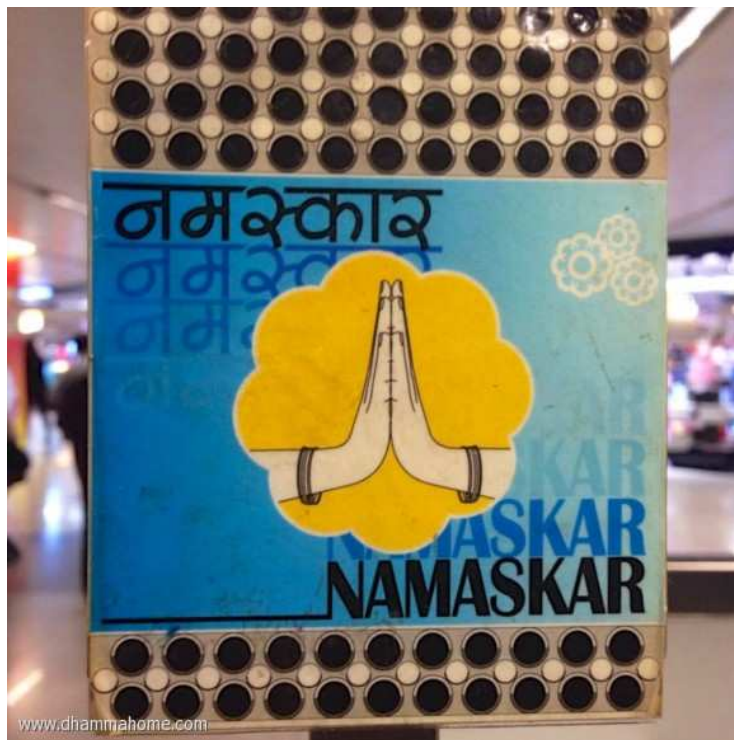

(เกือบ) ถอดใจ...ที่อินเดีย

โดย

ธาวีกา ศาสตรพงศ์

(เกือบ) ถอดใจ ... ที่อินเดีย

นมัสเตทุกๆท่าน ภาพหนึ่งที่ยินดียกก็หมดไปแล้ว (ภาพ คือ ความมี ความเป็น) เป็นภาพน้อยที่ท่องเที่ยววนเวียนเพลิดเพลินไปกับสิ่งที่ปรากฏทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ เหมือนภาพน้อยภาพใหญ่อื่นๆ ที่ผ่านมาแล้ว กำลังเป็นไป และกำลังจะเป็นไป แต่เพราะยังไม่รู้ว่า เป็นเพียงสภาพธรรมะที่เกิดปรากฏเพราะเหตุปัจจัย เกิดปรากฏเพียงชั่วขณะแล้วดับหมดไป ไม่กลับมาเกิดซ้ำอีกเลย จึงยังติดข้องจำมาเล่าให้ฟังต่อ ซึ่งมีหลายท่านส่งภาพและเรื่องมาให้ได้อ่านแล้วตามความคิดนึกของแต่ละคน ซึ่งเป็นแต่ละหนึ่ง จึงแน่ใจว่า เรื่องราวคงไม่ซ้ำกันตามการสะสมของแต่ละคนที่จะคิดว่าอะไรเป็นสาระและไม่ใช่อะไร

กลับจากอินเดียมาถึงบ้านตั้งแต่เมื่อคืนวาน (23 ต.ค. 57) ตามธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติหลังจากอยู่อินเดีย 10 วัน แล้วก็เที่ยวไปเสียละเหี่ยหัวใจ เมืองไหนๆ ที่ฉันไปแสนเศร้าอูรา ... (อันนี้เอามาจากเนื้อเพลงโบราณ จำมาได้แค่นี้) ก็นอนหลับพักผ่อนร่างกายร่วมกับคนป่วยหนัก เพื่อเรียกพลังงานกลับคืนมา แต่ก็โชคดีที่ไม่ป่วยมาก เพียงกระเพาะปัสสาวะอักเสบเล็กน้อย เพราะดื่มน้ำน้อยและกลั้นปัสสาวะเมื่อยังไม่ถึงเวลาที่คนอื่นๆ อยากเข้าห้องน้ำ จึงต้องรอ ได้คุณสุกัญญา เพื่อนชอบ พยาบาลผู้ใจดี กรุณาจัดยาให้ขอบพระคุณอีกครั้งค่ะ แต่หลายท่านมีอาการอาหารเป็นพิษ ไข้หวัด เจ็บคอ หกล้ม กังไม่ทั่ว ฯลฯ

ไปอินเดียคราวนี้พบอุปสรรคหลายอย่าง ตั้งแต่พา俞ไซโคลน Hudhud ที่ถล่มอินเดียวันที่เราออกเดินทางพอดี (13 ต.ค. 57) แต่คิดว่า พา俞อยู่ทางอ่าวเบงกอล ส่วนเราขึ้นเหนือ คงไม่เกี่ยวข้องกัน แต่ก็ยังได้พบกับทางพา俞 Hudhud อยู่ดี ทำให้ฝนตกหนัก

บางวัน ไกด์อินเดียบอกว่า ฝนคงตกติดต่อกัน 5 วัน แต่เอาเข้าจริงเจอหนักเพียงวันเดียว ซึ่งก็มีผลดีทำให้ฝุ่นน้อยลง จนวิธีกำจัดฝุ่นที่เตรียมการไว้ไม่ได้ใช้ คือ นำผ้าชุบน้ำมาวางที่บันไดรถให้ทุกคนเช็ดก่อนขึ้นรถ เพื่อไม่ให้ฝุ่นจากรองเท้าติดไปในรถ แล้วก็ต้องสวมหน้ากากอนามัยกันฝุ่น เพราะฝุ่นจะทำให้เป็นไข้หวัดได้ เอาเข้าจริง ต้องใช้ผ้าแห้งวางไว้แทนเพื่อเช็ดน้ำที่ติดรองเท้า ไม่ให้พื้นรถแฉะ ทุกอย่างก็เป็นเพียงความคิดที่เกิดขึ้นตามประสบการณ์ของแต่ละคน แต่ความจริงจะเป็นอย่างที่คิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของผู้ใดทั้งสิ้น

แถมการเดินทางในครั้งนี้ก็ทุลักทุเล มีทั้งต้นไม้ล้มขวางถนน มีสไลด์รัศทำให้รถติดยาวเหยียด ผ่านไปหลายวันจึงถอดใจว่า ครั้งนี้คงเป็นครั้งสุดท้ายที่จะมาอินเดียอีก แต่เมื่อใกล้จะจบทริป กุศลจิตเกิดทำให้บันเทิงในธรรม จึงลืมความคิมนั้นเสีย เมื่อทราบว่า ปี 59 ท่านอาจารย์จะไปอินเดียและไปที่เกษเมียร์ที่อยากไปด้วย จึงลงชื่อสมัครทันที จิตกลับกลอกรวดเร็วจริงๆ ศรัทธาก็ไม่ตั้งมั่นด้วย คงต้องเดินทางไปในภพน้อย ภพใหญ่อีกนานแสนนาน

ทัวร์สนามบิน

วันจันทร์ที่ 13 ต.ค. 57 ออกจากบ้านตั้งแต่ตีสี่ครึ่ง เพื่อไปสนามบินสุวรรณภูมิ ตามเวลานัดหมาย คือ 05:50 น. ไปถึงก่อนเวลาเล็กน้อย แต่ก็พบสหายธรรมคับคั่งแล้ว เพราะกลุ่มท่านอาจารย์ที่ไปนมัสการสังเวชนียสถานไม่ครบทั้ง ๔ แห่ง จำนวน 75 ท่าน ต้องออกเดินทางก่อนด้วยสายการบินเจ็ทแอร์ ทักทายปราศรัยกันด้วยไมตรีจิต กลุ่มของเราไปครบ ๔ แห่ง มีจำนวนสมาชิก 101 ท่าน เดินทางด้วยสายการบินแอร์อินเดีย ไปที่หลัง และเครื่องดีเลย์อีกเล็กน้อย

นั่งรอที่สนามบินจนเบื่อ ไปถึงสนามบินอินทรา คานธีที่เคลีเลยเวลาอาหารกลางวันไปเล็กน้อย แต่ก็ได้รับประทานอาหารไว้ในเครื่องสายแล้ว จึงไม่หิวเท่าไรนัก แล้วก็พากันไปทานอาหารกลางวันแบบบุฟเฟต์นานาชาติที่โรงแรม JW Marriott โรงแรม 5 ดาว ใกล้สนามบิน รู้สึกว่าเป็นเขตโรงแรมระดับ 5 ดาว เพราะกำลังก่อสร้างตึกขนาดใหญ่หลายตึก หลายแห่งเปิดให้บริการแล้ว

อาหารบุฟเฟต์นานาชาติที่นี้อร่อยมาก มีทั้งอาหารจีน อินเดีย ฝรั่งเศส จึงได้ทานเปิด
 อย่าง ข้าวหมูแดง บะหมี่ ต้มยำ และอีกหลากหลายที่น่ารับประทาน แต่กระเพาะเล็กเกิน
 กว่า จะบรรจุได้หมด มีหลายท่านถ่ายภาพเก็บไว้ให้คนที่บอกว่า ไปอินเดียจะอดอยาก
 อาหารก็กินไม่ได้ ไม่อร่อย นึกในใจว่า เดี่ยวจะรู้สึก เพราะครั้งนี้เป็นครั้งแรกจากการ
 เดินทางไปอินเดียแล้ว 8 ครั้งที่มีอาหารหรูหราน่าอย่างนี้ เมื่อไปเมืองเล็กๆ อย่างคยา ลุมพินี
 โรงแรมและอาหารก็จะแย่ไปเรื่อยๆ ซึ่งต้องยอมรับว่า จริงๆ แล้วเลือกไม่ได้ เพราะต้อง
 เป็นไปตามวิบาก คือ ผลของกุศลและอกุศลที่ทำไว้แล้ว ซึ่งเล็กน้อยมาก เพียงชั่วขณะที่
 ปราภฏทางตา หู จมูก ลิ้น กาย หนึ่ง สั้นๆ แล้วก็ดับไป ทิ้งไว้แต่ขยะในใจที่คิดนึก
 ต่อเป็นอกุศล คือ ความติดข้องเมื่อประสบสิ่งที่น่าพอใจ หรือความขุ่นเคืองเมื่อประสบ
 กับสิ่งที่ไม่น่าพอใจ แต่อาจจะมีบางท่านที่เป็นกุศล เพราะรู้ความจริงว่า เป็นธรรมชาติอย่าง
 หนึ่ง ที่เพียงปรากฏแล้วหมดไป ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล

รับประทานอาหารกลางวันแล้ว ก็พากันกลับไปรอเครื่องบินที่สนามบิน
ภายในประเทศอีก นั่งรอเวลาเครื่องออก แม้สนามบินจะใหม่และสวยงาม แต่ก็เหนื่อย
เกินจะไปเที่ยวชมแล้ว ออกจากเคลีไปลักเนาใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ตอนเย็น
กระเป๋าก็ขึ้นรถบัสไปโรงแรมก็เจอฝนปรอยๆ จากทางพายุ Hudhud แล้ว ฝ่ำรดติดอย่าง
ไม่เป็นระเบียบและเสียงแตรสนั่นหวั่นไหวอย่างที่เคยเห็นจนชินในอินเดีย เกือบสองทุ่ม
ก็ถึงโรงแรมที่พัก

เดินทางหลายวันจึงทราบว่า เสียงตรรคคือเสียงสวรรค์ แสดงว่ารถเล่นได้ ตามปกติ ถ้าเสียงตรรคเงียบเมื่อไร แสดงว่ารถเล่นไม่ได้ด้วยสาเหตุต่าง ๆ นานา เพราะ ถนนในอินเดียนั้น รถทุกชนิด สัตว์ทุกตัวสามารถใช้ถนนร่วมกันได้หมด และไม่ต้องมี กำหนดกฎเกณฑ์ว่า ต้องวิ่งทางไหน ทางไหนว่าง วิ่งได้ก็วิ่งไป แต่ต้องบีบแตรบอกรถ อื่นหรือสัตว์อื่น เมื่อต้องการแซง ดีเหมือนกันนะ เพราะบางทีอีกฝั่งถนนว่างมาก แต่ไป วิ่งไม่ได้ เพราะไม่ใช่ทางของเรา แต่ที่อินเดียตรงไหนว่างก็วิ่งไปได้เลย แต่เขาวิ่งไม่เร็ว มาก ทำท่าจะชนประสานงากัน คนนั่งหน้าต้องช่วยเบรก แต่ก็หยุดทันทุกครั้ง แล้วเขาก็ ไม่โกรธกันด้วย เหมือนเป็นเรื่องปกติที่ใครๆ ก็ทำกันอย่างนี้

แม้แต่การจราจรในอินเดีย กว่าจะจับจุดได้ ก็ต้องเดินทางมาถึง 8 ครั้ง ประสบ เหตุการณ์ต่าง ๆ กันบนท้องถนนมากมายหลากหลาย แล้วเรื่องที่ลึกซึ้งอย่างธรรมะจะ ไม่ให้ใช้เวลาอันน้อยสงไชยกับไปได้อย่างไร

ฝ่า (หาง) พายุไปพระเชตวัน

วันรุ่งขึ้น 14 ต.ค. 57 ออกเดินทางไปสาวัดดี เมืองหลวงของแคว้นโกศลในอดีที่
 เคยรุ่งเรือง ตามกำหนดการต้องออกเดินทางจากโรงแรม Linegae ลักเนา์ตอน 7 โมงเช้า
 เพื่อไปทานอาหารกลางวันที่โรงแรม Nikko Lotus สาวัดดี แต่เนื่องจากฝนตกหนักมาก
 ในตอนเช้า และโรงแรมมีขนาดเล็ก รถบัสไม่สามารถจอดหน้าโรงแรมได้ บ่อยจึงต้องวิ่ง
 ฝ่าสายฝนเอากระเป๋าของคนกว่า 100 คนไปใส่รถบัส 3 คัน กว่าจะเสร็จออกเดินทางได้ก็
 เวลา 8 โมงเช้า ไกด์อินเดียบอกว่า ฝนจะตกติดตามเราไปอีก 5 วัน ไม่เป็นไร ถึงเป็นไรก็
 เป็นกัน มาถึงอินเดียแล้วนี่ จะกลัวฝนทำไม ไม่เคยเห็นฝนตกและพายุสักที มาคราวนี้จะ
 ตกให้ดูถึง 5 วัน ก็เชิญตามสบายนะค่ะ คุณ Hudhud

รถวิ่งฝ่าสายฝนและหางพายุ มองจากต้นไม้ข้างทางรู้ว่า ลมพัดแรงมาก แต่เหมือนดูภาพจากทีวี เพราะรถปิดกระจกแน่นหนา ไม่ได้ยินเสียงลมและสัมผัสลมพายุเลย สิ่งที่น่าประหลาดใจเพียงปรากฏให้เห็น แต่เมื่อรู้ว่าลมพัดแรงเพราะต้นไม้โยกโคลงไปมานั้นเป็นความคิดนึกต่อการเห็น ไม่ใช่ขณะที่เห็น คิดกับเห็นก็ไม่ใช่สภาพธรรมชาติอย่างเดียวกัน แต่ละขณะก็เป็นแต่ละหนึ่ง เมื่อยังไม่ประจักษ์แจ้งในความเป็นธรรมชาติ ก็ยังอยู่ในโลกสว่างตลอดเวลา ไม่ใช่โลกมืดที่มีสภาพธรรมชาติแต่ละอย่างปรากฏเฉพาะเห็นเท่านั้นที่สว่าง นอกนั้นเป็นโลกมืด

รถแล่นไปสักพักก็จอดสนิท มีการติดต่อมาจากรถคันหน้าว่า มีต้นไม้ล้มขวางถนนอยู่ คงต้องรอให้ตัดต้นไม้เสร็จก่อน เราก็คิดว่า กรมทางหลวงหรือหน่วยราชการหนึ่งหน่วยใดของอินเดียคงจะทำหน้าที่นี้ และคงต้องใช้เวลาานาน ระหว่างนี้ก็ลงไปทำธุระลดน้ำหนักกันก่อน มีบางท่านเดินลงไปสำรวจข้างหน้า กลับมาเล่าว่า ต้นไม้ล้มนั้นมีกิ่งหนึ่งฟาดศีรษะหลานชายในคณะคนหนึ่งขณะที่ไปปัสสาวะและเดินกลับรถ สลับไปโชคที่รถคันนั้นมีหมอบถึง 3 ท่าน จึงช่วยกันปฐมพยาบาลจนอาการดีขึ้น ภายหลังหลานเล่าให้คณะฟังว่า ไม่รู้สึกเจ็บปวดอะไร แต่ฝนว่าเหมือนมีคนทะเลาะกัน พอพินรู้สีกตัวเต็มทีก็คิดว่า ที่ว่าคนทะเลาะกันนั้นคงเป็นสหยาธรรมชาติที่มาช่วยกันปฐมพยาบาลนั่นเอง

เราไม่ต้องรอนาน รถก็แล่นไปได้ ผ่านต้นไม้ล้มถึงรู้ว่า ที่รวดเร็วเพราะชาวบ้านพอได้ยินเสียงต้นไม้ล้ม ต่างคนก็ถือมีด ขวาน เลื่อย มาช่วยกันตัด แล้วแบกกลับบ้าน ทั้งเด็กผู้ใหญ่ ต้นไม้เป็นสมบัติที่มีค่า

แล่นมาอีกไม่นาน ต้นไม้ใหญ่ก็ล้มขวางถนนอีก โชคดีของรถคันเรา ที่มีรถเก๋งมาแทรกกลาง ทำให้ต้นไม้ล้มไถ่กระจกหน้ารถเก๋งแตก ต้องกลับรถวิ่งกลับไปทางเก่า ไมอย่างนั้นรถคันเราก็จะโดนต้นไม้ล้มฟาดเสียเอง แล้วก็ได้เห็นภาพชาวบ้านแย่งกันตัดต้นไม้ เอากลับไปบ้าน วิบัติของคนหนึ่งคือสมบัติของคนหนึ่ง ตามทฤษฎี ZERO SUM

ถ้าไม่มีสัตว์ บุคคล เตี้ยได้ เตี้ยเสีย รวมกันก็เป็นศูนย์ (อันนี้อธิบายเอง ไม่ใช่ตามทฤษฎีเกมส์)

ตอนแรกๆก็ตื่นตื่นที่เห็นต้นไม้ล้มขวางทาง คอยนับว่าล้มกี่ต้นแล้ว นานๆไปก็มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนจู่ๆก็เจอนับ นึกถึงท่านปญฺญาจาราเถรีที่ท่านหนีออกจากบ้านพ่อแม่ซึ่งเป็นเศรษฐีในเมืองสาวัตถี ตามสามีชาวชนบทไปอยู่ด้วยกัน จนมีลูก เมื่อจะคลอดลูกคนแรกก็ขอให้สามีพาไปบ้านพ่อแม่ แต่ก็คลอดเสียกลางทาง พอจะไปคลอดลูกคนที่ 2 ที่บ้านพ่อแม่ก็หนีสามีไป แล้วระหว่างทางก็เจอพายุ สามีตามมาทัน รีบไปตัดกิ่งไม้ทำเพิงให้ท่านคลอดลูก แต่ก็ถูกงูกัดตาย เมื่อนางคลอดแล้วก็ตามหาสามีที่หายไ้ พบว่าตายแล้ว ก็อุ้มลูกเล็ก และงูลูกคนโตเดินทางต่อไป ท่านต้องข้ามแม่น้ำ จึงอุ้มลูกคนเล็กไปวางไปอีกฝั่งหนึ่ง ให้ลูกคนโตคอยอยู่อีกฝั่งหนึ่ง เมื่อย่างลูกทารกแล้วก็เดินกลับมารับลูกคนโตระหว่างกลางแม่น้ำ เขี้ยวเห็นเด็กตัวแดงๆ เป็นจิ้งจอก ก็จับไป ท่านเห็นดังนั้นจึงโบกมือไล่เหยี่ยว ลูกคนโตที่ไร้เดียงสาคิดว่า แม่เรียก จึงเดินลงน้ำหายไป ในสายน้ำเชี่ยว ท่านเสียใจมากเดินทางต่อไปยังกรุงสาวัตถีเพื่อหาพ่อแม่และพี่ชาย พบคนเดินผ่านมาก็กถามถึงพ่อแม่ ได้รับคำตอบว่า ลมพายุเมื่อคืนนี้ได้พัดบ้านพัง พ่อแม่และพี่ชายถูกบ้านทับเสียชีวิตหมดแล้ว เพิ่งเผาที่เชิงตะกอนที่ยังเห็นควันลอยอยู่ ท่านเสียใจจนเสียดสี เดินร้องไห้ เสื้อผ้าหลุดร่อนจนถึงพระวิหารเชตวัน ขณะที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมที่รัชมณฑป เมื่อได้ฟังธรรมก็บรรลุเป็นพระโสดาบัน

ได้ยินเรื่องนี้มาตั้งแต่เด็กๆ เรียนธรรมะ แต่สนใจแต่เนื้อเรื่องที่แสนเศร้าว่าเป็นอย่างไ้ บัดนี้เป็นผู้ใหญ่ล่วงกาลผ่านวัยมานานแล้ว ความรู้ความเข้าใจธรรมะมากขึ้น ก็อยากจะรู้ว่า ท่านฟังธรรมะอะไรจึงได้บรรลุเป็นพระโสดาบันทั้งๆที่มีความโศกอย่างที่สุดเช่นนั้น ไปค้นอรรถกถาปญฺญาจาราเถรีคาถา มีข้อความว่า

...ขณะนั้น นางจำไม่ได้ว่าตนปราศจากผ้านุ่งห่มพุ่มลุ่มลง โดยรูปที่เกิด เพราะเป็นคนบ้าด้วยความเศร้าโศก นางจึงวนเวียนเพื่อรำพันว่า

ลูกทั้งสองก็ตาย สามีเราก็ตายที่หนทาง บิดามารดาและพี่ชายก็ถูกเผาที่เชิงตะกอนเดียวกัน.

นับตั้งแต่นั้นมา นางก็มีสมญาว่า ปฎาจารา เพราะมีอาจารย์ตกไป เหตุไม่เที่ยวไปด้วยผ้าแม้แต่เพียงผ้านุ่ง. ผู้คนทั้งหลายเห็นนาง บางพวกก็โยนขยะลงบนศีรษะ พร้อมทั้งขับไล่ว่า ไปอีกคนบ้า. บางพวกก็โปรยฝุ่น อีกพวกหนึ่งก็ขว้างก้อนดินท่อนไม้.

พระศาสดากำลังประทับนั่งทรงแสดงธรรมท่ามกลางบริษัทหมู่ใหญ่ ณ พระเชตะวันวิหาร ทอดพระเนตรเห็นนางกำลังวนเวียนอย่างนั้น และทรงสำรวจดูความแก่กล้าแห่งญาณ ได้ทรงทำโดยอาการที่นางจะบ้ายหน้ามายังพระวิหาร.

บริษัทเห็นนาง จึงกล่าวว่า อย่าให้หญิงบ้ามาที่นี้นะ.

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อย่าห้ามนางเลย. เมื่อนางมาถึงที่ไม่ไกล จึงตรัสว่า แม่นางจงกลับได้สติ.

ในทันใด นางก็กลับได้สติ เพราะพุทธานุภาพ รู้ตัวว่าผ้าที่นุ่งหลุดหล่นหมดแล้ว เกิดหิริโอตตัปปะขึ้นมาก็นั่งคุกเข่าลง. ชายผู้หนึ่งก็โยนผ้าห่มให้ นางนุ่งผ้านั้นแล้วก็เข้าเฝ้าพระศาสดา ถวายบังคมด้วยเบญจางคประดิษฐ์ แล้วกราบทูลว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอทรงเป็นที่พึ่งของข้าพระองค์ด้วย เหยี่ยวเหี่ยวอาบุดรของข้าพระองค์ไปคนหนึ่ง คนหนึ่งถูกน้ำพัดไป สามีกี่ตายที่หนทาง บิดามารดาและพี่ชายก็ถูกเรือนล้มทับตาย เขาเผาที่เชิงตะคอนเดียวกัน.

นางก็ทูลเล่าถึงเหตุแห่งความเศร้าโศก.

พระศาสดาตรัสว่า คุณก่อนปฎาจารา เจ้าอย่าคิดไปเลย เจ้ามารหาเราซึ่งสามารถจะเป็นที่พึ่งของเจ้าได้ ก็บัดนี้เจ้าหลั่งน้ำตา เพราะความตายของลูกเป็นต้นเป็นเหตุฉนั้นใด ในสังสารวัฏที่มีเงื่อนไขต้นเงื่อนไขปลายตามไปไม่รู้แล้วก็ฉนั้นนั้น น้ำตาที่หลั่งเพราะความตายของลูกเป็นต้นเป็นเหตุยังมากกว่าน้ำของมหาสมุทรทั้งสี่อีก.

เมื่อทรงแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถาว่า

น้ำในมหาสมุทรทั้งสี่ยังมีปริมาณน้อย ความเศร้าโศกของนรชนผู้ถูกทุกข์กระทบแล้ว น้ำของน้ำตามิใช่น้อย มีปริมาณมากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ นั้นเสียอีก แม่เอ๋ย เหตุไร เจ้าจึงยังประมาทอยู่เล่า.

เมื่อพระศาสดากำลังตรัสกลาบบรรยายเรื่องสังสารวัฏ ที่มีเงื่อนไขต้นและเงื่อนไขปลายตามไปไม่รู้แล้ว ความเศร้าโศกของนางก็ค่อยทุเลาลง.

ลำดับนั้น พระศาสดาทรงทราบว่ นางมีความเศร้าโศกเบาบางแล้ว เมื่อทรงแสดงว่า คุณก่อนปฎาจารา ขึ้นชื่อว่าปิยชนมีบุตรเป็นต้นก็ไม่อาจจะช่วย จะซ่อนเร้นหรือเป็นที่พึ่งของคนที่กำลังไปสู่ปรโลกได้ ดังนั้น ปิยชนเหล่านั้นแม้มีอยู่ ก็ชื่อว่าไม่มี เพราะฉะนั้น บัณฑิตพึงชำระศีลของตนแล้ว ทำทางที่จะไปพระนิพพานให้สำเร็จ ดังนี้ จึงทรงแสดงธรรมด้วยคาถาเหล่านี้ว่า

ไม่มีบุตรที่จะช่วยได้ บิดาก็ไม่ได้ แม่พวกพ้องก็ไม่ได้ เมื่อความตายมาถึงตัวแล้ว หมูญาติก็ช่วยไม่ได้เลย

สัจจะ ธรรมะ อหิงสา สัจญมะและทมะมีอยู่ในผู้ใด พระอริยะทั้งหลายย่อมคบผู้ นั้น นั่นเป็นอนามตธรรม ธรรมที่ไม่ตาย (นิพพาน) ในโลก.

บัณฑิตรู้ใจความข้อนี้แล้ว สำรวมในศีล พึงรีบเร่งชำระทางไปพระนิพพาน ที่เดียว.

จบเทศนา นางปฎาจาราก็ตั้งอยู่ในโศคาปัตติผล ทูลขอบรรพชาจะพระศาสดา. พระศาสดาทรงนำไปสำนักภิกษุณีให้บรรพชา นางได้อุปสมบทแล้ว ก็ทำกิจกรรมใน วิปัสสนาเพื่อมรรคเบื้องบนขึ้นไป.

วันหนึ่งก็เอาหมอนำน้ำมาล้างเท้าคนน้ำลง น้ำนั้นไปได้หย่อนหนึ่งแล้วก็ขาด หายไป รดครั้งที่สอง น้ำก็ไปได้ไกลกว่าครั้งที่หนึ่งนั้น รดครั้งที่สามน้ำไปได้ไกลกว่า ครั้งที่สองนั้น. นางยิดน้ำนั้นนั่นแหละเป็นอารมณ์ กำหนดว้ทั้งสามคิดว่า สัตว์เหล่านี้ ตายเสียในปฐมวัยก็มี เหมือนน้ำที่เรารดครั้งแรก ตายเสียในมัชฌิมวัยก็มี เหมือนน้ำที่รด ครั้งที่สอง ที่ไปไกลกว่าครั้งแรกตายเสียในปัจฉิมวัยก็มี เหมือนน้ำที่รดครั้งที่สามซึ่งไป ได้ไกลกว่าครั้งที่สองนั้นเสียอีก.

พระศาสดาประทับนั่งอยู่ในพระคันธกุฎี ทรงแผ่พระรัศมีไปประหนึ่งประทับ ยืนตรัสอยู่ต่อหน้านาง เมื่อทรงแสดงความข้อนี้ว่า คุณก่อนปฎาจารา ข้อนั้นก็เป็นอย่างนั้นแหละ สัตว์เหล่านี้ทั้งหมดล้วนมีความตายเป็นธรรมดา เพราะฉะนั้นคนที่เห็นความเกิด ความเสื่อมของปัจจุขันธ์ มีชีวิตเป็นอยู่วันเดี๋ยวกดี ขณะเดี๋ยวกดี ยังประเสริฐกว่าคนที่ ไม่เห็นความเกิดความเสื่อมนั้น ถึงจะมีชีวิตเป็นอยู่ตั้ง ๑๐๐ ปี

จึงตรัสพระคาถาว่า

คนที่เห็นความเกิดความเสื่อม [ของปัญจันท์] มีชีวิตเป็นอยู่วันเดียวยังประเสริฐกว่า คนที่ไม่เห็นความเกิดความเสื่อมถึงจะมีชีวิตเป็นอยู่ตั้ง ๑๐๐ ปี.

จบพระคาถา พระปฐาจารย์ภิกษุณีก็บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภทา
ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์กล่าวในการสนทนาธรรมครั้งนี้ตอนหนึ่งว่า
พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพระบารมีเพื่อตรัสรู้พระอนุตรสัมมา
สัมโพธิญาณเพื่อพวกเราที่ยังมีคบอด ให้ได้รู้ความจริงตามที่พระองค์ทรงรู้แล้ว

นโม ตัสสะ ภคโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

ขอนอบน้อมแด่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยเศียรเกล้า

กราบเท้าท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ด้วยความเคารพอย่างสูง
ที่เมตตาพร่ำสอนบ่อยๆ เนืองๆ ไม่เบื่อหน่ายความไม่รู้ของศิษย์ที่มีมากมายเหลือเกิน

พระวิหารเชตวันในสายฝน

ระหว่างทางจากลัคเนา มา สวรรค์ วิทยาการประจำรถบัสคันที่ 4 สีเขียว รศ.สงบ
เชื้อทอง ได้นำสาวดมนต์นอบน้อมพระรัตนตรัยในดินแดนพุทธภูมิ (ซึ่งทำเป็นกิจวัตรทุก

ครั้งที่ออกเดินทาง) และอธิบายที่มาของการสวด นโม ตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสสะ พร้อมทั้งอธิบายบทสวดบูชาพระรัตนตรัยเป็นภาษาไทยให้ผู้ร่วมเดินทางเข้าใจความหมาย เพื่อให้เกิดกุศลจิตมีศรัทธาในพระรัตนตรัยยิ่งขึ้น แล้วได้บรรยายถึงประวัติและความสำคัญของสถานที่ต่างๆ ที่จะได้ดูได้ชมในสาวัดถิ ตั้งแต่พระวิหารเชตวัน บ้านท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี บ้านปุโรหิตบิดาของท่านพระองค์คุลีมาล สถานที่พระเวททตถุทธฐาปณ สถานที่แสดงยมกปาฏิหาริย์ วัดบุพพารามของท่านวิสาขามหาอุบาสิกา (รายละเอียดเล่าไว้แล้วใน “อินเดีย ... แดนพุทธภูมิ อ่านได้จาก www.dhammadhome.com หนังสือ - Ebook – เส้นทางสายธรรม ซึ่งค้นมาจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา คนหนึ่งเล่า อีกคนหนึ่งเขียน ข้อมูลมาจากแหล่งเดียวกัน ไม่ได้คิดเอง อย่ารังเกียจที่จะฟังหรือจะอ่านเลยละ) เมื่อไปถึงสาวัดถิ เข้าไปพักที่โรงแรมนิคโกโลตส์รับประทานอาหารกลางวันแล้ว ก็เตรียมตัวไปเวียนเทียนที่พระคันธกุฎี ในพระวิหารเชตวันตอนบ่ายสามโมง แต่ฝนยังตกอยู่ คิดว่าอาจจะเลื่อนไปเป็นวันรุ่งขึ้น แต่ท่านอาจารย์ยืนยันด้วยความเมตตาคนมาใหม่ว่า โปรแกรมเหมือนเดิม เพราะถ้ากลัวฝนพรุ่งนี้ฝนอาจจะตกอีก คนที่ไม่เคยมาพระเชตวันก็จะไม่ได้เข้าไปกราบและเวียนเทียนรอบพระคันธกุฎี จึงเตรียมตัวไปกัน จะเห็นศรัทธาของแต่ละท่านนั้นไม่เหมือนกัน บางท่านขึ้นรถไปคูก่อนว่า ไปถึงพระเชตวันฝนอาจจะหยุด แต่บางท่านไม่ยอมขึ้นรถเลย ขอนอนพักที่โรงแรม

เราเป็นกลุ่มศรัทธาปานกลาง ขึ้นรถไปวิหารพระเชตวันก่อน ไปถึงแล้วก็ว่ากันใหม่ว่าจะลงหรือไม่ลงจากรถ จากโรงแรมนิโก้โลดส์ใช้เวลาไม่นานก็ถึงวิหารพระเชตวัน แต่คราวนี้รถไม่จอดตรงประตูทางเข้าที่เคยจอด วิ่งอ้อมไปอีกทางหนึ่ง แล้วก็จอดตรงกำแพงสีน้ำตาล มีป้อมยามเล็กๆ ไม่มีขอรานและร้านขายของมากมายเหมือนที่เคยมาเลย คิดเอาเองว่า ฝนตกหนัก มีพายุ ทุกคนคงอยู่ในแต่ในบ้าน พอไปถึงมีผู้สื่อข่าวประจำรถมาบอกว่า ท่านอาจารย์เวียนเทียนประทักษิณรอบพระคันธกุฎีท่ามกลางสายฝน ผู้มีศรัทธาแรงกล้าลงจากรถเกือบหมด แต่เราผู้มีศรัทธาคลอนแคลนหวั่นไหวลังเลใจ แต่พอบอกให้ถอดรองเท้าในรถ เราถอดรองเท้าแล้วเดินลงไปสัมผัสพื้นเฉอะแฉะเย็นเฉียบเลยเปลี่ยนใจกลายเป็นใช้หวัด สละร่วมให้ผู้มีศรัทธาแก่กล้าไปเวียนเทียนแทน แล้วก็นั่งชะเง้อคอยท่านทั้งหลายในพระวิหารเชตวัน คอยนานพอสมควร ท่านอาจารย์ก็ออกมาขึ้นรถเป็นคนแรกด้วยท่าทางหน้าตาแจ่มใส คนอื่นขึ้นรถมาบอกว่า ดีมากๆ เวียนเทียนท่ามกลางสายฝน ไม่หนาวเย็นเลย รู้สึกชุ่มชื้นเหมือนเทวดารดน้ำมนต์ให้ ฟังแล้วอนุโมทนาในศรัทธาที่แรงกล้าของท่าน และก็เสียดายที่จิตไม่มั่นคงพอที่จะตากฝน เพราะหาได้ยากมากที่มาพระเชตวันแล้วจะเจอฝนตก แล้วยังได้เวียนเทียนอีก ปลอดภัย

ตัวเองว่า ไม่เป็นไร พรุ่งนี้ก็มาเวียนเทียนตอนเช้าอยู่ดี เห็นความเป็นอนัตตาของสภาพ
ธรรมะทั้งหลายใหม่ว่า อยากจะทำ แต่ก็ไม่ได้ทำ

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นี้ด้วยเศียรเกล้า

ประทีปทอง ส่องแสง แข่งสายฝน
ใจทุกคน คงมั่น ไม่หวั่นไหว
น้อมบูชา พระรัตนตรัย
ส่องอาไพ เพราะสัทธา ทิวกลม

ผศ.อรรณพ หอมจันทร์
พระวิหารเขตรวิน
๑๔ ต.ค. ๒๕๕๗

www.dhammadhome.com

โคมประทีปที่คุณโจ จรัญ และคุณสายฝน ปานุราช มอบให้มูลนิธิมาเจริญกุศลที่อินเดีย ก็ได้นำมาบูชาคุณของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเป็นแห่งแรกที่พระวิหารเซตวัน พวกเราทุกคนขออนุโมทนาในกุศลจิตของคุณโจและคุณฝน ขอให้กุศลนี้เป็นปัจจัยให้ทั้งสองท่านเจริญมั่นคงในธรรมยิ่งๆขึ้นไปเทอญ

นอกจากนั้นน้องแอ้ว นภา จันทรางศุ นางฟ้าใจดีประจำ巴士 4 ยังนำช่อดอกไม้มาตบแต่งโคมประทีปให้สวยงามยิ่งขึ้น จิตของเธอช่างวิจิตรในการเจริญกุศลจริงๆ มีน้ำล้นถึงได้งามทั้งกายและใจอย่างนี้เอง อนุโมทนาในกุศลที่ทั้งแจกอาหารว่างในรถ ดอกไม้ประดับโคม และร้องเพลงขับกล่อมค่ะ มีอีกหลายท่านที่นำอาหารว่างมาแจก เช่น น้องเบญจวรรณ รัศมีสุวรรณกุล เป็นต้น นักร้องก็มีอีกหลายท่าน เช่น น้องตุ้ น้องน้อย พัทธนาрі คุณหน้อย คุณชร คุณสุคใจ เป็นต้น

วันรุ่งขึ้นท่านอาจารย์สนทนาธรรมที่โรงแรมปาวานพาเลซที่ท่านและคณะ 75 คนพักอยู่ บางกลุ่มก็ไปเที่ยวชมสถานที่สำคัญ และเวียนเทียนรอบพระคันธกุฎี คงจะได้ว่าเราอยู่กลุ่มไหน ต้องทำหน้าที่รายงานข่าวจึงต้องสำรวจสถานที่แม้ว่าจะมาหลายครั้งแล้วก็ตาม แต่ทุกอย่างไม่เที่ยง เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมทั้งพระวิหารเชตวันด้วย จึงได้เห็นว่ พระเจดีย์สีทององค์ใหญ่ที่ศรัทธาของคนไทยมาสร้างไว้ ส่วนทางเข้าพระเชตวันนั้นเป็นด้านหลัง เดินเข้าไปก็ถึงธัมมสภาทางด้านซ้าย พระคันธกุฎีทางด้านขวา และต้นโพธิ์พระอานนท์ก็ต้องเดินไถลออกไปทางประตูที่เคยเป็นทางเข้า ไม่มีร้านขายของหรือคนขอทานเลย ทั้งๆที่วันนี้ฝนไม่ตก ดูเจิบสงบกว่าทุกครั้งที่ได้ไป ทางกรอินเดียคงจัดการให้เป็นระเบียบขึ้น (อันนี้คิดเอาเอง เพราะแม้แต่ยามก็บอกว่า ผมเป็นยาม พร้อมแบมือขอเงิน)

น้องนภา จันทรางศุ นางเอกประจำบัส 4

หลังฝนตกท้องฟ้าแจ่มใส อากาศก็สดชื่น ไม่มีฝุ่นละอองมากเหมือนเดิม ได้เดินประทักษิณรอบพระคันธกุฎีด้วยความปิติที่ได้มากราบพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกครั้งหนึ่งที่พระวิหารเชตวัน ที่ทรงจำพรรษาอยู่ถึง ๑๕ พรรษา ทรงแสดงพระธรรมวินัยมีผู้บรรลุลุณวิเศษเป็นพระอริยบุคคลมากมาย ทั้งเทวดาและมนุษย์ วิทยากรได้เล่าพระสูตรสำคัญที่แสดงที่รัมมสภา พระวิหารเชตวัน เช่น มงคลสูตร พระสูตรสำคัญที่ชาวพุทธทุกคนต้องเคยได้ยินได้ฟังเป็นภาษาบาลี อาจจะไม่ใช่เข้าใจความหมายและที่มาของพระสูตรนี้ ขออนุญาตเล่าย่อๆ ให้ฟังนะคะ

ในสมัยที่พระผู้มีพระภาคทรงตรัสรู้แล้วนั้น ผู้คนต่างพากันถามว่าอะไรเป็นมงคล ท่านหนึ่งถือว่า รูปที่เห็นแล้วเป็นมงคล อีกท่านถือว่า เสียงที่ได้ยินแล้วเป็นมงคล อีกท่านถือว่า อารมณ์ที่ทราบแล้วเป็นมงคล ทั้ง 3 ท่านไม่สามารถทำให้ความเห็นของตนเป็นที่ยอมรับของคนอื่นได้ ปัญหาเรื่องมงคลจึงแพร่ขยายไปทั่วชมพูทวีป ชาวบ้านก็แบ่งกันถือความเห็นเรื่องมงคลเป็นพวกๆ จนถึงเทวดาและพรหม ไม่มีใครตอบปัญหาเรื่องมงคลได้ เป็นมงคลโกลาหลถึง 12 ปี จึงพากันไปหาท้าวสักกะจอมเทพให้ตัดสิน

ข้อความในพระไตรปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ มงคลสูตร มีว่า
ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามของท่านอนาถ
บิณฑิกเศรษฐี ใกล้พระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล ครั้นปฐมยามล่วงไปเทวดาคนหนึ่งมีรัศมี
งามยิ่งนัก ยังพระวิหารเชตวันทั้งสิ้นให้สว่างไสว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ
ถวายบังคมแล้วยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคด้วย
คาถาว่า

(น้องหนึ่งและหลานวิไลกราบบูชาพระพุทธเจ้า ณ สถานที่แสดงยมกปาฏิหาริย์)

เทวดาและมนุษย์เป็นอันมาก ผู้หวังความสวัสดิ ได้พากันคิดมงคลทั้งหลาย ขอ
พระองค์จงตรัสอุดมมงคล

พระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถาตอบว่า

การไม่คบคนพาล ๑ การคบบัณฑิต ๑ การบูชาบุคคลที่ควรบูชา ๑ เป็นอุดมมงคล

การอยู่ในประเทศอันสมควร ๑ ความเป็นผู้มีบุญอันกระทำแล้วในกาลก่อน ๑ การตั้งตนไว้ชอบ ๑ นี่เป็นอุดมมงคล

พาหุสัจจะ ๑ ศีลปะ ๑ วินัยที่ศึกษาดีแล้ว ๑ วาจาสุภาสิต ๑ นี่เป็นอุดมมงคล

การบำรุงมารดาบิดา ๑ การสงเคราะห์บุตรภรรยา ๑ การงานอันไม่อาภูล ๑ นี่เป็นอุดมมงคล

ทาน ๑ การประพฤติธรรม ๑ การสงเคราะห์ญาติ ๑ กรรมอันไม่มีโทษ ๑ นี่เป็นอุดมมงคล

การงดการเว้นจากบาป ๑ ความสำรวมจากการดื่มน้ำเมา ๑ ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย ๑ นี่เป็นอุดมมงคล

ความเคารพ ๑ ความประพฤติถ่อมตน ๑ ความสันโดษ ๑ ความกตัญญู ๑ การพึงธรรมโดยกาล ๑ นี่เป็นอุดมมงคล

ความอดทน ๑ ความเป็นผู้ว่าง่าย ๑ การได้เห็นสมณะทั้งหลาย ๑ การสนทนาธรรมโดยกาล ๑ นี่เป็นอุดมมงคล

ความเพียร ๑ พรหมจรรย์ ๑ การเห็นอริยสัจ ๑ การกระทำนิพพานให้แจ้ง ๑ นี่เป็นอุดมมงคล

จิตของผู้ใดอันโลกธรรมทั้งหลายถูกต้องแล้วย่อมไม่หวั่นไหว ๑ ไม่เศร้าโศก ๑ ปราศจากธุลี ๑ เป็นจิตเกษม ๑ นี่เป็นอุดมมงคล

เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายทำมงคลเช่นนี้แล้ว เป็นผู้ไม่ปราศัยในข้าศึกทุกหมู่เหล่า ย่อมถึงความสวัสดิในที่ทุกสถาน นี่เป็นอุดมมงคลของเทวดาและมนุษย์เหล่านั้น ๆ

จบมงคลสูตร

เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงตรัสตอบมงคลปัญหาแล้ว มงคลโกลาหลก็ยุติลง แต่ละคำที่ทรงแสดงเป็นสัจจะ ใครจะเชื่อหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความเข้าใจหรือปัญญาของแต่ละคน บางท่านอาจเข้าใจว่า ได้ฟังหรือสดมงคลสูตรแล้วก็จะถึงความสวัสดิ แต่นั่นเป็นมงคลภายนอก ต้องน้อมเข้ามาในตน คือ ประพฤติปฏิบัติตามมงคลทั้ง ๓๘ นี้ได้ ย่อมถึงความสวัสดิในที่ทุกสถานและในกาลทุกเมื่ออย่างแน่นอน

จะเห็นว่า ไม่มีใครเมตตาหวังดีต่อสรรพสัตว์ ต้องการให้พบแต่ความปลอดภัยสวัสดิ เท้าพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกแล้ว

นโม ตัสสะ ภคโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
ขอนอบน้อมต่อพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นด้วยเศียรเกล้า

นั่งรถบนทางเกวียนสู่ลุมพินี

วันนี้ฝนไม่ตกแล้ว พยากรณ์อากาศของอินเดียไม่แม่นยำเท่าไร เห็นบอกว่าฝนจะตกติดต่อกัน 5 วัน แลวันเดียวก็หยุดแล้ว ไม่แน่จริงนี่นะ แต่ก็ดีทำให้ได้เที่ยวชมสถานที่ต่างๆ ในพระเชตวันและบริเวณใกล้เคียงอย่างสะดวกสบาย อากาศก็สะอาด ไม่มีฝุ่นและไม่ร้อนมาก เที่ยวชมอย่างรวดเร็วแล้วก็รีบไปร่วมสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์ที่โรงแรมปาวานพาเลซ นั่งฟังไม่ทันได้รู้เรื่อง ก็ถูกค้อนกลับไปรับประทานอาหารกลางวัน เวลา 11 โมงเช้า เพื่อออกจากสาวัตถิเที่ยงตรง มาคราวนี้จัดให้รับประทานอาหารที่โรงแรมทุกมือ ไม่เหมือนคราวก่อนๆ ที่นำอาหารกล่องไปรับประทานกลางทาง จะได้ไม่ถึงที่หมายดึกเกินไป แต่ก็มีปัญหาเรื่องสุขอนามัยของร้านข้างทางที่หยุดแวะทานอาหาร เพราะบางแห่งไม่สะอาดเลย ห้องน้ำก็ไม่เพียงพอสำหรับคนจำนวนมาก จึงจัดการให้เรียบร้อยก่อนเที่ยง และเดินทางหลังเที่ยง แต่ก็มีข้อเสียที่ทำให้ถึงที่หมายดึกทุก

วัน เราเลยอ่อนเพลียเมื่อยล้า ถอดใจทุกวันที่ จะไม่มาอินเดียอีกแล้ว ครั้งนี้คงเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว

ก่อนออกจากเมืองสาวดี วิทยากรที่นั่งติดกันเล่าเรื่องอานนทเศรษฐี ที่อาศัยอยู่ในเมืองสาวดี ท่านมีสมบัติ 80 โกฏิ แต่เป็นคนตระหนี่มาก ไม่เคยให้ทรัพย์แก่ใครๆเลย และสอนบุตรของตนที่ชื่อว่า มุลสิริ วันละ 3 เวลาว่า อย่าคิดว่ามีเงินมาก ไม่ควรใช้ทรัพย์ที่มีอยู่ ควรหาทรัพย์ให้เพิ่มขึ้นทุกวัน เศรษฐีสอนบุตรชายว่า “บุคคลผู้ฉลาดพึงเห็นความสิ้นแห่งยาสำหรับ หยอด (ตา) ความก่อกวนแห่งตัวปลวกทั้งหลาย และการประมวลมาแห่งตัวผึ้งทั้งหลาย พึงอยู่ครองเรือน” เศรษฐีนั้นไม่เคยบอกที่ซ่อนขุมทรัพย์ใหญ่ 5 แห่งของตนแก่บุตร อาศัยทรัพย์ด้วยความหมั่นหมองเพราะมลทินคือความตระหนี่ ต่อมาก็สิ้นชีวิตไปเกิดในครรภ์ของหญิงจัณฑาล ในหมู่บ้านคนจัณฑาลนอกประตูเมืองสาวดี เพราะการเกิดขึ้นของเขาทำให้คนทั้งหมู่บ้านอดอยาก ขอดทานไม่ได้ และไม่มีคนจ้างให้ทำงาน นายบ้านคิดว่า คงมีคนกาลกิณีมาเกิด จึงหาและไล่หญิงท้องนั้นออกไปจากหมู่บ้าน เมื่อหญิงนั้นออกไปก็หากินลำบากมาก ขอดทานได้เพียงพอประทังชีวิตเท่านั้น เมื่อเขาคอดออกมามีหน้าตาน่าเกลียดเหมือนปีศาจคลุกฝุ่น แม่พาไปขอดทานด้วย ก็ขอไม่ได้เลย พอรู้เพียงสาอายุได้ 7 ขวบ แม่ก็ให้กระเบื้องใส่มือเพื่อไปขอดทานเอง เขาเที่ยวเดินขอดทานไปจนถึงบ้านเก่าของตนเอง ระลึกชาติได้ จึงเดินเข้าไปในบ้าน หลานๆเห็นเข้าก็ร้องไห้ด้วยความกลัว คนในบ้านก็จับเขาโยนออกไปที่กองขยะ ข้อความต่อไปในในอรรถกถามีว่า

พระศาสดามีพระอานนทเถระเป็นปัจฉาสมณะ เสด็จบิณฑบาตถึงที่นั้นแล้ว ทอดพระเนตรดูพระเถระ อันพระเถระนั้นทูลถามแล้ว ตรัสบอกพฤติการณ์นั้น,

พระศาสดาตรัสเรียกมูลสิริเศรษฐีมาแล้ว ตรัสถามว่า "ท่านรู้จักทารกนั้นไหม?" เมื่อมูลสิริเศรษฐีนั้นทูลว่า "ไม่รู้จัก" จึงตรัสว่า "ทารกนั้น คืออานนทเศรษฐีผู้บิดาของท่าน" แล้วยังทารกนั้นให้บอก (ขุมทรัพย์) ด้วยพระคำรัสว่า "อานนทเศรษฐี ท่านจงบอก ขุมทรัพย์ใหญ่ ๕ แห่งแก่บุตรของท่าน" แล้วทรงยังมูลสิริเศรษฐีผู้ไม่เชื่ออยู่นั้นให้เชื่อแล้ว. มูลสิริเศรษฐีนั้นได้ถึงพระศาสดาเป็นสรณะแล้ว.

พระศาสดา เมื่อจะทรงแสดงธรรมแก่มูลสิริเศรษฐีนั้น จึงตรัสพระภาษิตนี้ว่า :-

คนพาล ย่อมเดือดร้อนว่า “บุตรทั้งหลายของเรามีอยู่ ทรัพย์ (ของเรา) มีอยู่ ตนแล ย่อมไม่มีแก่ตน บุตรทั้งหลายจักมีแต่ที่ไหน? ทรัพย์จักมีแต่ที่ไหน?”

เมื่อจบพระธรรมเทศนานี้แล้ว มีผู้บรรลุธรรมถึง 84,000 คน

พระอรรถกถาจารย์อธิบายต่อไปอีกว่า

คนพาลย่อมเดือดร้อนด้วยความอยากในบุตร และด้วยความอยากในทรัพย์ ว่า ‘บุตรทั้งหลายของเรามีอยู่ ทรัพย์ของเรามีอยู่ คือย่อมลำบาก ย่อมถึงทุกข์ คือย่อมเดือดร้อนว่า ‘บุตรทั้งหลายของเราฉิบหายแล้ว ย่อมเดือดร้อนว่า ‘ฉิบหายอยู่’, ย่อมเดือดร้อนว่า ‘จักฉิบหาย.’

แม้ในทรัพย์ก็มีนัยนี้เหมือนกัน.

คนพาลย่อมเดือดร้อนด้วยอาการ ๖ อย่าง ด้วยประการฉะนี้

คนพาล แม้พยายามอยู่ในที่ทั้งหลายมีทางบกและทางน้ำเป็นต้น ทั้งกลางคืน และกลางวันโดยประการต่างๆ ด้วยคิดว่า ‘เราจักเลี้ยงบุตรทั้งหลาย’ ชื่อว่าย่อมเดือดร้อน,

แม้ทำกรรมทั้งหลายมีการทำนาและการค้าขายเป็นต้น ด้วยคิดว่า ‘เราจักยัง
ทรัพย์ให้เกิดขึ้น’ เชื่อว่าย่อมเดือดร้อนเหมือนกัน

ก็เมื่อเขาเดือดร้อนอยู่อย่างนี้ ตนแลเชื่อว่าย่อมไม่มีแก่ตน,
เมื่อเขาไม่อาจทำตนที่ถึงทุกข์ด้วยความคับแค้นนั้นให้ถึงสุขได้ แม้ในปัจจุบัน
กาล ตนของเขาแล เชื่อว่าย่อมไม่มีแก่ตน,

เมื่อเขาอนแล้วบนเตียงเป็นที่ตาย ถูกเวทนาทั้งหลายมีความตายเป็นที่สุด เผาอยู่
ราว กะว่าถูกเปลวเพลิงเผาอยู่ เมื่อเครื่องต่อและเครื่องผูก (เส้นเอ็น) จะขาดไป เมื่อร่าง
กระดูกจะแตกไป แม้เมื่อเขาหลับตาเห็นโลกหน้า ลืมตาเห็นโลกนี้อยู่

ตนแล แม้อันเขาให้อาบน้ำวันละ ๒ ครั้ง ให้บริโภควันละ ๓ ครั้ง ประดับด้วย
ของหอมและระเบียบดอกไม้เป็นต้น เลี้ยงแล้วตลอดชีวิต ก็เชื่อว่าย่อมไม่มีแก่ตน

เพราะความที่ตนเป็นผู้ไม่สามารถจะทำเครื่องต้านทานทุกข์ โดยความเป็นสหาย
ได้, จักมีแต่ที่ไหน? ทรัพย์จักมีแต่ที่ไหน?

คือว่าในสมัยนั้น บุตรหรือทรัพย์จักทำอะไรได้เล่า? แม้เมื่ออานนทเศรษฐีไม่ให้
อะไรๆ แก่ใครๆ รวบรวมทรัพย์ไว้เพื่อประโยชน์แก่บุตร นอนบนเตียงเป็นที่ตายในกาล
ก่อนก็ดี ถึงทุกข์นี้ในบัดนี้ก็ดี, บุตรแต่ที่ไหน? ทรัพย์แต่ที่ไหน? คือว่าบุตรหรือทรัพย์นำ
ทุกข์อะไรไปได้? หรือให้สุขอะไรเกิดขึ้นได้เล่า?"

จบอรรถกถา

เราชอบพุทธภาษิตนี้มาก มักนึกถึงและพูดบ่อยๆ แต่เพิ่งทราบว่า มาจากเรื่องของ อานนทเศรษฐีนี้เอง เป็นตัวอย่างให้เห็นจะๆ ว่า ทุกคนคิดว่า ทรัพย์เป็นของตน บุตรเป็นของตน ในเมื่อตนยังไม่มี มีแต่จิต เจตสิก รูปที่เกิดแล้วดับไป ไม่กลับมาเกิดอีก จะเอาความเป็นตนจากสิ่งที่เกิดแล้วดับไปจากที่ไหน เมื่อตนไม่มีแล้วบุตรและทรัพย์จะมีแต่ไหน

ขอบคุณท่านวิทยากรที่นำมาเล่าอีกครั้ง แม้จะเคยอ่านมาแล้ว แต่ก็ลืมเรื่องราว จำได้แต่พุทธภาษิตนี้ เมื่อทราบเรื่องราวก็เห็นตัวอย่างได้ชัดเจนจากท่านอานนทเศรษฐีที่เก็บทรัพย์ไว้มากมายให้บุตร ตัวเองอยู่อย่างเศร้าหมอง ไม่ยอมใช้สอย เมื่อตายไป บุตรก็จำไม่ได้ว่าเป็นบิดา และทรัพย์นั้นก็ไม่ใช่ของตนอีกต่อไป

ต่อจากนั้นได้บรรยายเรื่องพุทธวงศ์ วงศ์ของพระพุทธเจ้า จนถึงพระโพธิสัตว์ประสูติที่เป็นครั้งสุดท้ายในสังสารวัฏที่ลุมพินี (รายละเอียดเล่าไว้แล้วใน อินเดีย ... แดนพุทธภูมิ)

เล่าเรื่องต่างๆมายาวนานก็ยังไม่ถึงลุมพินี ตามกำหนดการจะใช้เวลาเดินทาง 8 ชั่วโมง แต่คนขับรถพาไปทางลัด เพราะคิดว่า เส้นทางนี้สั้นกว่าถนนปกติ 50 กม. และคิดว่าถนนคงดี แต่ก็คิดผิด ถนนมีแต่หลุมบ่อใหญ่ๆ ที่มีน้ำนอง ทำให้พวกเราต้องนั่งหัวสั่นหัวโคลนบนทางขรุขระ ผ่านหมู่บ้านเล็กๆ ที่มีดสนิท สองข้างถนนมีต้นไม้ใหญ่มาก โกงลงมาเป็นอุโมงค์ต้นไม้ ถ้าเป็นเวลากลางวันคงจะสวยงามดี แต่ในเวลาค่ำมีฝนพรำและหิวข้าวเช่นนี้ จึงไม่มีใครชื่นชมธรรมชาตินี้เลย แต่ก็ได้เห็นชีวิตชนบทที่แท้จริงของอินเดีย ภาพผู้ชายหิวขูดน้ำ และผู้หญิงใส่紗สำหรับแววาวสวยงามถือไฟฉายและขวดน้ำ

เดินเป็นกลุ่มริมถนน ทราบได้ว่า เขาไปทำธุระจับถ่ายเป็นปกติ มาครั้งก่อนๆ เคยคิดว่าทำไมไม่ทำห้องสุขาให้เป็นเรื่องเป็นราว แต่ก็คิดว่า บ้านที่เขาอยู่ทำด้วยดิน มุงด้วยใบไม้ จะทำห้องสุขาในบ้าน คงจะลำบากกว่าไปตามทุ่งนาหรือริมถนน เป็นปุ๋ยธรรมชาติ และกลิ่นที่ไม่พึงปรารถนาก็ลอยหายไปในสายลม สะดวกสบายกว่ากันมาก แต่ในสมัยพุทธกาลเมื่อ 2,600 กว่าปีมาแล้ว ก็มีเว็จกุฎีสำหรับพระภิกษุจับถ่ายอย่างถูกต้องนามัขมากกว่าที่เห็นในชนบทของอินเดีย

ท่านอดีตกษัตริย์ราชทูตอังกฤษ จันทรประภา กรุณาเล่าเรื่องตลกของฝรั่งให้ฟังว่า

ครั้งหนึ่ง ประธานาธิบดีรัสเซียมาเยือนอินเดีย ปธน.อินเดียได้พาเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ ในอินเดียนานาค่ำคืน ได้เห็นภาพชาวบ้านออกไปจับถ่ายริมถนนอย่างที่เราเห็น ปธน.รัสเซียก็กล่าวด้วยน้ำเสียงดุจว่า “อินเดียเป็นอย่างนี้เอง”

วันหนึ่ง ปธน.อินเดียไปเยือนรัสเซีย ได้เห็นชายคนหนึ่งยืนปัสสาวะอยู่ริมกำแพง ก็เลยพูดกับ ปธน.รัสเซียบ้างว่า “รัสเซียก็เป็นอย่างนี้เอง” ปธน.รัสเซียโกรธมาก ให้ทหารติดตามไปจับชายคนนั้นมาลงโทษ ทหารมาบอกว่า จับไม่ได้ ปธน.รัสเซียถามว่าทำไมทหารตอบว่า “เขาเป็นนักการทูตอินเดียที่มากับคณะ ปธน.อินเดีย”

ขำไหมคะ ถ้าไม่ขำก็เพราะคนเล่าไม่เป็น เพราะจริงๆ แล้วขำมาก ขอบอกท่านทูตค่ะที่เล่าให้ฟังคลายเครียด

กว่าจะถึงโรงแรมนิเวศน์ที่เคยมาพักแล้ว 3 ครั้งก็เลย 4 ทุ่ม ระหว่างทางได้แวะที่วัดไทย 960 เข้าห้องน้ำและเปลี่ยนอิริยาบถ กว่าจะได้รับประทานอาหารเย็นก็ดึกมาก จนหายใจ แต่การเดินทางที่คิดว่ายากลำบากนี้ ก็ยังไม่เท่ากับการเดินทางไกลที่แสนก่นดาร์ในสังสารวัฏที่ยาวนาน หาเบื้องต้นเบื้องต้นปลายไม่ได้ ยังดีที่มีโอกาสได้ฟังพระ

ธรรมทำให้รู้ว่า ธรรมะทั้งหลายเป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล แต่ ธรรมะทั้งหลายก็ไม่ใช่อิสระจากกัน เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยต่างก็ทำกิจของตน แล้วดับไป ไม่กลับมาเกิดอีกเลย ถ้าประจักษ์แจ้งสภาพธรรมะที่ปรากฏขณะนี้ได้ สังสารวัฏก็มี โอกาสจะสิ้นสุดลง

ดุมพินี สถานที่ประสูติเป็นครั้งสุดท้าย

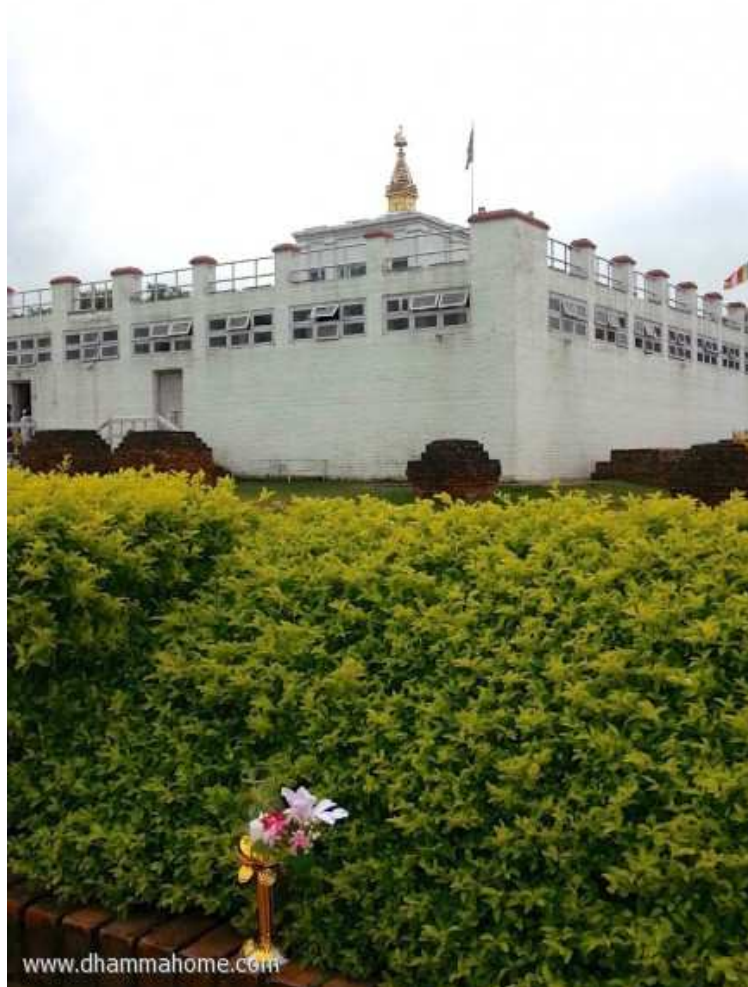
เมื่อคืนนี้แม้จะเดินทางลำบากบนทางขรุขระ ภายจะเมื่อยล้าเพราะต้องหิวสั่นหิวคลอน บางท่านที่นั่งข้างหลังบอกว่า รถเหวี่ยงจนเวียนศีรษะแถมแอร์รถยังหนาวจัด ถ้าปิดช่องแอร์ ไฟจะช็อต เคยเกิดขึ้นหนหนึ่งแล้ว โชคดีที่มีช่างซ่อมรถอยู่ในขบวนด้วย จึงแก้ไขได้ทันการ คนนั่งด้านหลังจึงใส่เสื้อผ้าราวกับอยู่ขั้วโลกเหนือ แต่โชคดีที่ยังเพลิดเพลินไปกับคำบรรยายธรรมะเกี่ยวกับเรื่องราวการประสูติของพระโพธิสัตว์เป็นครั้งสุดท้ายในสังสารวัฏ หลังจากทรงบำเพ็ญพระบารมียาวนานถึง ๔ อสงไขยแสนกัป ด้วยพระมหากรุณาที่ทรงต้องการช่วยสัตว์โลกที่มีคบอดให้พ้นจากทุกข์ แม้ว่าพระองค์สามารถบรรลุเป็นพระอรหันต์ได้ในวันที่พระทีปังกรพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ว่า จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตาม แต่เพราะทรงมีพระอัชฌาศัยใหญ่ ไม่ปรารถนาจะตรัสรู้เพียงพระองค์เดียว จึงต้องทรงเกิด แก่ ตายนับไม่ถ้วน ทั้งในอบายภูมิและสุคติภูมิ เพื่อบำเพ็ญพระบารมีให้เต็มเปี่ยมจนสามารถรู้แจ้งความจริงและสอนหมู่สัตว์ที่สะสมบารมีมาให้รู้ตามด้วย ถ้าไม่มีผู้ใดปรารถนาพุทธภูมิ สัตว์โลกทั้งหลายก็คงต้องเวียนเกิดเวียนตายในกองทุกข์ไปอีกนานแสนนาน เพราะไม่สามารถรู้ความจริงได้ด้วยตนเอง ดังนั้นสิ่งที่ได้ยากในโลกจึงมี ๔ ประการ คือ ความสำเร็จเป็นมนุษย์ เป็นการยาก ๑ ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย เป็นอยู่ยาก ๑ การฟังพระสัทธรรม เป็นของยาก ๑ การอุปบัติขึ้นแห่งพระพุทธรูปเจ้าทั้งหลาย เป็นการยาก ๑

แม้การปฏิบัติขึ้นของพระพุทธรเจ้าทั้งหลายจะเป็นการยากอย่างยิ่ง แต่พวกเราที่โชค
 ดีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ในสมัยที่คำสอนของพระพุทธรเจ้ายังอยู่ครบบริบูรณ์ มี
 กัลยาณมิตร คือ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์นำคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัม
 พุทธรเจ้ามาพราสอนบ่อยๆ เนือง ๆ ส่วนเรื่องการฟังพระสัทธรรมนั้นเป็นเรื่องที่เราต้อง
 ฟังเอง เพราะถ้าไม่มีศรัทธาเพียงพอ การฟังธรรมก็เป็นเรื่องยากอย่างยิ่ง แม้แต่ผู้สะสม
 บารมีที่จะบรรลุคุณธรรมเป็นพระโสดาบันในชาตินั้น อย่างนายกาละ บุตรของท่าน
 อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นต้น แม้ท่านเศรษฐีจะเป็นผู้มีศรัทธาอย่างยิ่งและเป็นพระ
 อริยบุคคลแล้ว แต่บุตรชายของท่านก็ไม่สนใจไปเฝ้าพระศาสดาเพื่อฟังธรรมหรือช่วยกิจ
 ของสงฆ์เลย ท่านเศรษฐีคิดว่า ถ้าเขามีอธยาศัยอย่างนี้จะต้องไปนรกแน่ ท่านคิดว่า คนไม่
 อยากได้เงินไม่มี จึงจ้างให้เขาไปวัดถืออุโบสถวันละ 100 กหาปณะ เขาไปวัดนอนสบาย
 ไม่ได้ฟังธรรมเลย กลับมารับเงินในตอนเช้า ต่อมาท่านเศรษฐีก็ให้ 1,000 กหาปณะ เพื่อ
 ฟังธรรมแล้วนำมาเล่าให้ฟัง คราวนี้เขาตั้งใจฟังเพื่อให้เข้าใจ คือ ฟังด้วยดี เมื่อเข้าใจ
 เนื้อความที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ความเข้าใจหรือปัญญานั้นก็ทำกิจของความ
 เข้าใจ คือ ระลึกรู้ลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏในขณะนั้น จนรู้แจ้งอริยสัจ
 ธรรม เป็นพระโสดาบัน ไม่ยอมรับเงินค่าจ้าง เพราะได้สมบัติที่ประเสริฐแม้ว่าสมบัติของ
 พระเจ้าจักรพรรดิ แม้กว่าสมบัติในเทวโลก และพรหมโลก เพราะปิดประตูอบาย และจะเกิดอีก
 ไม่เกิน 7 ชาติ พระศาสดาทรงตรัสพระคาถาว่า

“โสดาปัตติผล ประเสริฐกว่าความเป็นเอกราชในแผ่นดิน กว่า การไปสู่สวรรค์
 และกว่าความเป็นใหญ่ในโลกทั้งปวง”

เรื่องการฟังธรรมจึงบังคับกันไม่ได้ แล้วแต่การสะสม บางท่านอาจจะไม่ชอบฟังธรรมเลย แต่พอถึงเวลาได้ฟังก็เข้าใจได้เร็วยังนายกาละ บุตรของท่านอนาถปิณฑิก เศรษฐีเป็นต้น พวกเราในรถบัส 4 ก็เช่นเดียวกัน มีบางท่านขอร้องให้หยุดแสดงธรรม เพราะฟังนานแล้วเครียด ไกด์อินเดียจึงร้องเพลงแขกให้ฟัง ความจริงเสียงเขาก็เพราะดี แต่ฟังไม่รู้เรื่อง นักร้องตัวจริงอย่างน้องตู่ น้องนภา คุณน้อย คุณหน้อย คุณธร จึงต้องแสดงความสามารถ แต่ละท่านร้องเพลงได้เพราะ ทำให้เพลิดเพลินลืมหิว ลืมง่วงได้เลย ร้องกันจนกระทั่งหมดเพลงที่จำได้ จนต้องร้องเพลง “สู้ไม่ถอย” ซึ่งร้องกันได้เกือบทุกคนในรถ

รุ่งขึ้นไปลุมพินี สังเวชนียสถานแห่งแรก สังเวชะ คือ เครื่องกระตุ้นเตือนให้ระลึกถึงการประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะผู้จะเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ผู้เสด็จไปดีแล้ว ผู้รู้แจ้งโลก ผู้ฝึกบุรุษอย่างยอดเยี่ยม ผู้เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้มีโชค ผู้จำแนกพระธรรมให้เหมาะแก่อัธยาศัยของเวไนยสัตว์ เพื่อให้มีศรัทธาแน่นแฟ้นถึงพระมหากรุณาของพระองค์ที่มีต่อเรา สัตว์โลกผู้ยังมีคบอดด้วยความไม่รู้ และตั้งใจศึกษาคำสอนที่ได้มาแสนยากนี้ของพระองค์เพื่อให้เข้าใจความจริงที่ทรงแสดงเพื่อให้เกิดปัญญาระลึกรู้ลักษณะของสภาพธรรมะที่กำลังปรากฏเดี๋ยวนี้ ตามความเป็นจริง

ไปลุมพินีที่ประสูติแต่เช้า ความจริงอยู่น้ำโรงแรมเอง คราวก่อนให้เข้าอีกทางหนึ่งซึ่งต้องนั่งรถบัสไป แล้วต่อด้วยสามล้อถีบ แต่ครั้งนี้ให้เข้าทางหน้าโรงแรมนิวคริสตัล จะเดินไปก็ได้ ไม่ไกลนัก แต่ไค้ก็ให้ขึ้นรถ 3 ล้อถีบ บริเวณดูสะอาดขึ้นมาก เพราะศรัทธาคนไทยมาปูอิฐเป็นทางเดินรอบสถานที่ น้องเต๋ยนำผ้าจากเมืองไทยด้วยเงินของคณะทัวร์ห่มรอบเสาพระเจ้าอโศก แล้วเวียนเทียนประทักษิณ 3 รอบในวิหารมหามายาเทวี มีรอยพระบาทของพระโพธิสัตว์ และป้ายบอกว่า เป็นสถานที่ประสูติ เดินชมสถานที่รอบๆ ดูระสรงานของพระมารดาหลังประสูติ ซึ่งทำขึ้นมาใหม่ พบคนไทยมานมัสการหลายกลุ่ม

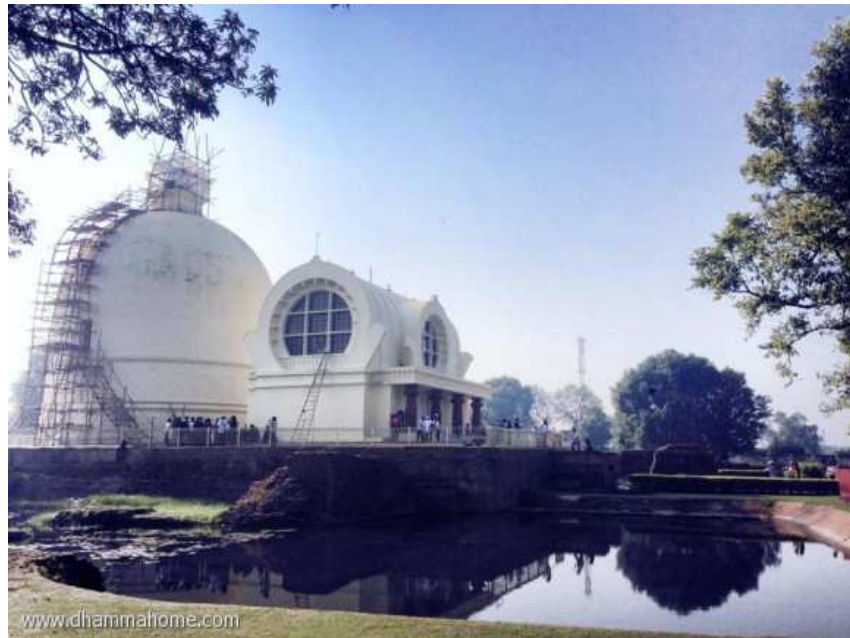

วันนี้ก็ต้องรับประทานอาหารกลางวันตั้งแต่ 11 โมงเหมือนเดิม เพื่อเดินทางไปกุสินารา ระยะทางไม่ต้องพูดถึง อย่างไม่รู้ไม่ต่ำกว่า 8 ชั่วโมง มาอินเดียก็อย่างนี้แหละ ต้อง

ทำใจไว้ก่อน หิวก็หาอะไรทานในรถ ง่วงก็นอนในรถ ถ่ายปัสสาวะก็ข้างๆ รถ สบายดี
ออก แต่คิดว่า จะไม่มาอีกแล้วนะอินเดีย

กุสินารา สถานที่ที่ดับขันธปรินิพพาน

ออกจากโรงแรมตอนเที่ยงตรง เดินทางผ่านด่านเนปาลเข้าอินเดีย ระหว่างรอพิธีการขอเข้าเมือง พ่อค้านำสินค้ามาเสนอขายทางหน้าต่างรถมากมาย ต่อรองราคาด้วยภาษามือกันในเรื่อง มีคนซื้อด้วย และคนขายก็ติดตามรถพวกเราไปจนถึงวัดไทย 960 ที่แวะเข้าห้องสุขาและรับประทานอาหารโรตีสอด อร่อย

วัดไทยวันนี้ดูกว้างขวางขึ้น ห้องน้ำก็มากขึ้น และมีของขายตั้งแต่หน้าวัด ที่ขายดีมาก คนมุงกันแน่นหน้าร้าน เพราะเป็นที่ขายของฝากแห่งแรกที่พบ ที่วัดนี้คณะเราบัส 4 มีทานบติ ผู้เป็นใหญ่ในการทำทาน มีอริยาสัยในการทำทานอย่างรวดเร็ว ได้ถวายเงิน 20,000 บาทเพื่อบำรุงวัด อนุโมทนาในทานกุศลที่ทำบ่อย ๆ เนือง ๆ จนเป็นอุปนิสัย

จึงไม่น่าแปลกใจว่าจะจับทำธุรกิจอะไร ก็ประสบความสำเร็จไปหมด เพราะได้รับผลของกุศลที่ทำไว้แล้ว ใครจะเลียนแบบก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่า แต่ละคนก็เป็นแต่ละหนึ่งจริงๆ แม้เห็น ได้ยินสิ่งเดียวกันก็คิดต่างกันออกไป ได้ยินพระท่านประกาศวิญญูบริจาคนเพื่อสร้างวัด บางคนก็คิดเป็นกุศล บางคนก็คิดเป็นอกุศล ตามการสะสม เปลี่ยนแปลงใครไม่ได้จริงๆ แม้แต่ตัวเองที่รู้ว่า คิดอย่างนี้ไม่ดี พูดอย่างนี้ไม่ดี ทำอย่างนี้ไม่ดี อยากจะแก้ไขปรับปรุงตัวเอง แต่พอมีเหตุการณ์เกิดขึ้นจริงๆ ก็คิด ทำ พูดอย่างที่เคยชิน เพราะเป็นเราจึงเปลี่ยนแปลงปรับปรุงไม่ได้ จนกว่าจะฟังพระธรรมเข้าใจ เป็นปัญญาที่ค่อยๆ เจริญขึ้นรู้ว่า ไม่มีเรา มีแต่ธรรมะที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยคือการสะสมมานาน เมื่อรู้ความจริงอย่างนี้ ความติดข้องในความเป็นเราก็จะลดน้อยลง รู้ว่าเป็นสภาพธรรมะแต่ละอย่างที่เกิดขึ้นแล้วดับไปอย่างรวดเร็ว จะหาความเป็นเรา ความเป็นตัวตนจากสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วดับไปจากที่ไหน

วิทยากรประจำรถเล่าเรื่องสถานที่สำคัญต่างๆ ที่จะไปเยี่ยมชมในกุสินารา พร้อมกับเล่ามหาปรินิพพานสูตร เมื่อก่อนพระพุทธเจ้าจะเสด็จนิพพานนั้น พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงตั้งสาวกองค์ใดให้รับตำแหน่งเป็นพระศาสดาปกครองพระสงฆ์สืบต่อจากพระองค์ เหมือนพระศาสดาในศาสนาอื่น เรื่องนี้ก็ไม่มีการส่งมอบองค์ใดทูลถามพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าก็ตรัสสั่งพระสงฆ์ไว้ชัดเจนก่อนจะนิพพาน ตรัสบอกพระอานนท์ว่า "ดูก่อนอานนท์ ธรรมก็ดี วินัยก็ดี ที่เราได้แสดงไว้ และบัญญัติไว้ด้วยดีนั้นแหละจักเป็นพระศาสดาของพวกท่านสืบแทนเราตถาคต เมื่อเราล่วงไปแล้ว"

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสปัจฉิมโอวาทครั้งสุดท้ายก่อนจะดับขันธปรินิพพานว่า "ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนพวกท่านให้รู้ว่า สังขารทั้งหลายมีอันความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด"

หลังจากนั้นไม่ได้ตรัสอะไรอีกเลย จนกระทั่งนิพพานในยามสุดท้ายของคืนวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ หรือวันเพ็ญวิสาขะ ณ ภายใต้ต้นสาละทั้งคู่ที่ออกดอกบานสะพรั่งเป็นพุทธบูชาตนเอง

หมดเวลาบรรยายธรรมตามที่ตกลงกันไว้ คือ ไม่เกิน 4 ชั่วโมง แม้วิทยากรจะเตรียมมาพูดทั้งวันก็ตาม ท่านบอกว่า ได้ประโยชน์จากการเตรียมตัว คือ ตนเองได้เข้าใจเรื่องราวของสถานที่ปรินิพพานก็เพียงพอแล้ว เมื่อมีผู้สนใจมาถามก็สามารถตอบให้เป็นประโยชน์ได้

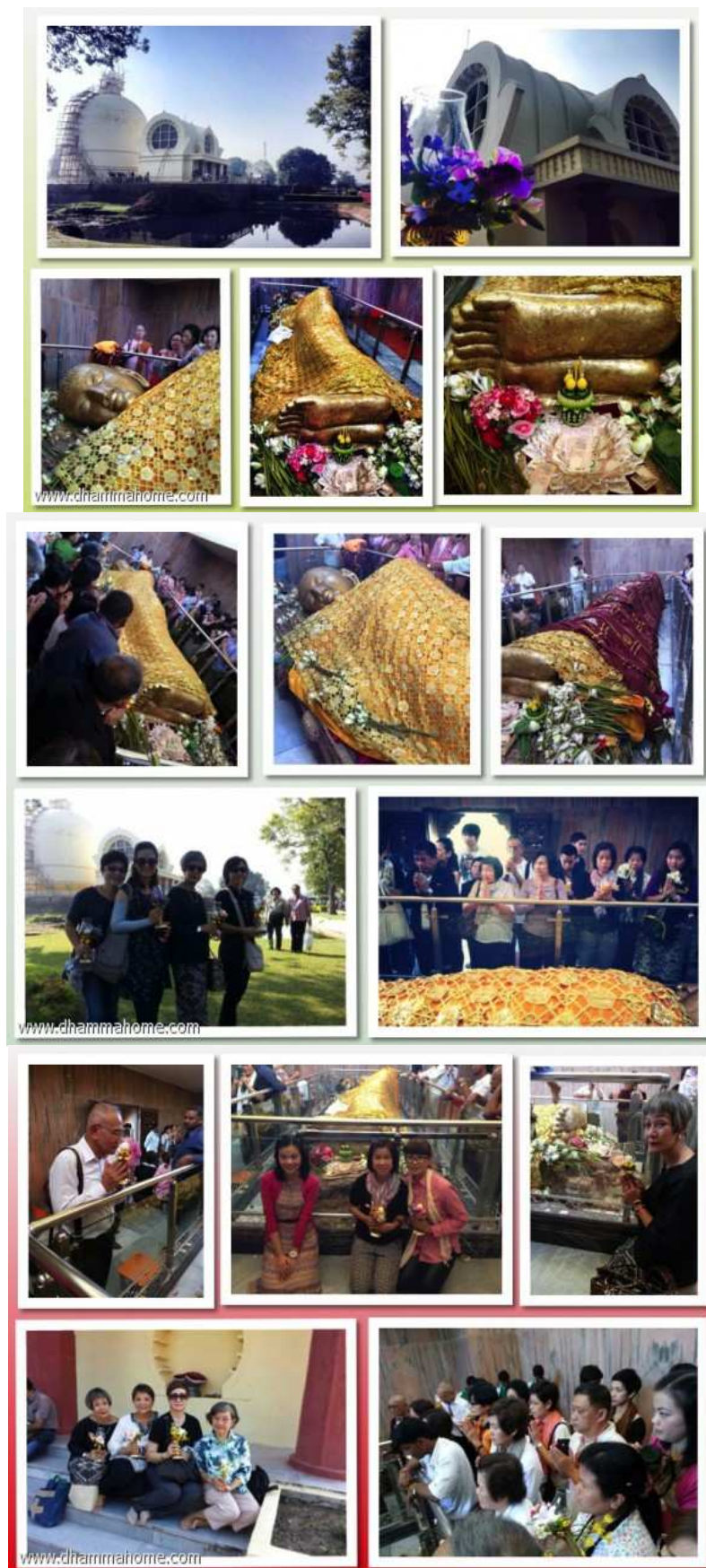
เดินทางยาวนานเหมือนเดิม แม้ถนนหนทางสร้างเสร็จแล้วจะดีขึ้น ดูกว้างขวาง สะอาด แต่มีขบวนรถบรรทุกขนาดใหญ่มากมายจอดเต็ม 2 ข้างทาง รถที่เล่นอยู่ก็ไม่ใช่ระเบียบ แล้วแต่ทางไหนจะว่าง ต่างคนก็บีบแตรขอทาง ผ่านโครักกปุร์ เมืองใหญ่ แล้วพลบค่ำก็ถึงกุสินารา พักที่โรงแรมรอยัล เรสซิเดนซี กุสินารา ที่ไม่เคยมาพัก เพราะปกติจะพักที่นิคโก้ โลดส์ที่ริ้ว ติดกันอันเก่าแก่ กลับตาเห็นภาพห้องพักใหญ่โตและรายการอาหารได้เลย นอกจาก 2 โรงแรมนี้แล้ว ยังมีอีกแห่งหนึ่ง คือ โรงแรมอิมพีเรียลที่มีขนาดเล็กกว่า อยู่ห่างออกไป แต่ก็สามารถเดินทางถึงกันได้ เมื่อถึงกุสินาราแล้ว บางท่านยัง

แข็งแรงเดินไปเยี่ยมชมวัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์ที่อยู่ติดกัน และมีร้านขายของฝากอีก
เช่นเคย

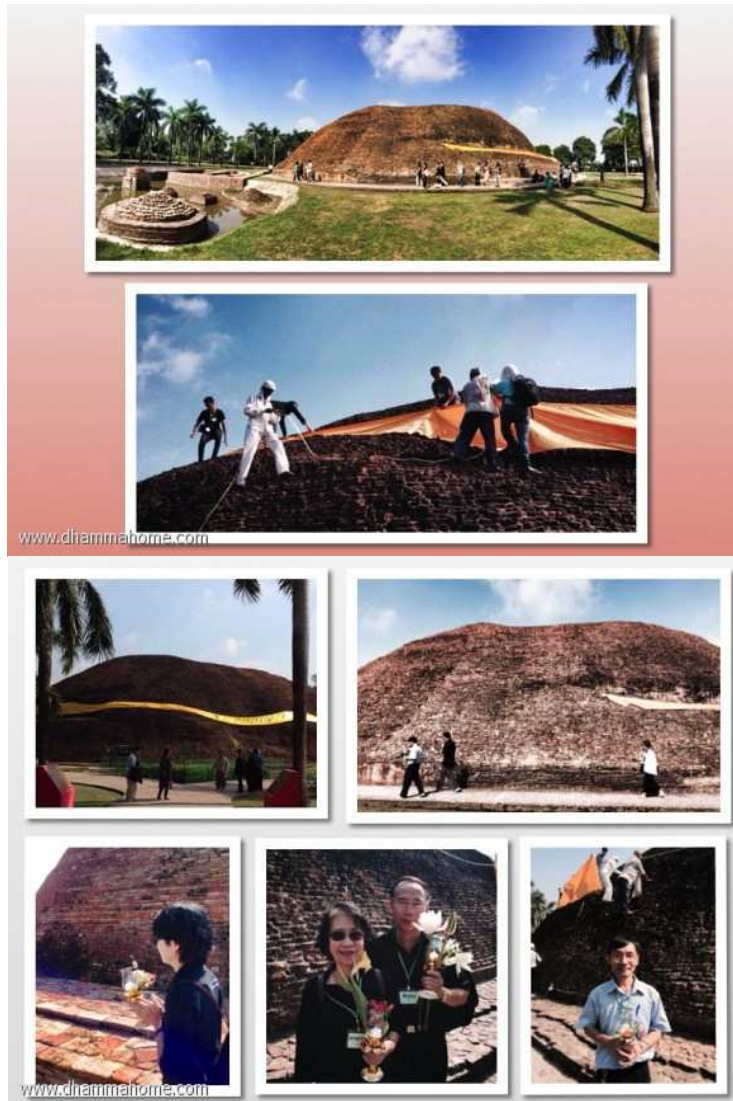
รุ่งขึ้นออกเดินทางไปศาลาโนทยาน ที่ไม่ไกลนัก (รายละเอียดเล่าไว้แล้วใน
อินเดีย ... แดนพุทธภูมิ) เพื่อกราบนมัสการสถานที่ปรินิพพาน หลังมหาปรินิพพานวิหาร
ที่เป็นเจดีย์ที่กำลังต่อเติมให้สูงขึ้น โดยวัดพม่าที่อยู่ติดกัน (เอานี่เดาเอา เพราะเป็นศิลปะ
แบบพม่า) เวียนเทียนประทักษิณและห่มผ้ารอบพระเจดีย์ จะเห็นความร่วมมือร่วมใจ
ของคณะ เมื่อห่มผ้าพระเจดีย์เสร็จ จะเห็นพระเจดีย์สีทองนำเลื่อมไสยงนก (มีคลิปที่ท่าน
พลเอก พลธ จันทรประภา ตากล้องกิตติมศักดิ์ประจำบัส 3 4 และ 5 ถ่ายไว้ประกอบด้วย
โดยคุณวันชัย ภู่งาม ตากล้องและประชาสัมพันธ์ของมูลนิธิกรุณาใส่ให้ เพราะมีหน้าที่
เขียนอย่างเดียว ทำอย่างอื่นไม่เป็นเลย ต้องอาศัยความร่วมมือของหลายฝ่าย โดยเฉพาะ
คุณวันชัย แม้ไม่ได้ร่วมเดินทางไปด้วย แต่ก็สามารถนำภาพที่สมาชิกหลายท่านส่งมาให้
เผยแพร่ให้ผู้อ่านได้ทราบข่าวอันเป็นกุศลของคณะผู้เดินทางด้วย ขอกราบขอบคุณและ
อนุโมทนาทุกท่านค่ะ)

ได้เข้าไปนมัสการพระพุทธรูปปางปรินิพพานในวิหารด้านหน้า และคุณดาและคุณสุภา ธรรมเสน สมาชิกบ้านร่มมะที่อยู่ไกลที่สุด คือ อยู่รัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา นำผ้าสีเหลืองทองมาห่มพระพุทธรูป และคุณदैยก็นำผ้าลูกไม้สีเหลืองสวยงามมาห่มทับอีกที เป็นพุทธรูปฯ สวยมากจริงๆ

และก็พากันไปเวียนเทียนประทักษิณรอบมกุฏพันธเจดีย์ สถานที่ถวายพระเพลิง และห่มผ้าสีทองรอบพระเจดีย์อีกครั้ง เป็นอันจบการนมัสการกุสินารา สถานที่ปรินิพพาน สังเวชนียสถานแห่งที่ ๒ ที่กระตุ้นเตือนให้ระลึกถึงความเป็นธรรมดาของสรรพสิ่งทั้งหลาย ที่ไม่มี แล้วมี แล้วหายไป แม้แต่ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ผู้ยิ่งใหญ่กว่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ผู้ทรงบริสุทธิจากกิเลสทั้งปวง ผู้ทรงมหากรุณาคุณต่อสัตว์โลกอย่างสูงสุด ก็ยังต้องทรงดับขันธปรินิพพานไป เหลือไว้แต่พระธรรมวินัยที่จะเป็นตัวแทนของพระองค์ให้พวกเราได้ศึกษาเพื่อรู้จักพระองค์ยิ่งขึ้นตามความเข้าใจของแต่ละคน และสังขารทั้งหลายของสรรพสัตว์ทั้งปวง รวมทั้งเรด้วยก็จะต้องเป็นเช่นนั้นเหมือนกัน จึงไม่ควรประมาทในการศึกษาธรรมะให้เข้าใจยิ่งขึ้น ให้ประโยชน์ตนถึงพร้อมบริบูรณ์ เป็นการปฏิบัติตามพระปัจจุสมโณวาทของพระองค์

สถูปเกสรียา

หลังจากประทัภณิครอบมกุฏพันธเจดีย์แล้ว มีเวลาเหลือจึงแวะที่วัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์ ร่วมบริจาคเงินสำหรับโรงพยาบาลที่รักษาทั้งคนไทยและคนอินเดียฟรี ชื่อของที่ระลึกจากวัดกันมากมาย ได้แวะที่โรงครัวเพื่อบริจาคเงินและขอแ่งส้ม น้ำพริก ปลาร้าใส่ถุงมาทานที่โรงแรม แซ่บหลาย ค่อยหายคิดถึงอาหารไทยหน่อย

ออกจากเมืองกุสินาราคอนเทียงเหมือนเดิม เพื่อเดินทางไปเมืองไวสาดี ซึ่งยังอยู่ในรัฐพิหาร พวกกันสวดมนต์สรรเสริญพระรัตนตรัยอย่างที่เคยปฏิบัติทุกครั้งที่ได้เดินทางจากเมืองหนึ่งไปอีกเมืองหนึ่ง วิทยากรบรรยายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเมืองเวสาดี แคว้นวัชชี

เจ้าลิจนวี และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นที่ภูฏานคาราสา ปามหาวัน และที่ปาวาลเจดีย์ ก่อนจะถึงสถานที่จริง

ถนนหนทางดีพอสมควร แต่เป็นทางสองเลนแคบๆ สองข้างทางอุดมสมบูรณ์ ด้วยนาข้าวที่กำลังออกรวง บางช่วงมีต้นตาลสูงมากขึ้นเป็นระเบียบสองข้างถนน เพลิดเพลินไปกับทิวทัศน์ยามบ่ายที่สวยงาม ดูสงบร่มรื่น เกิดความติดขัดอยากชมต่อไปเรื่อยๆ ไม่ได้เกิดสติระลึกถึงสักขณะเดียวว่า เห็นเป็นเห็น ไม่ใช่เรา หรือความติดขัดคือ ขยะที่จะติดตามสะสมเพิ่มพูนอยู่ในจิตต่อไป

จนถึงบ่ายแก่ๆก็เห็นซากสถูปใหญ่ด้านซ้าย รถจอดให้ลงไปชมและมีห้องน้ำให้ เข้าด้วย ไกด์อินเดียอธิบายให้ฟังพอเข้าใจว่า เกี่ยวกับเกสปุตตสูตร หรือกาลามสูตร พอ ลงจากรถ ไกด์ไทยอธิบายว่า พระผู้มีพระภาคทรงเสด็จจากปาวาลเจดีย์ไปกุสุนารา ผ่าน หมู่บ้านนี้ทรงแสดงธรรม ชาวบ้านเลื่อมใสขอประทานบาตรแล้วสร้างเจดีย์ครอบบาตร ไว้ ต่อมาในสมัยพระเจ้าอโศกได้สร้างเจดีย์ใหญ่ครอบทับอีกที พร้อมกับเสาคินพระเจ้า อโศก

ภาพพระสถูปเกสรียาทิ้งค้างมยังติดอยู่ในใจ วันนั้นท้องฟ้าสีฟ้าแจ่ม บรรยากาศ
 สะอาด หน้าสถูปมีหนองน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ น้ำใสจนเห็นเงาของพระสถูปในน้ำ
 สวยจนอดใจไว้ไม่ได้ต้องเดินไปจนถึงบริเวณสถูป แม้ว่าคนในบัส 4 จะไม่มีใครลงมา
 ชมเลยก็ตาม เดินตามทางเดินผ่านหญิงอินเดียตัดหญ้าเป็นกำๆ ข้างทาง แล้วยื่นให้เรา ไม่
 รู้ว่าเอาไว้ทำอะไร เดินไปจนถึงพระสถูป แหงนหน้าขึ้นไปดูเห็นแต่กองอิฐขนาดใหญ่
 ยามอินเดียกวักมือเรียกให้ออกไปดูใกล้ๆ จึงได้เห็นภาพพระสถูปเต็มองค์ แต่ละช่อง
 สี่เหลี่ยมที่มองดูคล้ายหน้าต่างนั้นประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ปางต่างๆ ถึงแม้จะหัก
 ชำรุดบ้าง แต่ก็งดงามอย่างยิ่ง

กลับมาเมืองไทยได้ค้นจาก google พบว่าข้อมูลก็ขัดแย้งกัน ถูกทั้งฝ่ายอินเดียและฝ่ายไทย แต่ไม่ทราบจะตรงตามข้อเท็จจริงอย่างไร ลองอ่านคุณะคะ

จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี เขียนไว้ว่า

“เดิมมหาสถูปแห่งเกสเรียไม่เป็นที่รู้จัก และไม่เป็นที่รู้จักสำหรับจาริกแสวงบุญของชาวพุทธ แต่หลังจากกองโบราณคดีอินเดียได้ขุดค้นเนินดินใหญ่ พบพระมหาสถูปโบราณที่มีความเสี้ยนผ่านศูนย์กลางถึง 1,400 ฟุต สูงถึง 51 ฟุต (เดิมอาจสูงถึง 70 ฟุต) ซึ่ง

ทำให้มหาสถูปโบราณที่ค้นพบใหม่นี้กลายเป็นมหาสถูปที่ใหญ่ที่สุดในอินเดีย มีลักษณะคล้ายกับเจดีย์ชเวดากองและพระมหาสถูปบุโรพุทโธ ซึ่งทำให้มีผู้สันนิษฐานว่ามหาสถูปแห่งเกสริยานี้เป็นต้นแบบของมหาสถูปทั้งสอง

โดยมหาสถูปแห่งเกสริยาเป็นสถูปเดียวกับที่ปรากฏในบันทึกของพระถังซำจั๋ง ที่เคยจารึกแสวงบุญมายังสถานที่แห่งนี้ ท่านได้กล่าวไว้ว่าสถานที่แห่งนี้เป็นที่ตั้งของพระมหาสถูปที่ประดิษฐานบาตรของพระพุทธองค์ที่พระพุทธเจ้าทรงประทานแก่ชาววัชชี เมืองไวสาลี ที่ตามมาส่งเสด็จพระพุทธองค์เป็นครั้งสุดท้าย ก่อนจะเสด็จไปยังเมืองกุสินาราเพื่อเสด็จดับขันธปรินิพพาน

เกสริยาในปัจจุบันอยู่ห่างจากกุสินาราระมาณ 120 กิโลเมตร ในเขตรัฐพิหาร ระหว่างทางจากเมืองไวสาลีไปยังเมืองกุสินารา”

อีกเว็บของ Dhammapedia บอกว่า เป็นเกสปุตตนิคมที่ทรงแสดงกาลามสูตร มีข้อความว่า

เกสริยา หรือเกสปุตตนิคม สถานที่ทรงแสดงกาลามสูตร แก่ชาวกาลามโคตร

เกสปุตตนิคม หรือ เกสริยา (อังกฤษ: Kesariya) ในปัจจุบันเป็นสถานที่ตั้งของมหาสถูปพบใหม่ ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศอินเดีย ในสมัยพุทธกาล เป็นที่อยู่ของพวกชาวกาลามโคตร หรือกาลามชน อยู่ในแคว้นโกศล เป็นหมู่บ้านทางผ่านระหว่างเมืองในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้เคยเสด็จผ่านมาที่เกสปุตตนิคม และได้ทรงแสดงกาลามสูตร

หรือเรียกในอีกชื่อหนึ่งว่า เกสปุตตสูตร แก่กลุ่มคนเหล่านี้จนยอมรับนับถือ พระพุทธศาสนา

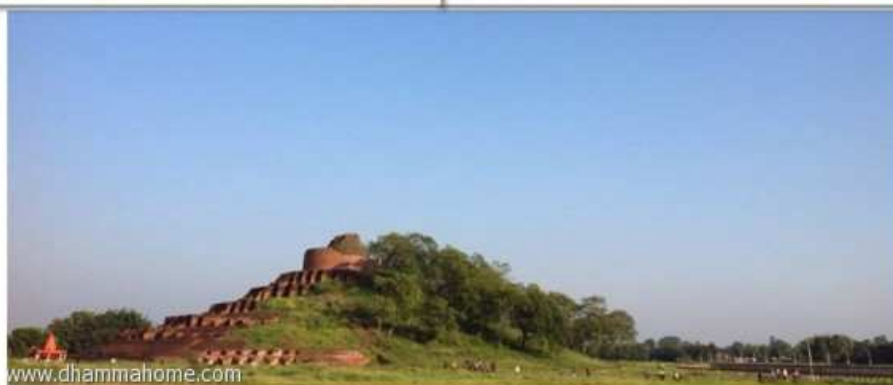

ปัจจุบันเกสปุตตนิคม ถูกเรียกเพี้ยนไปเป็น เกสเรีย หรือเกสริยา เดิมไม่เป็นที่รู้จัก และไม่เป็นจุดสำหรับจาริกแสวงบุญของชาวพุทธ แต่หลังจากกองโบราณคดีอินเดีย ได้ขุดค้นเนินดินใหญ่พบพระมหาสถูปโบราณ ที่มีความเสี้ยนผ่านศูนย์กลางถึง 1,400 ฟุต สูงถึง 51 ฟุต (เดิมอาจสูงถึง 70 ฟุต) ซึ่งทำให้มหาสถูปโบราณที่ค้นพบใหม่นี้ กลายเป็นมหาสถูปที่ใหญ่ที่สุดในอินเดีย มีลักษณะคล้ายกับ เจดีย์ชเวดากอง และพระมหาสถูปบุโรพุทโธ ซึ่งทำให้มีผู้สันนิษฐานว่ามหาสถูปแห่งเกสริยานี้ เป็นต้นแบบของมหาสถูปทั้งสอง และนอกจากนี้ ในบริเวณไม่ไกลจากมหาสถูปแห่งเกสริยา นักโบราณคดีอินเดียได้พบเสาหินพระเจ้าอโศกที่สมบูรณ์ที่สุด ที่ยังคงเหลือหัวสิงห์บนยอดเสา เช่นเดียวกับที่เมืองเวสาลีอีกด้วย

เกสริยาในปัจจุบันอยู่ห่างจากกุสินาราระมาณ 120 กิโลเมตร ในเขตหมู่บ้านเลาไลยานันตัน (Lauliyanandan) และนันตันฆาต (Nandanghat) ในจังหวัดจัมปารัน รัฐพิหาร การเดินทางมาที่แห่งนี้เต็มไปด้วยความยากลำบาก ทำให้ไม่ค่อยมีผู้แสวงบุญมาสักการะมหาสถูปแห่งนี้เท่าใดนัก”

ที่ขัดแย้งกัน คือ เกสปุตตนิคมอยู่แคว้นโกศล (ที่ตั้งพระวิหารเชตวัน) แต่เกสริยา
 สตูปองค์นี้ตั้งอยู่แคว้นวัชชีต่อกับแคว้นมัลละ จึงไม่ตรงกับสถานที่แสดงไว้ใน
 พระไตรปิฎก และตามความเป็นจริงก็ห่างไกลกันมาก เราเดินทางจากพระเชตวันมาเก
 สริยาระยะทางหลายร้อยกิโลเมตร

จะอ้างอรรถกถาจารย์ที่แสดงไว้ก็ไม่ใช่ว่าผู้รอบรู้ ถ้าผู้ใดทราบข้อมูลที่ถูกต้อง ก็
 กรุณานำมาลงในกระทู้ด้วยค่ะ เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป และบางครั้งก็
 เป็นคนตาบอดคลำช้าง คือรู้เพียงบางส่วนก็ทึกทักเอาเป็นจริงเป็นจัง อย่างเรื่องเจดีย์ชเว

ดากองที่พม่าบอกว่า เป็นพระเจดีย์ที่บรรจุพระเกศาธาตุของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ภัลลิกะและตปุสะ อุบาสกผู้แรกผู้ถึงพระพุทธเจ้าและพระธรรมเป็นที่พึง ขอประทานจากพระองค์แล้วนำมาประดิษฐานไว้ที่ชเวดากอง อ่านเฉพาะในพระไตรปิฎกก็ไม่พบข้อความนี้ ก็คิดว่า พม่าคิดเอง แต่พอได้อ่านอรรถกถาอีกครั้งก็มีข้อความนั้นจริงๆ มีข้อความบางตอนว่า

...ที่นั่น เทพยดานั้นทราบว่าเขาทั้งสองลำบาก จึงเข้าสิงในร่างของบุรุษคนหนึ่ง แล้วกล่าวว่า เพราะเหตุไร พวกท่านจึงต้องลำบาก ไม่มียักษ์อื่นกลั่นแกล้ง ไม่มีภูตผีกลั่นแกล้ง ไม่มีนาครกลั่นแกล้งพวกท่านดอก แต่เราเป็นมารดาของพวกท่านในอัฐภาพที่ ๕ บังเกิดเป็นภุมเทวดาอยู่ในที่นี้ นั่นพระทศพลประทับนั่งอยู่ที่โคนต้นเกด ขอพวกเจ้าจงถวายบิณฑบาตเป็นครั้งแรกแด่พระองค์เถิด ดังนี้.

พวกเขาได้ฟังถ้อยคำของนางแล้วมีใจยินดี เอาข้าวสัตตผลและข้าวสัตตुक้อนใส่ถาดทองนำไปยังสำนักของพระศาสดา แล้วกราบทูลว่า ขอพระองค์โปรดทรงรับโภชนะนี้เถิด พระเจ้าข้า.

พระศาสดาทรงตรวจดูอาจิณปฏิบัติของพระพุทธเจ้าทั้งหลายในอดีตแล้ว. ลำดับนั้น ท้าวมหาราชทั้ง ๔ องค์น้อมถวายบาตรทำด้วยหิน ๔ ใบแด่พระองค์.

พระศาสดาตรัสว่า ขอผลเป็นอันมากจงสำเร็จแก่ท่านทั้งสองเถิด แล้วทรงอธิษฐานบาตรแม้ทั้ง ๔ ใบให้เป็นบาตรใบเดียวเท่านั้น.

ในขณะนั้น พ่อค้าทั้งสองนั้นจึงเอาข้าวสัตตุงและข้าวสัตตูก้อนใส่ในบาตรของพระตถาคต ในเวลาที่พระองค์เสวยเสร็จแล้วถวายน้ำ ในเวลาเสร็จกิจแล้วถวายบังคม นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง.

ที่นั่น พระศาสดาทรงแสดงธรรมแก่เขาทั้งสอง. ในเวลาจบเทศนา เขาทั้งสองตั้งอยู่ในสภาวะ [ทเววาจิกะ] ที่เปล่งวาจาถึงพระพุทธเจ้าและพระธรรมทั้งสองเท่านั้น ถวายบังคมพระศาสดาแล้ว มีประสงค์จะไปสู่นครของตน จึงกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระองค์โปรดประทานเจดีย์สำหรับบูชาแก่พวกข้าพระองค์เถิด.

พระศาสดาทรงเอาพระหัตถ์ขวาลูบพระเศียรแล้วประทานเส้นพระเกศาตุ ๘ เส้นแก่ชนแม่ทั้งสอง ชนทั้งสองนั้นวางพระเกศาตุไว้ในผอบทองคำนำไปสู่นครของตน ให้บรรจุพระเกศาตุของพระพุทธเจ้าที่ยังมีพระชนม์ไว้ในที่ประตูลิขิตัญชนกร ในวันอุโบสถก็มีรัศมีสีนิลเปล่งออกมาจากพระเจดีย์ เรื่องนี้เกิดขึ้นโดยทำนองนี้”

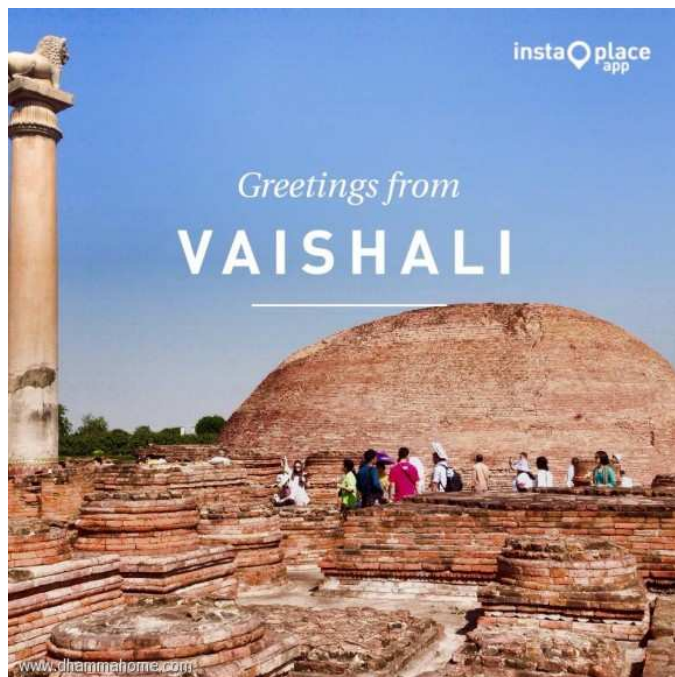
ต้องขอกราบประทานโทษที่เคยเข้าใจผิดและเล่าผิดใน “ธรรมะจากพม่า” ด้วยค่ะ ข้าพเจ้าจะสำรวจมรณังในกาลต่อไป

ไม่ว่าเกศียาสถูปจะเป็นสถานที่เกี่ยวกับพุทธประวัติตอนใดก็ตาม แต่ก็ขึ้นอยู่กับพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งแสดงให้เห็นศรัทธาของผู้ได้เข้าใจพระธรรมคำสอนได้สร้างไว้เพื่อบูชาพระรัตนตรัยอย่างสูงสุดรองจากการปฏิบัติบูชา ด้วยการประพฤติปฏิบัติตามคำสอนนั้น และสถูปนี้ก็สืบต่อมาจนถึงเรา แม้เวลาจะผ่านไปนานแล้ว ให้ได้เห็นเป็นประจักษ์พยานแห่งการได้รับประโยชน์ทำให้พ้นจากทุกข์จริงจากการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมคำสอน ทำให้มีศรัทธาตั้งมั่นในการศึกษาพระธรรมให้

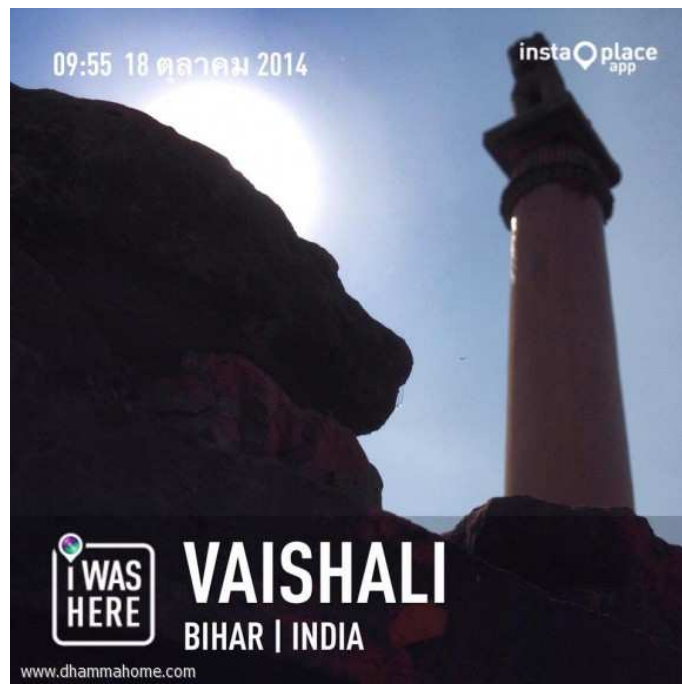

เข้าใจยิ่งขึ้น เพื่อให้ความเข้าใจนั้นปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมต่อไปจนกว่าจะพ้นจาก
ทุกข์จริงๆ สาธุ

เมืองเวสาลี

จากสถูปเกสรียาไม้ไกลนั้ก เห็นป้ายภาษาไทยเขียนว่า “วัดไทยเกสรียา” มองดูเป็นบ้านหลังเล็กๆ คงเพิ่งเริ่มก่อตั้ง เสียหายที่ไม่มีเวลาแวะไปเยี่ยมเยือนคนไทยด้วยกัน คงจะดีใจถ้ามีคนไปเยี่ยม แต่เราเป็นคณะใหญ่ต้องทำตามโปรแกรมที่ตกลงกันไว้ พอพระอาทิตย์ตกก็เริ่มเห็นหมู่บ้านนาตาจัน และรถก็เลี้ยวขวาเห็นป้ายภาษาไทยอีกว่า “วัดไทยเวสาลี” แล้วก็ผ่านไปอีกเช่นเคย ใกล้เคียง กันเห็นสิ่งก่อสร้างเป็นตึกใหญ่เปิดไฟสว่างไสวแห่งเดียวกลางทุ่งนา คือ โรงแรมรอยัลเรสซิเดนซี เวสาลี วันนี้ถึงโรงแรมเร็ว แช่วไค้ไทยว่า จะพาไปท่องเที่ยวที่ไหน เพราะตรงทางเข้าเห็นมีร้านชั้นเดียวเปิดไฟขายชาอยู่ มีชายอินเดียกลุ่มใหญ่ในร้าน

เมืองเวสาลีเป็นเมืองหลวงของแคว้นวัชชี ที่ปกครองด้วยระบบสามัคคีธรรมโดยเจ้าลิจฉวีทั้งหมด และยึดหลักอปริหาริยธรรม ธรรมแห่งความเจริญ ไม่มีความเสื่อมเลย ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงเมื่อประทับอยู่ที่สารัททเจดีย์ ใกล้กรุงเวสาลีให้ชาววัชชีฟัง ทำ คือ ๑. จะหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์. ๒. จะพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจของชาววัชชี. ๓. จะไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ จะไม่ถอนสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว จะประพฤติปฏิบัติในวัชชีธรรมอันเป็นของเก่า. ๔. จะเคารพเชื่อฟังชาววัชชีผู้แก่เฒ่า. ๕. จะไม่ก้าวก้าวข่มเหงกุลสตรี (หญิงที่มีสามีแล้ว) และกุลกุมารี (หญิงสาวที่ยังไม่มีสามี). ๖. จะเคารพนับถือเจดีย์ของชาววัชชีทั้งภายในและภายนอก ไม่ละเลยพิธีกรรมอันเป็นธรรมเนียมที่เคยให้เคยทำ. ๗. จะจัดการรักษาคุ่มครองอันเป็นธรรมเนียม ในพระอรหันต์ของชาววัชชี จะตั้งใจว่า พระอรหันต์ที่ยังไม่มา ขอให้มา ที่มาแล้วขอให้เป็นสุข.

(คัดลอกจากพระไตรปิฎกฉบับย่อ รวบรวมเรียบเรียงโดยท่านอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ)

เมืองเวสาลีมีเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาหลายเหตุการณ์ ตามที่คุณชนากร นรวชิร โยธิน รวบรวมพิมพ์มาให้อ่านระหว่างการเดินทาง บางท่านก็ยังไม่ได้อ่าน เลขออนุญาตนำมาเล่าให้ได้ทราบรายละเอียดอีกครั้ง

“เวสาลี” มีหลายชื่อ คือ ไผสาลี ไวสาลี มีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยก่อนพุทธกาล โดยเป็นเมืองหลวงแห่งแคว้นวัชชีที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากแคว้นหนึ่งในบรรดา ๑๖ แคว้นของชมพูทวีป ปกครองด้วยระบอบคณาธิปไตย ที่ไม่มีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขทรงอำนาจสิทธิ์ขาด มีแต่ผู้เป็นประมุขแห่งรัฐ ซึ่งบริหารงานด้วยความเห็นชอบจากรัฐสภา ซึ่งจะประกอบไปด้วยเหล่าสมาชิกจากเจ้าวงศ์ต่างๆ รวมเป็นคณะผู้ปกครองแคว้น ซึ่งมีถึง ๘ วงศ์ด้วยกัน และในจำนวนนี้ วงศ์เจ้าลิจฉวีแห่งเมืองเวสาลี และวงศ์เจ้าวิเทหะแห่งเมืองมิถิลา เป็นวงศ์ที่มีอิทธิพลมากที่สุดของแคว้นวัชชีในสมัยพุทธกาล

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จเยือนเวสาลีครั้งแรกในพรรษาที่ ๕ หลังจากทรงตรัสรู้ พระสัมมาสัมโพธิญาณ ตามคำกราบทูลเชิญเสด็จของเจ้าลิจฉวี ในครั้งที่เมืองเวสาลีประสบพายุพิภพภัย และฉาตภัยอย่างร้ายแรง ผู้คนล้มตายเป็นอันมาก พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพิจารณาว่า เมื่อพระองค์ตรัส “รัตนสูตร” ในกรุงเวสาลี การอารักขาจักแผ่ไปแสนโกฏิจักรวาล เมื่อจบพระสูตร สัตว์ ๘,๔๐๐๐ จักตรัสรู้หรือริยสำเร็จธรรม จึงทรงรับนิมนต์ในครั้งนั้น มีการส่งเสด็จและรับเสด็จจากกรุงราชคฤห์ถึงกรุงเวสาลีโดยพระเจ้าพิมพิสาร และเหล่าเจ้าลิจฉวี อย่างงดงาม ยิ่งใหญ่ โอราพอย่างยิ่ง เมื่อพระศาสดาเสด็จถึง ด้วยพระพุทธานุภาพจึงยังภัยทั้งหลายในเมืองเวสาลีให้สงบลง และหมดสิ้นไปอย่างรวดเร็ว พระองค์ทรงแสดง “รัตนสูตร” ณ เมืองเวสาลี แล้วประทับจำพรรษาในปีนั้น ณ ภูฏาคารศาลา ป่ามहांวัน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเคยเสด็จมาที่เวสาลีหลายครั้ง แต่แต่ละครั้งทรงประทับที่ ภูฏาคารศาลา ป่ามहांวัน เป็นส่วนใหญ่ พระสูตรหลายพระสูตรเกิดขึ้นที่เมืองแห่งนี้ และที่ ภูฏาคารศาลา ป่ามहांวัน ยังเป็นสถานที่ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตให้ พระนางมหาปชาบดีโคตมีเถรี พระนางน้ำของพระองค์ พร้อมกับบริวาร สามารถอุปสมบทเป็นภิกษุณีได้เป็นครั้งแรกในโลก

ในการเสด็จครั้งสุดท้ายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เมืองนี้ พระองค์ได้ทรงรับสวนมะม่วงของนางอัมพาลี นางคณิกาประจำเมืองเวสาลี ซึ่งนางได้อุทิศถวายเป็นอารามในพระพุทธศาสนา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงจำพรรษาสุดท้ายที่ เวฬุคาม และได้ทรงปลงพระชนมายุสังขารที่เมืองนี้ ณ ปาวาลเจดีย์ ซึ่งมีขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๓ เมื่อมีพระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา ตามคำกราบทูลนิมนต์ให้เสด็จดับขันธปรินิพพานของภววัตติมารดังนี้ :-

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคจงปรินิพพานในบัดนี้เถิด ขอพระสุคต
 จงปรินิพพานในบัดนี้เถิด บัดนี้ เป็นเวลาปรินิพพานของพระผู้มีพระภาค ก็พระผู้มีพระ
 ภาคได้ตรัสพระวาจาขึ้นไว้ว่า ดูกรมารผู้มีบาป พรหมจรรย์ของเรานี้จักยังไม่สมบูรณ์
 กว้างขวาง แพร่หลาย รู้กันโดยมาก เป็นปีกแผ่น จนกระทั่งพวกเทวดาและมนุษย์
 ประกาศได้ดีแล้ว เพียงใด เราก็จักยังไม่ปรินิพพานเพียงนั้น

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็บัดนี้ พรหมจรรย์ของพระผู้มีพระภาคนี้สมบูรณ์แล้ว กว้างขวาง แพร่หลาย รู้กันโดยมาก เป็นปึกแผ่น จนกระทั่งพวกเทวดาและมนุษย์ ประกาศได้ดีแล้ว ขอพระผู้มีพระภาคจงปรินิพพานในบัดนี้เถิด ขอพระสุคตจงปรินิพพานในบัดนี้เถิด บัดนี้ เป็นเวลาปรินิพพานของพระผู้มีพระภาค ฯ

เมื่อมารกราบทูลอย่างนี้แล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสตอบว่า “...ดูกรมารผู้มีบาป ท่านจงมีความขวนขวายน้อยเถิด ความปรินิพพานแห่งตถาคตจักมีไม่ช้า โดยล่วงไปอีกสามเดือนแต่นี้ ตถาคตจักปรินิพพาน...” ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงมีพระสติสัมปชัญญะทรงปลงพระชนมายุสังขาร ณ ปาวาลเจดีย์ และเมื่อพระผู้มีพระภาคทรง

ปลงพระชนมายุสังขารแล้ว ได้เกิดแผ่นดินไหวใหญ่ และขนพองสยองเกล้าน่าฟังกลัว
ทั้งกลองทิพย์ก็บันลือลั่น.

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงปลงพระชนมายุสังขารแล้ว ๓ เดือน จึงเสด็จดับ
ขันธปรินิพพาน ณ เมืองกุสินารา ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ และหลังจากพระองค์เสด็จดับ
ขันธปรินิพพานไปแล้ว ๑๐๐ ปี จึงได้มีการทำสังคายนาครั้งที่สอง ณ วาฬิการาม เมืองเว
สาลี

ในช่วงเวลาไม่นานหลังพุทธปรินิพพาน เมืองเวสาลีได้ตกไปอยู่ในอำนาจของ
แคว้นมคธ โดยการนำของพระเจ้าอชาตศัตรู กษัตริย์แห่งกรุงราชคฤห์ สาเหตุของการ
เสียเมืองแก่แคว้นมคธเพราะการแตกความสามัคคีของเจ้าวัชชี ซึ่งถูกยุยงจากวัสสการพ
ราหมณ์ ที่พระเจ้าอชาตศัตรูทรงส่งไปเป็นไส้ศึกเพื่อเป็นบ่อนทำลายภายใน เมื่อพระเจ้า
อชาตศัตรูทรงยกกองทัพมายึดเมือง จึงทรงสามารถยึดได้โดยง่าย เพราะไม่มีเจ้าวัชชีองค์
ใดต่อสู้ เนื่องจากขัดแย้งกันเอง ทำให้แคว้นวัชชีล่มสลายและเมืองเวสาลีหมดฐานะเมือง
หลวงแห่งแคว้น และตกไปอยู่ในอำนาจของแคว้นมคธ

แต่จากเหตุการณ์ย้ายเมืองหลวงแห่งแคว้นมคธหลายครั้ง ในช่วง พ.ศ. ๗๐ ที่เริ่มจากอมาตย์และราษฎรพร้อมใจกันถอดพระเจ้านาคทัสสก์ กษัตริย์แห่งราชวงศ์พระเจ้าพิมพิสารออก เนื่องจากราชวงศ์นี้ได้มีกษัตริย์ทรงกระทำปีติมาติดต่อกันถึง ๗ พระองค์ นับจากพระเจ้าอชาตศัตรู

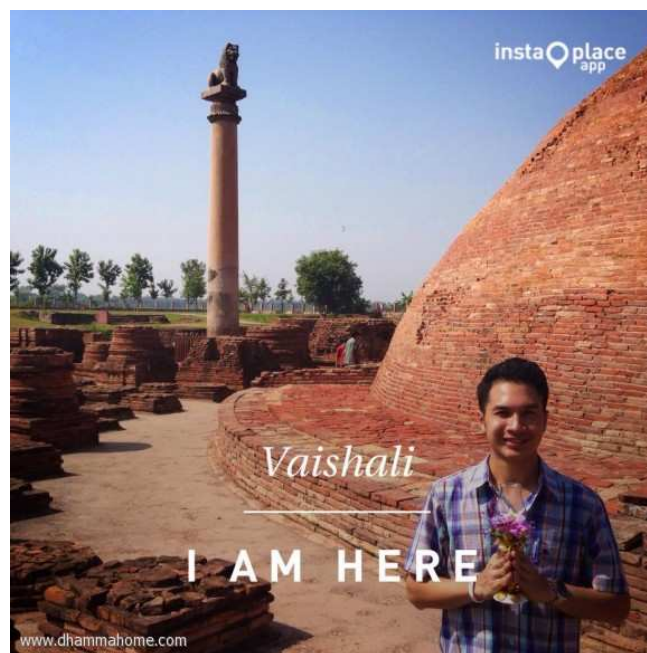
จากนั้นจึงได้สถาปนา สุสานอามาศ์ ซึ่งมีเชื้อสายเจ้าลิจวิในกรุงเวสาลีแห่ง
แคว้นวัชชีเก่า ให้เป็นกษัตริย์ตั้งราชวงศ์ใหม่แทน พระเจ้าสุสานก จึงทรงย้ายเมืองหลวง
ของแคว้นมคธไปยังเมืองเวสาลีอันเป็นเมืองเดิมของตน เมืองเวสาลีจึงมีความสำคัญใน
ฐานะเมืองหลวงอีกครั้ง

แต่ทว่าก็เป็นเมืองหลวงได้ไม่นาน เพราะกษัตริย์พระองค์ต่อมา คือพระเจ้ากาลา
โศกราช ผู้เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุสานก ได้ทรงย้ายเมืองหลวงจากเมืองเวสาลี
ไปยังเมืองปาตลีบุตร ทำให้เมืองเวสาลีถูกลดความสำคัญลง และถูกทิ้งร้างอย่างสิ้นเชิง
ในช่วงพันปีถัดมา

ปัจจุบัน ภูฏาน ศาสดา ปามหาวัน เมืองเวสาลี มีเสาหินของพระเจ้าอโศกมหาราช
ที่สมบูรณ์และงดงามที่สุดในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึงความยิ่งใหญ่
ของพระพุทธศาสนาในครั้งอดีต

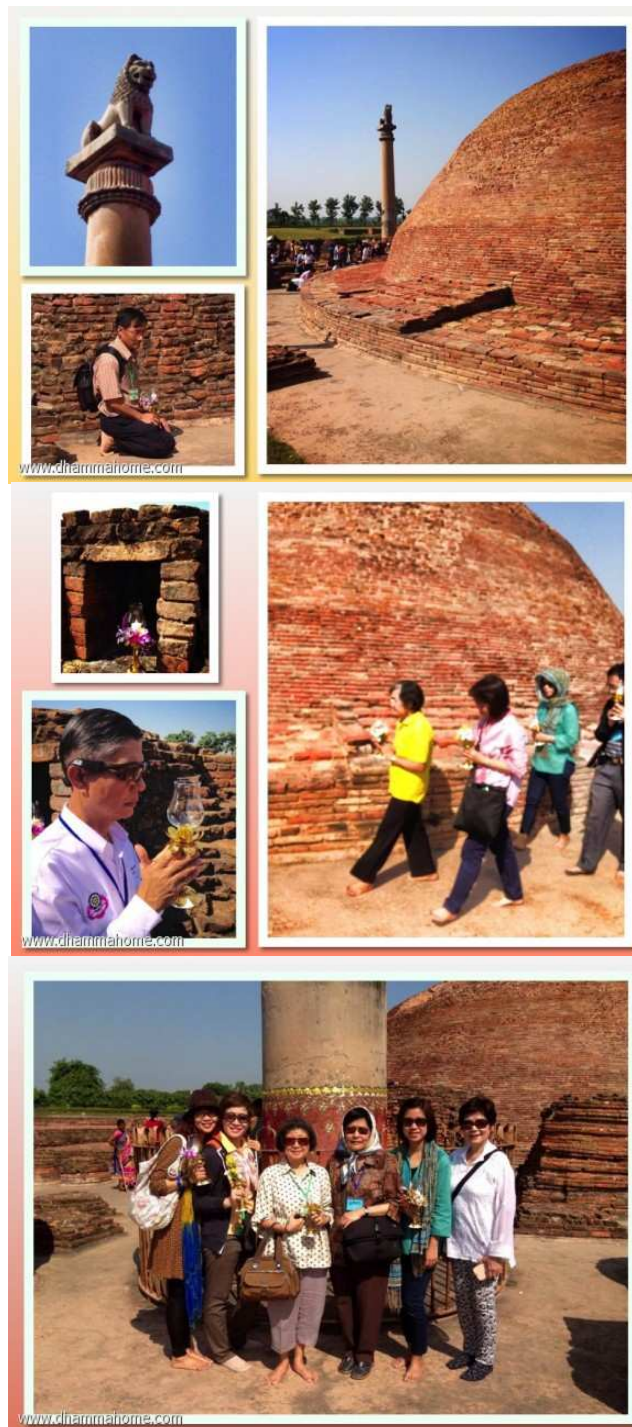
ขอบคุณและอนุโมทนา คุณชนากร นรวชิรโยธิน ที่ได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการมานมัสการสังเวชนียสถานในครั้งนี้อย่างยิ่งค่ะ

วันรุ่งขึ้นเดินทางไปปาวาลเจดีย์และกุฎาคารศาลา ปามหาวันแต่เช้า ร่วมกันห่มผ้าสีทองรอบปาวาลเจดีย์และเสาดินพระเจ้าอโศกที่สมบูรณ์ที่สุด และเวียนเทียนประทักษิณเพื่อแสดงความนอบน้อมอย่างสูงสุดแด่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

ที่หมู่บ้านนี้มีส้มโอขายมากมาย ลูกใหญ่มาก ราคา 10 รูปี (6.50 บาท) ราคาถูกจน
งงว่า เขาขอเงินหรือบอกราคาส้มโอ ที่เขาปอกเปลือกไว้ก็ดูน่ารับประทาน บางคนซื้อ
มาลองชิม ปรากฏว่าเปรี้ยวสมราคา หรืออาจจะแพงกว่าราคา เพราะรับประทานไม่ได้

เดินทางออกจากโรงแรมบายโมงกว่า เพราะมีผู้ทำกระเป๋าสตางค์พร้อมกับบัตร
เครดิตหาย ต้องดำเนินการโทรศัพท์ยกเลิกบัตร แต่ก็ผ่านพ้นไปด้วยดี

ท่องราตรีที่เมืองคยา

จากเวสาลีเดินทางไปพุทธรคยา ระยะทาง 200 กม. ไกด์บอกว่า ประมาณ 8 ชั่วโมง คิดว่าคงเป็นแผนการที่บอกให้นานไว้ก่อน ถ้าถึงเร็วจะได้ดีใจ รถต้องแล่นผ่านปัฏนะ เมืองหลวงของรัฐพิหาร และต้องข้ามสะพานมหาตมะคานธี สะพานนี้ข้ามแม่น้ำคงคา ส่วนที่กว้างที่สุด ซึ่งยาวเป็นที่ 2 ของเอเชีย ระยะทาง 7 กม. มองไปด้านล่างเห็นสวนกล้วยมากมาย ไกด์บอกว่า เมืองปัฏนะมีชื่อเสียงเรื่องกล้วยนานาชนิดที่ส่งไปขายทั่วโลก และมีกล้วยพันธุ์ลูกเล็ก อร่อยมาก ระหว่างรถติดบนสะพานมีการร้องเพลงอวยพรวันเกิดให้วิทยากร จึงซื้อกล้วยที่บอกว่าอร่อยมากให้ทุกท่านได้ชิม แต่ก็ผิดหวัง เพราะคือกล้วยน้ำว้าฝรั่งของไทยที่ออกเปรี้ยว ไม่เป็นที่นิยมในเมืองไทย ไม่อร่อยเหมือนกล้วยไข่ กล้วยหอม หรือกล้วยน้ำว้า

จากความเพลิดเพลินในการชมทิวทัศน์ของสะพานที่ยาวเป็นที่สองของเอเชีย กลายเป็นความหงุดหงิด เพราะรถติดยาวเหยียดอยู่บนสะพาน โดยไม่ทราบสาเหตุ มีหลายคนลงไปเดินดู กลับมาบอกว่า มีไฟแดง ซึ่งไม่ค่อยเคยเห็นในอินเดีย ตอนนี้เสียงแตรเจียบลง เป็นสัญญาณบอกให้รู้ว่า รถวิ่งไม่ได้ บางท่านทรมานกับการปวดปัสสาวะ (รวมทั้งเราด้วย) จะลงไปข้างทางก็ไม่ได้ เพราะอยู่บนสะพานที่มีแตรรถและคนเดินเท้าเต็มถนน และก็ใช้เวลาถึง 4 ชั่วโมงกว่าจะข้ามพ้นสะพาน น้องเบญจวรรณ ผู้ชาญฉลาด ทำห้องน้ำมือถือ ที่ด้านท้ายรถ โดยขอร้องผู้ชายให้ไปยื่นข้างหน้า ครั้งแรกไม่สำเร็จ เพราะมัวแต่หัวเราะตอนรถกระชาก แต่ครั้งที่สองทนไม่ได้จริงๆ ก็สำเร็จได้ มีหลายท่านทำไม่ได้ พอลงจากสะพาน ไกด์ก็กางเต็นท์ให้ผู้หญิงเข้าไปทำธุระริมถนน พอพ้นสะพานเห็นทางเลี้ยวขวาไปพุทธคยา ไกด์และคนรถทุกคนช่วยกันไปจัดการจราจรให้พวกเราเลี้ยวไปได้ ทุกคนตบมือดีใจ คิดว่าผ่านอุปสรรคสำคัญไปแล้ว ระยะทาง 30 กม. ใช้เวลาเกือบ 5 ชั่วโมง ที่บอกว่า 8 ชม. คงไม่ถึงพุทธคยาจริงๆ ต่อมาไกด์มาบอกว่า มีการประท้วงทางศาสนาที่สะพานเริ่มตั้งแต่ตอนเที่ยง

ระหว่างนั้นก็มีข่าวที่เป็นมงคลส่งมาทางไลน์ว่า ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์อยู่ที่พุทธคยา กำลังบริจาคอาหารโดยให้สมาคมมหาโพธิ์จัดให้แก่ขอทาน 1,000 คนที่พุทธคยา พวกเราทุกคนปีติอนุโมทนาและช่วยกันบริจาคเงินคนละ 300 บาทเพื่อเลี้ยงอาหารขอทานจำนวน 1,000 คนในวันรุ่งขึ้นด้วย

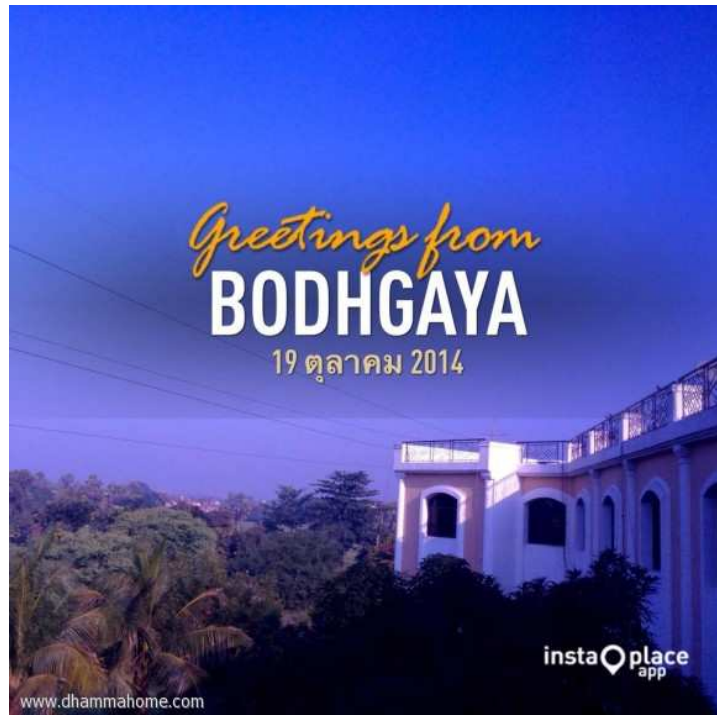
หลังจากวิทยากรบรรยายประวัติและสถานที่ต่างๆในพุทธคยาพอสมควรแล้ว ก็มีข่าวจากคุณน้อย พัทธนโรธว่า คุณหน่อง เสาวนีย์ นามวิชัย ทำกุศลใหญ่ คือ ปูพื้นอุโบสถวัดชเวตด้วยไม้จากภูฐาน และเชิญชวนร่วมเจริญกุศล คุณผู้เกิดไฉนเคยกระชูดคือร้องเพลง และใครให้ทปก็จะนำไปทำบุญทั้งหมด ปราบกฐมีคนที่ปคุณผู้ถึง 13,000 บาท ซึ่งเธอบอกว่าได้มากที่สุดในชีวิตนี้ครั้งสมัครเล่นของการบินไทย มิน่าเธอถึงมีเสียงเพราะ คงเพราะเคยทำกุศลเช่นนี้มาก่อน

ที่คิดว่า อุปสรรคบนสะพานหมดแล้วนั้น ไม่จริงเลย รถยังติดขัดตลอดเวลา เพราะมีรถบรรทุกขนาดใหญ่มากมาย คงติดมาด้วยกัน รถวิ่งมาในความมืดสนิท ร้องเพลงก็แล้ว ผลัดกันร้องระหว่างฝ่ายไทยและไค้อินเดียที่ลงทุนเดินด้วย ก็ยังไม่ถึง จนเกือบห่าท่มจึงเห็นแสงไฟบนเขาสูง ตามภาษามือกับไค้ เพราะเขานั่งด้านหน้ารถ บอกว่าประมาณ 30 กม. แสงไฟที่เห็นคงเป็นถ้ำดงคสิริ สถานที่บำเพ็ญทุกรกิริยา รถแล่นเข้าเมือง ผ่านตลาดที่ปิดเงียบและมีด จำได้ว่า เป็นตัวเมืองคยา ชุมทางรถไฟใหญ่ ที่เคยมาเมื่อหลายปีก่อน กลางวันเป็นตลาดใหญ่ พลุกพล่านด้วยผู้คน ห้ามรถใหญ่วิ่งเข้ามา และรถก็จอดสนิท ตามไค้ได้ความว่า รอรถไฟผ่าน เหลืออีก 15 กม. ไม่เกิน 20 นาทีก็ถึงโรงแรมแล้ว แต่รถไฟว่าก็จะมาก็แสนนานสำหรับผู้รอคอย เมื่อรถแล่นไปได้ก็ตบมือดีใจกัน แต่แล้วก็ต้องหยุดนั่งหน้าร้านอาหารที่ดูสะอาด น่ารักประทาน มีแต่ผู้ชายเป็นคนขายและคนรับประทาน ไม่เห็นผู้หญิงเลย คิดเอาว่าเป็นตลาดได้รู้ และนี่เป็นของแถมของทัวร์ที่จัดให้มีการท่องเที่ยวที่เมืองคยา ถ้ามาเองต้องจ้างรถแท็กซี่หรือรถตุ๊กๆมา และไม่สามารถมาตอนกลางคืนด้วย

รถจอดหน้าร้านหนึ่งที่เจ้าของช่วยกันทำความสะอาด บางท่านจึงลงไปซื้อ
เครื่องดื่มและขนมมาแจกกัน และเพื่อขอเข้าห้องน้ำ แต่ปรากฏว่า ไม่มี ต้องไปเข้าที่บ้าน
บ้านก็ปิดอีก เลยไม่ได้เข้า รถก็ยังเล่นไม่ได้ ตอนนี้นักอินเดียทุกคนในคณะรถบัส 3 คัน
(ยกเว้นคนขับ) ลงไปช่วยจัดการจราจร เพราะถนนสองเลนแคบนั้นๆ มีทั้งรถ 18 ล้อและ
มากกว่า จอดติดกันเป็นแถว ไปไหนไม่ได้ ต้องให้คนรถอินเดียของพวกเราไปจัดการให้
ขยับไปทางซ้าย ทางขวา จนกระทั่งรถขยับได้ กว่าที่จะถึงโรงแรมเกือบหกทุ่ม รับประทานอาหาร
และกว่าจะได้นอนก็เกือบตีหนึ่ง แต่ก็สนุกดี คุณสุกัญญาโทรมาบอกว่า ท่าน
อาจารย์เป็นห่วงให้โทรมาถาม ว่าถึงไหนกันแล้ว พบพี่เดือนฉายในวันรุ่งขึ้น ท่านให้
สมญานามว่า พวกคนพันธุ์อึด ไม่อยากเป็นหрокฟิชา แต่ก็เกินไปแล้วตามเหตุปัจจัย
เพราะเลือกไม่ได้ ต้องเป็นอกุศลวิบากแน่เลย ต้องไม่ใช่ผลของกุศลแน่ๆ ที่ต้องนั่งอยู่ใน
รถนานขนาดนั้น แต่อย่างไรก็ผ่านไปแล้ว อยู่ที่ไหนก็มีเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่
กระทบสัมผัส หิว หนาว ปวดท้อง และยังไม่รู้ว่าเป็นธรรมชาติ ไม่ใช่เราเหมือนกัน ก็เลย
ทุกข์เพราะคิดว่าเป็นเราหิว เราปวดท้องนี้แหละ

ปลื้มปีติที่พุทธคยา

หลังจากหลับสนิทที่โรงแรมรอยัลเรสซิเดนซี คยาแล้ว ตอนเช้าเดินทางไป
สมาคมมหาโพธิ์ เพื่อนมัสการพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุของพระอัครสาวก ท่าน
พระสารีบุตรและท่านพระโมคคัลลานะ

สมาคมมหาโพธิ์ในวันนี้ต่างจากเมื่อ 2 ปีก่อนมาก ข้างหน้ามีรูปปั้นและแท่นบูชาของท่านอนาคาริกะธัมมปาละ ชาวศรีลังกา ผู้อุทิศตนตลอดชีวิตเรียกร้องให้พุทธสถานในอินเดียกลับมาเป็นของชาวพุทธ และก่อตั้งสมาคมมหาโพธิ์ทั่วอินเดีย ชัยยะศรีวิหารที่เดิมทำชั่วคราวเป็นพื้นปูนหลังคาคลุมด้วยผ้าใบ ก็ก่อสร้างเป็นตึกสวยงาม มีตึกเพิ่มหลายหลัง รอบๆบริเวณก็เป็นระเบียบ สะอาด สวยงาม จนผิตตา ประตูด้านหน้าเปิดให้เฉพาะพวกเราเข้าไปได้เท่านั้น เพราะมีขอทานมาออกันเต็มทางเข้า

เมื่อนมัสการพระบรมสารีริกธาตุแล้ว มีเวลาเหลือก่อนจะถวายเพล จึงเดินไปชมโบสถ์ของวัดที่เบตที่อยู่ติดกับสมาคม เห็นพื้นโบสถ์ปูด้วยไม้จากฐานสวยงามด้วยศรัทธาของคุณหน่อง เสาวนีย์ นามวิชัย และพวกเราไปด้วยเล็กน้อย ขออนุโมทนาอีกครั้งค่ะ

ต่อจากนั้นก็ถวายภัตตาหารและย่ามพร้อมของที่เตรียมจากกรุงเทพไปถวายพระ
ศรีลังกาในดึกหลังใหม่ด้วย

ตอนบ่ายมีหลายท่านไปร่วมทำทานให้ผู้ยากไร้ที่พวกเราได้รับบริจาคเงินกันคนละ 300 บาท ที่สมาคม แต่เราขออนอนต่อ เพราะอ่อนเพลียจากการเดินทางเมื่อคืนนี้ ได้ยินมาว่า เมื่อวานที่ท่านอาจารย์และคณะเลี้ยงนั้น ผู้ยากไร้นั่งกันเป็นระเบียบเรียบร้อยดี แต่วันนี้ระหว่างนั่งรออาหารมาแจก พอได้ยินว่า มีการแจกเงินเท่านั้น ผู้ยากไร้ก็แย่งกันไปรับเงิน ชุลมุนไปหมด การแจกอาหารก็ต้องยุติลง และเหตุการณ์เป็นอย่างไรต่อไปไม่ทราบ เห็นอกุศลที่ให้ผลทันตา คือ เมื่อมีโลภะมากเกินไป ลากเลี้ยวยาวหมด อดทั้งอาหารและเงิน (หรือเปล่า? ไม่แน่ใจ) เหมือนนิทานอิสปเรื่องสุนัขกับเงาในน้ำ

ตอนบ่ายสามได้ไปร่วมสนทนากับท่านอาจารย์ที่โรงแรมอิมพีเรียล ได้เห็นภาพ
พระนางเหมมาลากับพระสวามีที่ซ่อนพระเจี้ยวแก้วไว้ในมวยผม เพื่อหลบภัยไปศรีลังกา
เป็นฝีมือวาดของคุณพิสุทธิจิตต์ อึ้งภากรณ์ ที่มอบให้โรงแรมอิมพีเรียลเป็นของขวัญวันเปิด
โรงแรม

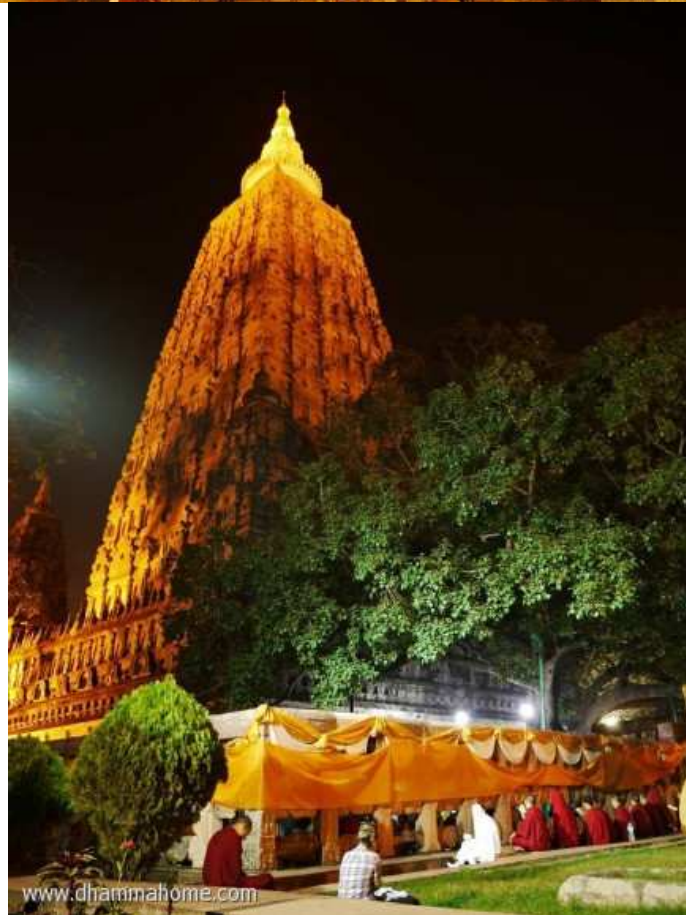
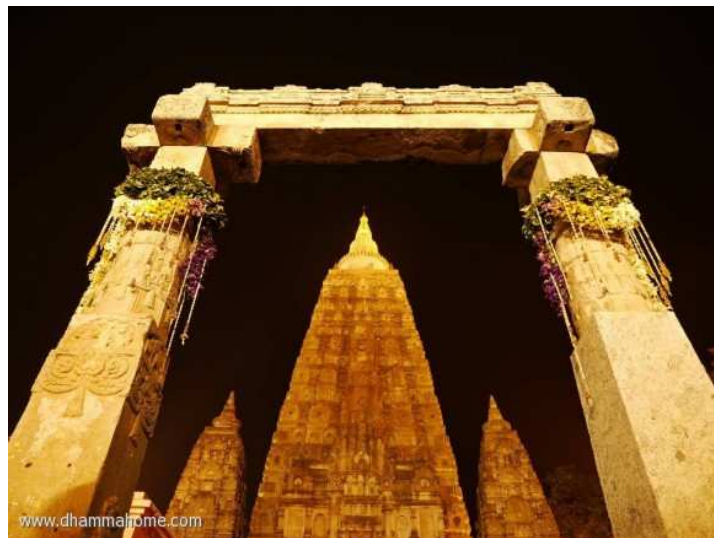
รายละเอียดของการสนทนาธรรม อาจารย์คำป็น อักษรวิทย์ได้รายงานให้ทราบ แล้วอย่างรวดเร็วจนใจ ขออนุโมทนาในกุศลวิริยะค่ะ แต่เราได้ฟังบางประโยคของท่าน อาจารย์แล้วเข้าไปในใจ คือ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีเพื่อพวกเรา รู้ลึกซึ้งซึ่งปฏิจจสันตย เพราะเห็นจริงตามที่ท่านอาจารย์กล่าว ท่านทรงเป็นถึงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า หมดทุกข์ทั้งปวงแล้ว แต่ที่ทรงวิริยะเพียรสั่งสอนตลอดอายุขัยของท่านถึง ๔๕ พรรษาจนถึงวันปรินิพพาน ไม่ใช่เพื่อพระองค์เอง แต่เพื่อพวกเรา จะได้มีโอกาสได้ย่นได้ฟังความจริงที่ทรงประจักษ์แจ้งแล้ว ขอนอบน้อมพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น พร้อมด้วยพระธรรมที่ทรงตรัสไว้ดีแล้ว และพระอริยสงฆ์สาวกที่รักษาพระธรรมสืบต่อจนมาถึงพวกเราในวันนี้

ต่อจากนั้นก็เดินทางไปประทักษิณเจดีย์พุทธคยาและต้นพระศรีมหาโพธิ์ โดยเริ่มเดินจากสมาคมมหาโพธิ์ มีพระภิกษุศรีลังกาหลายรูปเดินนำหน้าท่านอาจารย์ และคณะของพวกเราประมาณ 200 คนเข้าบริเวณพระเจดีย์ ที่ปรับปรุงใหม่ มีรั้วสูงกั้นด้านซ้ายที่เคยเป็นร้านขายของ ดูสะอาดกว่าเดิม ห้ามขอทานเข้าไปนั่งบริเวณทางเดิน แต่เห็นยามพลบค่ำ ไม่ชัดเจน ทราบว่าเคยเกิดเหตุระเบิดที่พุทธคยาเมื่อหลายปีก่อน ทำให้มีด่านตรวจของทหาร และด่านตรวจวัตถุระเบิดก่อนเข้าไปในบริเวณพระเจดีย์

มองเห็นสีทองของยอดพระเจดีย์กระทบแสงไฟเปล่งประกายสวยงาม เป็น
ศรัทธาของคนไทยที่มีสมเด็จพระวันรัต วัดบวรนิเวศ (จุนท์ พรหมคุดโต ปธ. ๕) เป็น
ประธาน รวบรวมทองคำจากผู้มีจิตศรัทธาได้ ๒๘๕ กก. เพื่อครอบยอดพระเจดีย์ส่วนบน
ด้วยทองคำแท้

ท่านเล่าว่า ด้วยพระบารมีของพระพุทธเจ้า มีผู้จะบริจาคเกินกว่านี้มาก แต่ขอรับเพียงเท่าที่ต้องใช้ เพราะไม่ทราบว่า จะนำทองคำที่เหลือไปทำอะไร ขออนุโมทนากุศลศรัทธาของท่านทั้งหลายด้วยความปีติซาบซึ้งอย่างยิ่ง เพราะท่านทราบว่า พระคุณของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นมากมายประมาณค่าไม่ได้ แม้ทองคำที่มีค่ามากก็ยังเล็กน้อย แต่ก็มากที่มนุษย์จะหาได้ อย่างไรก็ตามอามิสบูชาก็ยังมิผลไม่เท่ากับปฏิบัติบูชา เพราะอามิสบูชานั้นมีอนิสงสัมมาก ผู้ใดทำก็ได้รับเฉพาะบุคคลนั้นและผู้อนุโมทนา แต่ปฏิบัติบูชาเป็นการบูชาอย่างสูงสุด เพราะทำให้ผู้ปฏิบัติพ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏได้จริง และสามารถดำรงไว้ซึ่งคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ยืนยาวต่อไป ด้วยการศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ จนความเข้าใจนั้นทำกิจประพฤติดุติตามพระธรรมคำสอน แล้วช่วยกันเผยแผ่ให้คำสอนของพระองค์ดำรงต่อไปตราบเท่าที่ยังมีคนสามารถเข้าใจได้ พระองค์ทรงตรัสไว้ในมหาปริณิพพานสูตรว่า

ดูกรอานนท์ ตถาคตจะถือว่าอันปริยัตถสักระ เคารพ นับถือ บูชา นอบน้อมด้วยเครื่องสักการะประมาณเท่านี้หามิได้ ผู้ใดแลจะเป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกหรืออุบาสิกา ก็ตาม เป็นผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามธรรมอยู่ ผู้นั้นย่อมชื่อว่า สักการะ เคารพ นับถือ บูชาตถาคตด้วยการบูชาอย่างยอด เพราะเหตุนี้แหละอานนท์ พวกเธอพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า เราจักเป็นผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบ ประพฤติดุติตามธรรมอยู่ ดังนี้ ฯ

เมื่อเดินประทักษิณรอบพระเจดีย์รอบใหญ่แล้ว ก็พากันกล่าวคำขอขมาพระ
รัตนตรัยเพื่อสำรวมระวังกาย วาจา ใจในกาลต่อไป

หลังจากนั้นก็แยกย้ายตามอัธยาศัย พวกเราลงมาประทักษิณรอบพระศรีมหาโพธิ์อีกครั้ง และกราบนมัสการพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แท่นวัชรอาสน์ สถานที่ประทับตรัสรู้ในคืนวันเพ็ญ เดือน ๖ เมื่อกว่า ๒๖,๐๐ ปีมาแล้ว รู้สึกถึงความสงบเย็นของสถานที่แห่งนี้ อยากจะนั่งนานๆ ที่ได้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ทั้งในยามเช้า ยามบ่าย ยามเย็น ยามค่ำ ไม่ใช่รีบร้อนมาแค่สองชั่วโมงอย่างนี้ อยากจะมาเฉพาะพุทธคยาแห่งเดียว และพักใกล้ๆ สามารถเดินไปมาตัวเอง ลืมไปแล้วว่า ถอดใจจะไม่มาอินเดียอีกแล้ว คงต้องมาอีกหลายๆ ครั้ง ถ้าสามารถ คือ พร้อมทั้งศรัทธา ทรัพย์ เวลา และสุขภาพที่แข็งแรง

จากพุทธคยาสู่พาราณสี

วันนี้แบ่งคณะบัส 3 4 และ 5 เป็น 2 กลุ่มตามอัยยาศัยว่า จะไปสนทนาธรรมที่โรงแรมอินพีเรียลหรือไปเยี่ยมชมบ้านนางสุชาดา ผู้ถวายข้าวมธุปายาสในวันตรัสรู้ คงเดากันผิดว่า เราจะทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวไปรายงานข่าวที่บ้านนางสุชาดาเหมือนอย่างเคย เพราะวันนี้ไปฟังการสนทนาธรรม แต่จับใจความไม่ได้ เพราะรู้สึกเป็นไข้ ร่างกายอ่อนล้าเกินไป เลยไม่ได้ฟังด้วยดีเพื่อให้เข้าใจสิ่งที่ได้ฟังเพิ่มขึ้น

ได้ข่าวจากคณะเยี่ยมชมบ้านนางสุชาดาว่า ทานบดี ผู้เป็นใหญ่ในการให้ ได้ชวนไกด์อินเดียไปโรงเรียนที่หมู่บ้าน และบริจาคเงิน \$300 เพื่อบำรุงโรงเรียน ไกด์เอามือจับหัวใจตัวเองแล้วโค้งให้ทานบดีหลายครั้ง คงนึกไม่ถึงว่า จะชวนเดินไปบริจาคเงิน โดยไม่มีใครร้องขอ

ออกจากที่สนทนาธรรมตอน 11 โมงเพื่อกลับไปโรงแรม รับประทานอาหารกลางวันและเดินทางไปพาราณสีโดยรถยนต์ ก่อนไปได้ขอยาแก้กระเพาะปัสสาวะอักเสบจากพยาบาลใจดี คุณสุกัญญา เพื่อนชอบ ได้รับประทานยาก่อนออกเดินทาง รู้สึกดีขึ้นมาก และในที่สุดก็หายขาด ขออนุโมทนาและขอบพระคุณอย่างยิ่งค่ะ ความจริงเอายาไปด้วยเหมือนกัน แต่อาจจะไม่ถูกโรคกัน กินแล้วยังรู้สึกไม่หาย

มาส่งคณะที่เดินทางโดยเครื่องบินที่โรงแรมอินพีเรียล หลายคนจัดแจงเข้าห้องน้ำอีกครั้งให้เรียบร้อย ระยะทางไม่ไกลมาก แต่อาจใช้เวลานานกว่า 6 ชั่วโมงตามกำหนดการ เพราะการจราจรอินเดียเอาแน่ไม่ได้ คณะจัดดอกไม้ที่เดินทางไปพาราณสี

ก่อนแต่เข้าไลน์มาบอกว่า รถติดมาก เมื่อ 2 ปีก่อน ถนนเพิ่งสร้างเสร็จ รถวิ่งได้เร็ว แต่ปีนี้นั่นก็ดี แต่มีรถมากมายแล่นไปทางเดียวกัน อีกฝั่งหนึ่งไม่ค่อยมีรถ

เมื่อรถเริ่มออกเดินทางก็สวมนั่นอบน้อมพระรัตนตรัย และวิทยากรประจำรถก็เริ่มบรรยายตั้งแต่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้และทรงดำเนินไปโปรดปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ที่เราจะไปในวันนี้ จนหมดเวลาออกอากาศตามที่ตกลงกันไว้ และรถก็มาจอดที่พักรถที่เดิมบริการเครื่องดื่มและห้องน้ำสะอาด เมื่อ 2 ปีก่อนเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ ดูสะอาด โอ้โง่ แต่ปีนี้ทรุดโทรมเหมือนใกล้เลิกกิจการ เพราะคนอินเดียไม่นิยมมาจอดพักรถเพื่อดื่มชาและเข้าห้องน้ำ มีแต่ผู้แสวงบุญชาวพุทธ ที่มาปีละไม่กี่เดือน ผิดคาดมากๆ แต่ที่ไม่ผิดคาดคือ มีเด็กขอทานมารอข้างรถมากมาย บางคนให้ปากกา ขนมนม โดยให้ไกด์อินเดียเป็นคนให้ ไกด์เล่าว่า เด็กพอได้ปากกาก็โยนทิ้ง เพราะไม่มีประโยชน์สำหรับเขา เขาอยากได้เงิน คนเหล่านี้คงสะสมอหังการไม่รู้จักพอในสิ่งที่มี ที่ได้ จึงต้องยากจนอดยากเพราะความไม่พอและเพราะความไม่มีด้วยเป็นผลของอกุศล นึกถึงคำบรรยายของท่านอาจารย์ตอนหนึ่งว่า อยากเป็นคนอย่างไร ก็สะสมอหังการอย่างนั้นไว้ตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ซึ่งจะสะสมได้ก็เพราะเข้าใจว่าอะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล กุศลเป็นสิ่งที่ควรเจริญ และอกุศลเป็นสิ่งที่ควรละ และเมื่อฟังธรรมเข้าใจเพิ่มขึ้นก็จะรู้ว่า ทั้งกุศลและอกุศลต่างก็เป็นธรรมะที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย แล้วก็ดับไป ไม่กลับมาอีกเลย ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตนใดๆ ทั้งสิ้น จึงไม่ควรติดข้องทั้งกุศลและอกุศล

เห็นรถวิ่งเต็มถนน มีคันหนึ่งดูแปลกๆ คล้ายๆรถจี๊ปที่มีแคร่บนหลังการรถ คลุมด้วยผ้าสีสวยพลิ้วไสวด้วยแรงลม ปีกธงสีแดง 3 มุม และปีกรูปมุมขวานน้ำรด มีผู้ชายหลายคนแต่งตัวคล้ายๆกันนั่งอยู่ในรถ ไกด์เห็นพวกเรามองอย่างสนใจ ก็เข้ามาบอกว่า เป็นรถขนส่งที่จะไปเผาที่แม่น้ำคงคา เมืองพาราณสี รถคันนี้วิ่งนำหน้าบ้าง วิ่งข้างๆ บ้าง ไม่ห่างไปไกลเลย พอรู้ว่าเป็นรถขนส่ง ไม่เกิดมรณานุสติระลึกได้ว่า เราก็คงต้องตายอย่างนั้นเหมือนกัน แต่ไม่อยากให้วิ่งนำหน้ารถเรา และเมื่อวิ่งขนานกันไป ก็กลัวว่า ผ้าที่คลุมศพนั้นจะเปิดขึ้นทำให้เห็นศพ รู้แต่ว่า กุศลจิตไม่เกิดเป็นอนุสฏกรรมฐานหรือมรณานุสติแต่อย่างใด มีแต่อกุศล คือโทสะ หวาดผวา กลัวจะได้เห็นสิ่งที่ไม่น่าดู

พอรอดคิดมากๆ รถบัสนี้ของเราที่เปลี่ยนไปวิ่งอีกฝั่งของถนนที่เป็นทางสวนกัน บีบแตรไล่รถที่วิ่งมาถูกทางให้หลบไป จนกระทั่งใกล้ด่านมีที่กั้นสูงไม่ให้รถใหญ่วิ่งผ่าน รถบัสนี้ก็ถอยหลังมาตั้งหลักหาทางวิ่งข้ามเกาะกลางถนนที่สูงพอสมควรกลับไปวิ่งในเลนของตน พวกเราต้องออกแรงช่วยกันทำตัวเบาให้รถวิ่งข้ามเกาะไปได้ เมื่อผ่านไปได้อีกส่งเสียงเชียร์กันทั้งรถ เฮ้อ สนุกหรือหวาดเสียวก็ไม่รู้ได้ แต่ปลอดภัยรอดชีวิตมาได้ก็ดีแล้ว

เข้าเมืองพาราณสีตอนค่ำ มีรถบรรทุกจอดริมถนนมากมาย นี่เป็นสาเหตุของรถติด ผู้คนก็เคลื่อนที่ช้าๆ เข้าเมืองแล้วกว่าจะถึงโรงแรมรามาดาที่พักก็เกือบสองทุ่ม ทราบว่า ขณะเดินทางโดยเครื่องบินยังไม่ถึง เพราะเครื่องดีเลย์ 4 ชั่วโมง ภายหลังผู้เดินทางโดยเครื่องบินเล่าว่า โชคดีที่เครื่องดีเลย์ เพราะได้สนทนาร่วมกับท่านอาจารย์อย่างใกล้ชิด และมีหญิงชาวธิเบตมาสนทนาร่วมกับท่านอาจารย์ด้วย ผู้มีปัญญาย่างท่านอาจารย์อยู่ที่ไหน สถานการณ์ใดก็ทำประโยชน์ได้ตลอดเวลา และอย่างที่ท่านพูดเสมอว่า ขณะที่มีค่าที่สุดในสังสารวัฏ คือ ขณะที่เข้าใจพระธรรมแม้เพียงเล็กน้อย แต่ก็สะสมอยู่ในจิต เป็นสังขารขั้นปฐมแต่งให้เข้าใจมากขึ้นในกาลต่อไป

กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกครั้งทีฟังธรรมเข้าใจขึ้นค่ะ ถ้าไม่มีท่านอาจารย์เป็นกัลยาณมิตรก็คงไม่มีผู้ใดนำคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแสดงให้ได้ฟังบ่อยๆ เนืองๆ อย่างนี้อีกแล้ว

พระมูลคันธกุฎีวิหาร ที่สารนาถ

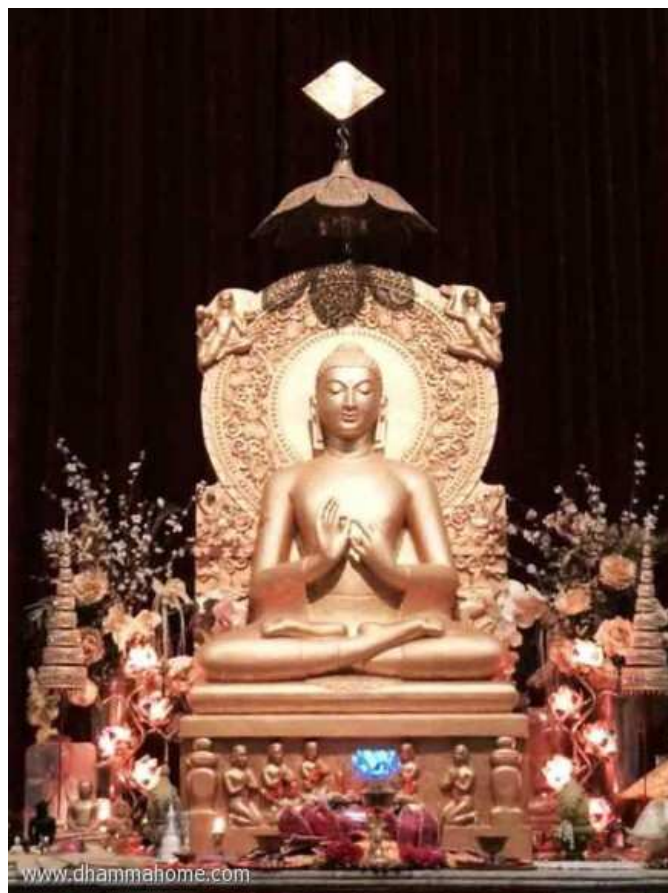

วันนี้ต้องตื่นตั้งแต่ตีห้า เพราะเสียงโทรศัพท์ปลุก ทั้งๆที่กำลังนอนหลับอย่างแสนสบายในโรงแรมรามาดา เพื่อออกเดินทางตอน 7 โมงเช้า ไปสารนาถที่ห่างออกไปเพียง 14 กม. เพื่อให้ทันพิธีกราบสักการะพระบรมสารีริกธาตุที่พระมูลคันธกุฎีวิหารในตอนเช้า

เมื่อเข้าไปในพระวิหารพร้อมถือดอกบัวสายสีขาว สัมผัสสวยงามคนละดอกสองดอกเพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุนั้น มีชาวศรีลังกานั่งอยู่ก่อนแล้ว ท่านอาจารย์ทำพิธีอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุจากที่ประดิษฐานใต้พระพุทธรูปปางแสดงปฐมเทศนา ที่จำลองมาจากพิพิธภัณฑสถาน (แต่อย่างไรก็ไม่งามเท่าองค์จริง เพราะองค์จริงนั้นงามด้วยพุทธลักษณะและความอ่อนช้อยของศิลปะที่กล่าวกันว่า เป็นพระพุทธรูปที่งามที่สุดในโลก จนชนะการประกวดทุกครั้ง)

บัดนี้พระบรมสารีริกธาตุประดิษฐานอยู่ในพระรัตนบุษยภาชนะโอศกมหาราช
ปรีวรตที่มูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวน
เขตต์ ประธานมูลนิธิได้รวบรวมศรัทธาของชาวพุทธผู้ศึกษาธรรมเข้าใจแล้ว มาร่วมกัน
สร้างที่ประดิษฐานครอบต่อจากของพระเจ้าอโศกมหาราช และของท่านอนาคาริกะ ชัมม
ปาละได้ทำไว้เพราะท่านอาจารย์สังเกตเห็นรอยแตกชำรุด

ที่ประดิษฐานใหม่นี้งดงามและมีความมาก ด้วยฝีมือของอาจารย์ไพโรจน์ คล้ายณรงค์
ช่างทองหลวง และ ดร. วีระ พลวัฒน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัสดุศาสตร์ ที่ฝากฝีมือไว้เป็นพุทธ
บูชา พร้อมทั้งทองคำและอัญมณีต่างๆมากมาย ที่ผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันถวายเป็นพุทธบูชา

เมื่อทุกคนเข้าไปกราบสักการะพระบรมสารีริกธาตุนั้น ได้รับแจกน้ำมนต์ ค่ายผูกข้อมือ และบางคนได้รับพระพุทธรูปปางปฐมเทศนาจำลองด้วย ระหว่างนั้น ดร. วีระพลวัฒน์ เลขานุการมูลนิธิได้เล่าถึงการซ่อมแซมหลังคาพระมูลคันธกุฎีวิหารที่รั่วทำให้น้ำฝนซึมลงมาในวิหาร ทำให้ภาพวาดพุทธประวัติที่ฝาผนังชำรุด ซึ่งต้องใช้เงินจำนวนมาก หลายคนนั่งมองไปครุรอบๆ แล้วทบทวนคิดคนเดิม คือ คุณเบญจวรรณ รัชมีสุวรรณกุล ผู้บริจาคเพชร 7 กะรัต เพื่อประดับพระรัตนบุษยาภรณ์อโศกมหาราชปรีวรตักขวน อาจารย์ส่งไปกราบเรียนท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่นั่งอยู่กับท่านสวลี ภิกษุชาวศรีลังกา เลขานุการสมาคมมหาโพธิ์ บนเวทีที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุว่า มีความประสงค์ร่วมบริจาคเงินซ่อมหลังคาจำนวน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) ขออนุมัติด้วยค่ะ กุศลจิตของท่านทำให้หลายคนปลื้มปีติจนน้ำตาไหล ท่านบริจาคเร็ว บริจาคมาก บริจาคทันใจอย่างนี้ จึงไม่น่าแปลกใจว่า ทำไมถึงทำมาค้าขึ้น มีฐานะมั่นคงตั้งแต่อายุน้อย โลกมนุษย์เป็นที่บุญและบาป และผลของบุญและบาปจริงๆ สาธุ ท่านได้คิดแล้วที่มีศรัทธาจะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา (ตามที่ท่านกราบเรียนท่านอาจารย์) และจะได้ดียิ่งขึ้นเมื่อมีศรัทธาศึกษาพระธรรมคำสอนให้เข้าใจเพิ่มขึ้นๆ เพราะนั่นคือการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง โดยรักษาพระธรรมคำสอนที่ไม่เจือปนด้วยความเห็นผิดไว้ให้ยุวชนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาให้เข้าใจต่อไป

ระหว่างที่รอมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ก็เก็บใจที่เกือบถอดแล้วมาไว้ที่อินเดียอย่างเดิม เพราะไม่ว่าจะเหนื่อย จะล้า จะลำบากอย่างไร อินเดียก็มีสิ่งที่แม้แต่สวรรค์ก็ไม่มี คือ สังฆเวชนียสถานทั้ง ๔ สถานที่ที่เตือนให้ระลึกถึงพระคุณสูงสุดของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีต่อพวกเรา เมื่อศึกษาพระธรรมมากขึ้น เห็นความละเอียดลึกซึ้งยากจะเข้าใจตามได้ ก็ยังเห็นพระปัญญาคุณ และพระมหากรุณาคุณที่ทรงสั่งสอนความจริงที่ทรงประจักษ์แจ้ง แม้จะมีผู้รู้ตามได้น้อย เพราะพระธรรมของพระองค์ไม่สาธยายสำหรับทุกคน สำหรับผู้ที่สะสมบารมีที่จะตรัสรู้ตามได้เท่านั้น ซึ่งทราบว่าจะสะสมตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ด้วยการตั้งใจฟัง อ่าน พิจารณาด้วยดี เพราะทราบว่า โอกาสที่เกิดมาเป็นมนุษย์ในยุคที่ยังมีคำสอนของพระองค์ ได้พบกัลยาณมิตร อย่างท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ และได้ฟังพระธรรมที่ท่านศึกษาเข้าใจแล้วนั้นแสนยาก

เมื่อเสร็จพิธีถวายสักการะพระบรมสารีริกธาตุแล้ว เดินข้ามถนนไปสมาคมมหาโพธิ์ สารนาถ เพื่อเตรียมถวายภัตตาหารเพลและถวายย่ำที่บรรจุของถวายที่เตรียมมาจากเมืองไทย ด้วยพิธีถวายสังฆทานแบบไทย เพราะวันนี้มีแต่คนไทย ไม่เหมือนวันก่อนที่พุทธคยา มีพุทธศาสนิกชนศรีลังการ่วมถวายด้วย จึงพูดตามพระภิกษุชาวศรีลังกา บางกลุ่มก็สนทนาธรรมกับท่านอาจารย์ได้ต้นไม้ ข้างนอกอาคาร เวลาแต่ละนาที่ของท่านอาจารย์มีประโยชน์แก่ผู้มีศรัทธาในการศึกษาธรรมะจริงๆ

กราบเท้าท่านอาจารย์ด้วยความเคารพที่ทำให้มีโอกาสได้ฟังและเข้าใจพระธรรม แม้เพียงเล็กน้อย ตามการสะสมของปัญญาค่ะ

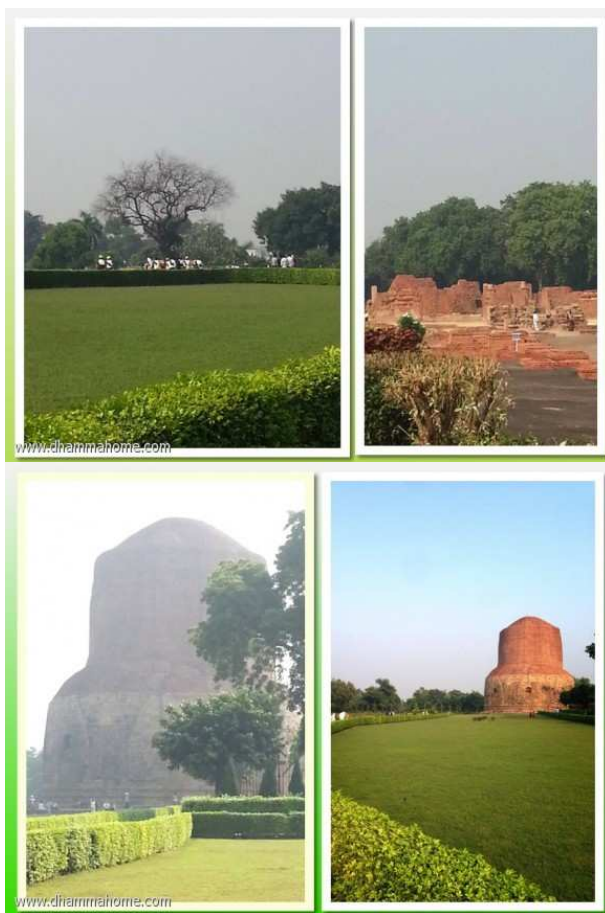

ปาอิสิปตนมฤคทายวัน

หลังจากพักผ่อนนอนหลับหลังรับประทานอาหารกลางวันที่โรงแรมรามาดาแล้ว ตอนบ่ายสามก็ออกเดินทางไปสาธนาถอีกครั้ง (ใกล้จะจบทริป รู้สึกเหมือนแบตเตอรี่จะหมด ได้นอนพักหลังรับประทานอาหารกลางวัน ค่อยมีเรี่ยวแรงที่จะเจริญกุศลต่อไป) เพื่อห่มผ้าพระเจดีย์ สันทนาธรรมและเวียนเทียนประทักษิณธัมเมกสถูป สถานที่แสดงปฐมเทศนา

เมื่อเข้าไปในปาลิสีปตนมฤคทายวัน แล้วก็เดินชมรอบๆ บริเวณที่จัดแต่งไว้ สะอาด สวยงาม มองดูสนามหญ้าสีเขียวขจี ตัดกับสีอิฐของพุทธสถานสำคัญ ช่างงดงามอย่างยิ่ง และจะยิ่งงดงามเมื่อได้ทราบถึงความสำคัญของสถานที่แห่งนี้ว่า

1. เป็นที่แสดงพระธรรมเทศนาครั้งแรก คือ ธรรมจักรกัปปวัตตสูตร
2. มีพระอริยสงฆ์เป็นครั้งแรก คือ ท่านพระอัญญาโกณฑัญญะ
3. มีพระรัตนตรัยครบทั้ง 3 คือ พระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะและพระสังฆรัตนะ
4. มีพระอรหันตสาวกครั้งแรก โดยแสดงอนัตตลักษณะสูตรในวันแรม 5 ค่ำ ทำให้พระปัญจวัคคีย์บรรลุปะระอรหันต์ทั้งหมด
5. มีพระมูลคันธกุฎีที่จำพรรษาแรกของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

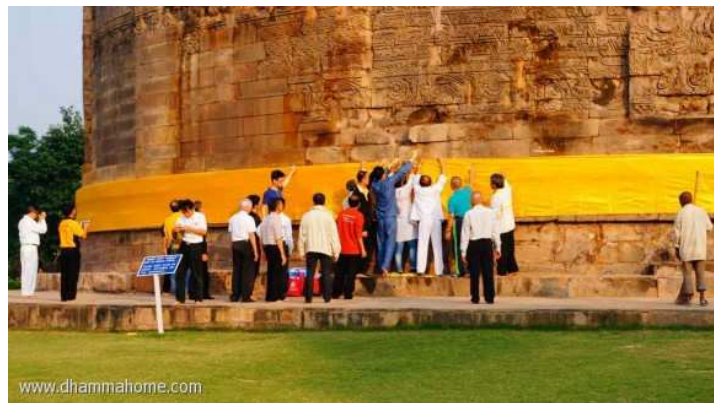
ฯลฯ

เมื่อช่วยกันห่มผ้าสีทองรอบพระเจดีย์แล้ว ท่านอาจารย์มอบให้ รศ. สงบ เชื้อทอง เล่าพุทธประวัติตั้งแต่ตรัสรู้ใหม่ๆ จนถึงแสดงปฐมเทศนาที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันแห่งนี้ ขอนำข้อความจากพระวินัย เล่ม ๔ มหาวรรค มหาขันธกะ ที่ท่านอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ได้ย่อความไว้ว่า

พระผู้มีพระภาคตรัสรู้ใหม่ ประทับ ณ โคนไม้โพธิริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ใน ตำบลอุรุเวลา พระองค์ประทับนั่งเสวยวิมุตติสุข ณ โคนไม้โพธิตลอด ๗ วัน

ในเวลาปฐมยามแห่งราตรี ทรงพิจารณาปัจจุสมุปบาท (ธรรมที่เกิดขึ้นเพราะอาศัยเหตุปัจจัย สายเกิด) แล้วทรงเปล่งอุทาน ความว่า เมื่อธรรมปรากฏแก่พราหมณ์ ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เขาย่อมสิ้นความสงสัย เพราะรู้ธรรมพร้อมทั้งต้นเหตุ.

ในเวลามัชฌิมยามแห่งราตรี ทรงพิจารณาปัจจุสมุปบาทสายดับ แล้วทรงเปล่งอุทาน ความว่า เมื่อธรรมปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เขาย่อมสิ้นความสงสัย เพราะได้ทราบถึงความสิ้นไปแห่งปัจจัย.

ในเวลาปัจฉิมยามแห่งราตรี ทรงพิจารณาปัจจุสมุปบาท ทั้งโดย
อนุโลม (ตามลำดับ) และโดยปฏิโลม (ย้อนลำดับ) แล้วทรงเปล่งอุทาน ความว่า เมื่อธรรมปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ พราหมณ์นั้นย่อมกำจัดการพร้อมทั้งเสนาเสียได้ ดังดวงอาทิตย์ทำท้องฟ้าให้สว่างฉะนั้น.

ทรงโต้ตอบกับพราหมณ์ที่ชอบवादคน

เมื่อครบ ๗ วันแล้ว ทรงออกจากสมาธินั้น เสด็จจากโคนไม้โพธิ์ ไปยังไม้ชปาโลนิโครธ (ต้นไทรที่เด็กเลี้ยงแพะชอบมาพัก) ประทับนั่งเสวยวิมุตติสุข ณ โคนไม้นั้น ตลอด ๗ วัน. มีพราหมณ์ผู้ชอบवादคนมาเฝ้า. กราบทูลถามถึงธรรมะที่ทำให้คนให้เป็นพราหมณ์ ทรงเปล่งอุทานเป็นใจความว่า ผู้ที่จะนับว่าเป็นพราหมณ์ คือผู้ลอยบาป ไม่มัวติดवादคน ไม่มีกิเลสเหมือนน้ำฟาค ลำรวมตน มีความรู้จบเวท อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ไม่มี ความพอง (เย่อหยิ่ง).

ทรงเปล่งอุทานที่คันจิก

ครั้นครบ ๗ วันแล้ว ทรงออกจากสมาธินั้น เสด็จจากโคนไม้ชปาณิโครธ ไปยังคันจิก ประทับนั่งเสวยวิมุตติสุข ณ โคนไม้จิกนั้นตลอด ๗ วัน. ได้เกิดเมฆใหญ่ผิิดฤดูกาล มีฝนตกพรำเจือด้วยลมหนาวตลอด ๗ วัน. พญานาคชื่อมุจลินท์มาวงด้วยขนดรอบพระกายของพระผู้มีพระภาค ๗ รอบ เพื่อป้องกันหนาว ร้อน เหลือบ ขุน เป็นต้น. ทรงเปล่งอุทานปรารภสุข ๔ ประการ คือ สุขเพราะความสด, สุขเพราะไม่เบียดเบียน, สุขเพราะปราศจากราคะ ก้าวล่วงกามเสียได้ และประการสุดท้าย สุขอย่างยอดเยี่ยม คือการนำความถือตัวออกเสียได้.

เหตุการณ์ที่ต้นเกตก์

ครั้นครบ ๗ วันแล้ว ทรงออกจากสมาธินั้น เสด็จจากโคนไม้จิก ไปยังไม้ราชายตนะ (ต้นเกตก์) ประทับนั่งเสวยวิมุตติสุข ณ โคนไม้เกตก์นั้นตลอด ๗ วัน. มีพ่อค้า ๒ คนชื่อ ตปุสสะกับภัลลิกะ เดินทางมาจากอุกกละชนบท ถวายข้าวสัตตูก้อนและสัตตูปถง. ทรงรับด้วยบาตรที่ท้าวจาตุมหาราชถวาย แล้วเสวยข้าวนั้น. พ่อค้า ๒ คนปฎิญาณตนเป็นอุบาสก ถึงพระพุทธ พระธรรม เป็นสรณะ นับเป็นอุบาสกชุดแรกในโลก ที่เปล่งวาจาถึงรัตนะ ๒ (คือพระพุทธ พระธรรม).

เสด็จกลับไปต้นไทรอีก

ครั้นครบ ๗ วันแล้ว ทรงออกจากสมาธินั้น เสด็จจากโคนไม้เกตก์ ไปยังต้นไทรที่เด็กเลี้ยงแพะชอบมาพัก (ชปาณิโครธ) และประทับ ณ โคนไม้ไทรนั้น ทรงพิจารณา

เห็นว่า ธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ลึกซึ้ง ยากที่คนอื่นจะตรัสรู้ได้ ก็ทรงน้อมพระหฤทัยไปในที่จะไม่แสดงธรรม.

พระพรหมมาอาราธนา

ท้าวสหัมบดีพรหมทราบพระพุทธดำริ จึงมาเฝ้ากราบทูลอาราธนาให้ทรงแสดงธรรม อ้างเหตุผลว่า ผู้ที่มีกิเลสน้อย พอจะรู้พระธรรมได้มีอยู่. พระผู้มีพระภาคทรงพิจารณาสัตว์เปรียบเทียบกับดอกบัว ๓ ชนิด คือที่อยู่ใต้น้ำ, เสมอน้ำ, โผล่พ้นน้ำ อันเทียบด้วยบุคคล ๓ ชนิด (ที่พอจะตรัสรู้ได้ ส่วนประเภท ๔ คือดอกบัวที่ไม่มีหวังจะโผล่ได้ เทียบด้วยบุคคลผู้ไม่มีหวังจะตรัสรู้). จึงทรงตกลงพระหฤทัยที่จะแสดงธรรม. ทรงปรารภอาฬารดาบส กาลามโคตร ก็ทรงทราบว่ายถึงแก่กรรมเสีย ๗ วันแล้ว ทรงปรารภอุททกดาบสราเมบุตร ก็ทรงทราบว่ายถึงแก่กรรมเสียเมื่อวานนี้เอง จึงตกลงพระหฤทัยเสด็จไปแสดงธรรมโปรดภิกษุปัญจวัคคีย์ (พวก ๕) ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ระหว่างทางทรงพบอุปกาสวัค ได้รับสั่งโต้ตอบกับอุปกาสวัคนั้น แต่อุปกะไม่เชื่อ.

ทรงแสดงธรรมครั้งแรก

เมื่อเสด็จถึงป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงกรุงพาราณสีแล้ว ครั้งแรกภิกษุปัญจวัคคีย์แสดงอาการกระด้างกระเดื่อง แต่เมื่อทรงเตือนให้นึกถึงว่า เมื่อก่อนพระองค์ไม่เคยตรัสบอกเลยว่าตรัสรู้ บัดนี้ตรัสบอกแล้วจึงควรตั้งใจฟัง ก็พากันตั้งใจฟัง. พระผู้มีพระภาคจึงทรงแสดงธรรมจักกัปปวัตตนสูตร มีใจความสำคัญ คือ ๑. ทรงชี้ทางที่ผิด อันได้แก่ กามสุขัลลิกานุโยค (การประกอบตนให้ชุ่มอยู่ด้วยกาม) และอัตตกิลมณานุโยค (การทรมานตนให้ลำบาก) ว่าเป็นส่วนสุดที่บรรพชิตไม่ควรดำเนิน แล้วทรงแสดง

มัชฌิมาปฏิปทา (ข้อปฏิบัติสายกลาง) ได้แก่มรรคมืองค์ ๘ ว่าพระองค์ตรัสรู้แล้ว เป็นไปเพื่อพระนิพพาน. ๒. ทรงแสดงอริยสัจ ๔ คือ ทุกข์, เหตุให้ทุกข์เกิด, ความดับทุกข์, ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ โดยละเอียด. ๓. ทรงแสดงว่าทรงรู้ตัวอริยสัจทั้งสี่, ทรงรู้หน้าที่อันควรทำในอริยสัจทั้งสี่ และทรงรู้ว่าได้ทรงทำหน้าที่เสร็จแล้ว จึงทรงแนพระหฤทัยว่าได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว (อันแสดงว่าทรงปฏิบัติจนได้ผลด้วยพระองค์เองแล้ว). เมื่อจบพระธรรมเทศนา พระโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม และได้ขอบวชก่อน. ต่อมา พระวชิระกับพระภัททิยะ สดับพระธรรมเทศนา ได้ดวงตาเห็นธรรมและได้ขอบวช. ต่อมา พระมหานามะกับพระอัสสชิสดับพระธรรมเทศนาได้ดวงตาเห็นธรรม และได้ขอบวช เป็นอันได้บวชครบทั้งห้ารูป.

ทรงแสดงอนัตตลักษณะสูตร

ต่อจากนั้น พระผู้มีพระภาคจึงทรงแสดงอนัตตลักษณะสูตรแก่ภิกษุปัญจวัคคีย์ นั้น มีใจความสำคัญคือ ๑. รูป (ร่างกาย) เวทนา (ความรู้สึกสุขทุกข์หรือเฉย ๆ) สัญญา

(ความจำได้หมายรู้) สังขาร (ความคิดหรือเจตนา) และวิญญาณ (ความรู้อารมณ์ทางตา หู เป็นต้น) ไม่ใช่ตน. ถ้าเป็นตนก็จะบังคับบัญชาให้เป็นอย่างนี้ไม่เป็นอย่างนั้นได้ เพราะไม่ใช่ตนจึงบังคับบัญชาไม่ได้. ๒. แล้วตรัสถามให้ตอบเป็นข้อ ๆ ไปว่า ชั้น ๕ (มีรูป เป็นต้นนั้น) เทียงหรือไม่เทียง ? ตอบว่า ไม่เทียง. สิ่งที่ไม่เทียง เป็นทุกข์หรือสุข ? ตอบว่า เป็นทุกข์. สิ่งใดไม่เทียง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา ควรหรือที่จะตามเห็นว่า นั่นของเรา เราเป็นนั่น นั่นเป็นตัวตนของเรา ? ตอบว่า ไม่ควร. ๓. ตรัสสรุปว่า เพราะเหตุนี้ควรเห็นด้วยปัญญาอันชอบว่า รูป เป็นต้น นั้น ทุกชนิดไม่ใช่ของเรา เราไม่ได้เป็นนั่น นั่นไม่ใช่ตัวตนของเรา ๔. ตรัสแสดงผลว่า อริยสาวกผู้เห็นอย่างนี้ ย่อมเบื่อหน่ายในรูป เป็นต้นนั้น เมื่อเบื่อหน่ายก็คลายกำหนด เพราะคลายกำหนดจึงหลุดพ้น เมื่อหลุดพ้นก็รู้ว่าหลุดพ้นแล้ว. รู้ว่าสิ้นชาติ อยู่จบพรหมจรรย์ ทำหน้าที่เสร็จแล้ว ไม่ต้องทำหน้าที่อะไรเพื่อความเป็นอย่างนี้อีก. ภิกษุปัญจวัคคีย์มีจิตหลุดพ้นจากอาสวะ ไม่ถือมั่น ด้วยอุปาทาน. ครั้งนั้น มีพระอรหันต์ในโลก ๖ องค์ (ทั้งพระพุทธเจ้า).

เมื่อบรรยายจบแล้ว ท่านอาจารย์ก็เดินนำประตักขิณรอบพระเจดีย์รัชมงคลูปกรบ 3 รอบ แล้วพากันเดินไปมูลคันธกุฎีวิหาร เพื่อถวายโคมประทีปที่เวียนเทียนประตักขิณตั้งแต่พระวิหารเชตวัน ลุมพินี สถานที่ประสูติ กุสินารา สถานที่ปรินิพพาน ปาวาลเจดีย์ สถานที่ปลงพระชนมายุสังขาร กุฎาคารศาลา ปามหาวัน และที่รัชมงคลูปเป็นแห่งสุดท้าย พวกเรานำโคมประทีปที่คลุมใจ จรัล และคุณสายฝน ปานุราชถวายเป็น

พุทธบูชามอบให้สมาคมมหาโพธิ์ สารนาถ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป โดยนำไปจัดเรียงอย่างสวยงามใต้ต้นโพธิ์ทางด้านขวาของพระมูลคันธกุฎีวิหาร ซึ่งมีพระพุทธเจ้า ๒๔ พระองค์นั่งประทับอยู่รอบต้นโพธิ์ ขออนุโมทนาคุณใจและคุณฝนในกุศลที่ยิ่งใหญ่ครั้งนี้ รวมทั้งดอกไม้ประดับโคมของคุณภา จันทรางศุ และคณะจัดดอกไม้ที่พุทธคยาและสารนาถ เท่าที่จำได้มีคุณแอ้ว ฟองจันทร์ คุณจิม กัลยาณี นื่องตัก ลูกสาว คุณอ่ำ นวลใจ คุณภา สารวัตรกุ่ม และท่านอื่นๆ ขอประทานโทษที่จำได้ไม่หมด แต่กุศลที่ทำไว้ดีแล้ว ก็สะสมอยู่ในจิต ไม่ว่าใครจะจำได้หรือไม่ก็ตาม และจะให้ผลเป็นกุศลวิบากเมื่อถึงเวลาที่สมควร

เมื่อเสร็จพิธีนอบน้อมพระรัตนตรัยด้วยกาย วาจา ใจตามรูปแบบที่สังฆเวชนียสถานทั้ง ๔ ในวันสุดท้ายแล้ว ท่านอาจารย์ยืนริมรั้วบริเวณใต้ต้นไม้ มองโคมประทีปที่จุดไฟวางเป็นระเบียบสวยงาม และยิ้มให้เราด้วยความเมตตา จึงถือโอกาสเข้าไปกราบเท้าขอบพระคุณท่านที่นำพระธรรมคำสอนที่แสนลึกซึ้งและยากจะเข้าใจตามนี้มาพร่ำสอนบ่อยๆ เนื้อๆ จนพอจะเข้าใจได้บ้างว่า อะไรเป็นกุศลที่ควรเจริญ อะไรเป็นอกุศลที่จะต้องขัดเกลา และที่ต้องขัดเกลามากที่สุด คือ การไม่รู้จักความจริงของสิ่งที่กำลังปรากฏว่าเป็นธรรมะอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย แล้วดับไป ไม่กลับมาอีก แม้จะยังไม่ประจักษ์แจ้งอย่างนี้ แต่ก็เริ่มเข้าใจความหมายของคำว่า “เป็นธรรมะ” ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล และเริ่มคิดอย่างนี้บ้างนานๆครั้ง ซึ่งดีกว่าแต่ก่อนมากที่ไม่เคยแม้แต่ได้ยิน แล้วจะนำมาคิดพิจารณาได้อย่างไร ท่านอาจารย์ได้เปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น ชีวิต คือ วิธีจิตแต่ละขณะที่เห็นบ้าง ได้ยินบ้าง ได้กลิ่นบ้าง ลิ้มรสบ้าง รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสบ้าง และที่สำคัญ คือ ที่คิดด้วยความเข้าใจเป็นกุศลมากขึ้น ขอบพระคุณอย่างที่สุดค่ะ หลังจากนั้นแต่ละท่าน แต่ละคู่ แต่ละกลุ่มก็ขอถ่ายภาพกับท่านอาจารย์เป็นที่ระลึกว่า ณ กาลครั้งหนึ่งในสังสารวัฏ ระหว่างวันที่ 13 – 23 ต.ค. 57 ได้ติดตามท่านอาจารย์มาเจริญกุศลที่อินเดีย แดนพุทธภูมิ

งานสังสรรค์

เป็นธรรมเนียมของการเดินทางในคืนสุดท้าย (หรือเกือบสุดท้าย) ผู้จัดทัวร์จะจัดงานสังสรรค์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่อาจไม่ค่อยได้พบกัน เพราะบางกลุ่มไปไม่ครบ 4 แห่ง บางกลุ่มครบ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเดินทางและการเจริญกุศล ที่ผ่านมามีการเลี้ยงอาหารค่ำมื้อพิเศษ และมีการแสดงศิลปะแบบอินเดีย แต่ครั้งนี้ ผศ. อรรถพร หอมจันทร์ วิทยากรของมูลนิธิเป็นผู้ดำเนินรายการ ท่านอาจารย์สุจินต์ให้สมญานามอาจารย์อรรถพรว่า “อัครรรย์อรรถพร” เนื่องจากท่านเป็นผู้มีศิลปะหลายด้าน เล่นดนตรีไทย แต่งกลอน ร้องเพลงพื้นบ้านต่างๆ ฯลฯ ที่สำคัญท่านยังเป็นคนดีและศึกษาพระธรรมตามสโลแกนของมูลนิธิ จนเป็นวิทยากรด้วย ซึ่งหาได้ยากมาก

เท่าที่จำได้อาจารย์อรรถพรและทีมงาน มีอาจารย์คำปิ่น นื่องป๋อปป พรชัย เสรีเจริญศักดิ์ หลานพิท ธนากร นรวชิรโยธิน เป็นต้น แสดงภาพกิจกรรมของกลุ่มต่างๆระหว่างเดินทางด้วยสไลด์มัลติวิชชั่น และแต่งกลอนลำน้า พระเชตวันยามฝนพรา โดยให้คุณจริยา เขียมวิจิตร เป็นผู้ขับเสภาด้วยเสียงไพเราะ

พระเชตวันยามฝนพรา

พระเชตวัน วันนี้ มีฝนน้ำ
ตกพราพรา ทั่วพื้น พระวิหาร
น้อมนิกไป เมื่อสมัย พุทธกาล
ต้องมีวัน เช่นนี้ แสนดีใจ
ประทีปทอง ส่องแสง แข่งสายฝน
ใจทุกคน คงมั่น ไม่หวั่นไหว
น้อมบูชา พระรัตนตรัย
ผ่องอำไพ เพราะศรัทธา ทั่วภพ
พระคันธ กุฎี ที่ประทับ
งามระยับ ยิ่งสว่าง อยู่กลางฝน
ได้เป็นที่ ระลึกถึง พระทศพล

มหาชน ชาวพุทธ สดุดีเปรมปรีดิ์
ข้าพเจ้า เหล่าพุทธ - ชนบริษัท
กราบรอยบาท พระศาสดา ณ ที่นี้
ถึงสรณะ เรียนธรรมะ ประพฤติดี
ดับกิเลส ที่มี จนหมดไป

กลอนลำนํ้า เพราะไม่รู้และเพราะรู้
เพราะไม่รู้ จึงอยู่มา ในหล้าโลก
เพราะไม่รู้ จึงเศร้าโศก ในสงสาร
เพราะไม่รู้ จึงเป็นเรา เขลามานาน
เพราะไม่รู้ จึงคบพาล เผาผลาญตน

เพราะรู้คุณ ของพระธรรม จึงรำเรียน
เพราะรู้ธรรม จึงพำเพียร เพิ่มกุศล
เพราะรู้ชัด จึงไม่ใช่ สัตว์บุคคล
เพราะรู้ละ ตัวตน จึงพ้นภัย

ต่อจากนั้นได้เชิญตัวแทนจากรถบัสต่างๆ มาเล่าความประทับใจในรถ คราวนี้
เลือกตัวแทนที่เด็กที่สุดหรือเพิ่งเดินทางมาเป็นครั้งแรก ทำให้รู้จักน้องๆ หลานๆ อีก
หลายคนที่ล้วนเป็นคนพิเศษและมีความสามารถ เช่น น้องป๊วย ศรีพิชา ชาศะศิริกุล เป็น
ตัวแทนบัส 4 พวกได้ประทับใจป่าแดงมาก คือ เมื่อได้ฟังธรรมะจากท่านอาจารย์แล้วรู้ว่า
ชีวิตที่เหลือจะทำอะไร คือ ทำดีและศึกษาพระธรรม อนุโมทนาหลานป๊วยมากๆ ค่ะ บัส
อื่นๆ ก็ไม่ใช่ย่อย แต่ละท่านแม้อายุยังน้อย แต่ก็มีศรัทธาในการศึกษาพระธรรม อย่าง
หลานชายคนหนึ่งที่ไม่ประสงค์ให้ออกนาม เล่าประสบการณ์ที่มีแจ้งกระทบสัมผัสกาย
ปสาท ทำให้กังวลจิตเกิดดับสืบต่อ ไม่รู้อารมณ์ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไปนาน (พูด
แบบปรมัตถธรรม) ถ้าพูดแบบสมมติบัญญัติก็คือ พายุพัดต้นไม้ข้างทางล้มขวางถนน มี
กิ่งหนึ่งฟาดศีรษะหลานชายแรงไปหน่อยจนถึงกับสลบ หลานเล่าอย่างคนมองโลกใน

แง่ดี ไม่ไว้วางยคร่ำครวญ พูดแต่ว่า “ก็ดีครับ” คงเข้าใจแล้วว่า เป็นเพียงธรรมดาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย แล้วก็ดับไปแล้ว ที่มาเล่าก็เพียงแต่คิดนึกถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้วเท่านั้น ป้าแดงฟังแล้วยังหวาดเสียว (โทสมูลจิต) ว่า ถ้าหลานไม่ฟื้น (วิถิจิตไม่เกิดรู้ อารมณ์ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) จะเป็นอย่างไร ตามกิเลสที่สะสมมามากกว่า

ส่วนหลานชายอีกคน เห็นหน้ากันบ่อยๆ ที่สะดุดตาเพราะเป็นเด็กหน้าตาดีพอๆ กับหลานนัท ปณณวีร์ หอวนิชวิทย์ (หลานชายคุณนวนใจ จากบัส 4 ต้องเชียร์พวกเดียวกันหน่อย) ถ้าจำไม่ผิด อาจารย์อรรถนพแนะนำว่า ชื่อ โอ ปวีร์ คมภักดี นักร้องดังของค่ายแกรมมี่ (ขอโทษด้วยค่ะ ป้าแดงรู้จักแต่นักร้องรุ่นก่อน พ.ศ. 2540 หลังจากนั้นแล้วไม่ค่อยเคยได้ยิน) เธอมาร้องเพลงธรรมะ “เพราะไม่รู้” ที่แต่งเนื้อร้องโดยคุณสายฝน ปาณูราช ผู้ศึกษาธรรมะมานาน เมื่อเข้าใจแล้วก็นำความเข้าใจมาร้อยเรียงเป็นบทเพลงให้สามี คือ น.ท. จรัล ปาณูราช ขับร้องด้วยเสียงที่ไพเราะ เสียงคายที่บัดนี้ท่านไม่สามารถใช้เสียงไพเราะนั้นอีกแล้ว เพราะเป็นโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง (ALS) กำลังพักรักษาตัวอยู่ที่เชียงใหม่ ขอเอาใจช่วยค่ะ และขออนุญาตนำเนื้อเพลงธรรมะที่คุณฝนแต่งมาเผยแพร่ต่อเพื่อประโยชน์ในการระลึกถึงพระธรรม (คงยังไม่มีลิขสิทธิ์)

แว่วเสียงธรรม

แว่วเสียงแห่งธรรม ที่ท่านกล่าวมา เป็นอารมณ์
เกิดความรู้สึกสัมผัส อยู่ในใจตน
หยาดหยอกจากปรางสวรรค์เบื้องบน
สู่กลางแผ่นดินในฐานะคนเหมือนดังหยาดฝนน้ำใจ
พระธรรมช่วยคลาย ความเห็นผิดมี มาเดิม
ไตร่ตรองไม่เิน ความทุกข์ที่มี คลายไป
หล่อเลี้ยงจิตใจ นำขึ้นหทัย
ผู้เคยหลับไหล พลันฟื้นตื่นใจ งดงามสดใส จริงเอย
พอแสงทองอาทิตย์ تابทา
มาสนทนาธรรมะเกิดเอย
ฟังพระธรรมทุกครั้งอย่างเคย

ไม่ควรลืมเลย ละเลย ลอยวน

แว่วเสียงแห่งธรรมที่ท่านกล่าวมาเป็นอารมณ์

ฝากมากับลมเหมือนฝนพรำพรำใจคน

กุศลเกิดมาพาขึ้นกมล

จิตที่สั่งสม ธรรมะแบบยล น้อมนำส่งผลต่อไป

และอีกเพลงหนึ่งที่คุ้นฝนได้รวบรวมความเข้าใจทำให้รู้ว่า เพราะไม่รู้จึงยังเรา
ตัวตน สัตว์ บุคคล เป็นเพลง “เพราะไม่รู้” ที่หลานโอ้ร้องด้วยเสียงไพเราะอย่างยิ่ง

เพราะไม่รู้

เกิดแล้ว เป็นเรา เรื่องราวแต่งจิต

ปลูกความนึกคิด ให้ชีวิตเป็นเหมือนเงา

มีความสุขจริงซึ่งใจแพรวพราว

และต้องปวดร้าว เรื่องทุกข์ร้าวคุณน้ำริน

ไม่รู้จึงมีทฎฐิที่ผิด ปิดบังมืดมิด

หลอกลวงลึกล้ำจนเคยชิน

คำชมคำหวานทุกวันได้ยิน

เยื่อใยถวิล ไม่สิ้นโลกะ ผูกพัน

ลืมหลงว่าเรา เป็นเรื่องยาวฟุ้ง

กิเลสคละคลุ้ง ยุ่งดวงชีวัน

โลกะเข้ายวน ชวนให้ไฟฝัน

ชุ่มชื้นใจพลัน ล้นเหลือคณา

ไม่รู้เป็นราวดวงดาวมืดพราง

ล่องลอยแว้งคว้าง อยู่กลางเหวอวิชา

ยังมีความหวังฝังในวิญญา

จึงต้องเกิดมา ก็เพราะมีความไม่รู้

ยัดถือเราดี เป็นที่เฟื่องฟู
ดุจดั่งสายรุ้ง รุ่งดวงตะวัน
ธรรมะ นั้นลวง ลวงให้ใจนั้น
ฟุ้งซ่านผูกพัน นักเล่ห์พรณนา

แม้เวลาจะล่วงเลยไปจนดึกและอากาศในห้องประชุมของโรงแรมรามาดาที่จัดงานนั้นหนาวเย็นเพราะปรับแอร์ไม่ได้ จึงต้องนั่งคลุมโปงกับคุณอรวรรณ แต่เมื่อได้ฟังเสียงร้องเพลงของหลานโอ พร้อมกับนึกตามเนื้อเพลงไปด้วย ก็หายวุ่นและอบอุนใจว่า ถึงแม้จะไม่รู้มากมายอย่างไร แต่ก็ยังมีพระธรรมที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมอบไว้เป็นมรดกที่ล้ำค่า และมีกัลยาณมิตร คือ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ที่ได้ศึกษาเข้าใจแล้ว นำมรดกนั้นมาส่งต่อให้พวกเราได้ศึกษาและพิจารณาให้เข้าใจต่อไป

ล่องแม่น้ำคงคา

เป็นการท่องเที่ยวชมสถานที่สำคัญสุดท้ายในทริปนี้ ตั้งใจตั้งแต่เมืองไทยแล้วว่า คราวนี้คงไม่ล่องแม่น้ำคงคา เพราะมาแล้วหลายครั้ง แต่ครั้งก็ต้องเดินทางอย่างระมัดระวังกลัวจะเหยียบสิ่งปฏิกูลทั้งของคนและสัตว์ที่ทิ้งไว้บนถนน ตรอก ซอย ระหว่างทางไปลงเรือ เคยผ่านประสบการณ์หลายอย่างที่แม่น้ำคงคา เช่น เคยนั่งเรือพายไปกันแค่ 2 คน (เพราะตื่นไม่ทันกลุ่ม) นั่งเรือเล็ก เรือใหญ่ ไปดูฝั่งนรก เห็นศพที่เผาไหม้ไม่หมดลอยอยู่ข้างเรือ เห็นนักบวชนั่งมหม่มฟาลอยตัวในน้ำ นี่ก็เป็นศพ แต่ก็โบกมือได้เมื่อมีคนมองมากๆ สารพัดอย่าง คิดว่าคงไม่ต้องตื่นแต่ตั้งแต่ตี 4 ไปดูอีกแล้ว (จี๋เกียจ) ไม่น่าจะมีอะไรให้ดูอีก แต่เมื่อท่านพลเอกพหล และท่านเอกอัครราชทูตกฤษณา จันทระภาชวน ก็ตัดสินใจอย่างรวดเร็วว่าจะไปอีกสักครั้ง เพราะอยากจะมีภาพตัวเองติดในกล้องของท่าน ไว้ประกอบเรื่องเล่าสำหรับผู้ติดตามอ่านค่ะ

จากสายตาที่มองเห็น แม่น้ำคงคาก็ยังเหมือนเดิม ซึ่งความจริงต้องไม่เหมือนเดิม เพราะทั้งนามและรูปต่างก็ต้องเกิดดับสืบท่อ ไม่อย่างนั้นจะเก่า คร่ำคร่า โทรม แก่ หง่อม (ใช้คำต่างกัน แล้วแต่ว่าจะใช้กับคนหรือสิ่งของ และอาการของความแก่นั่นมากหรือน้อย) หรือ? และการชมแม่น้ำคงคาครั้งนี้ก็ไม่เหมือนเดิมแน่นอน เพราะผู้ร่วมเดินทางก็เปลี่ยนไป (แม้จะเป็นคนเดิม แต่ก็แก่กว่าเดิมกันทุกคน รวมทั้งตนเองด้วย) เรือได้แล่นเข้าไปใกล้ที่เผาศพที่กำลังเผามีควันลอยอยู่ ได้ยินว่า ควันที่นี้ไม่มีวันดับ เพราะเผากันตลอดเวลา มีพืนกองใหญ่วางอยู่ข้างๆ มิน่าฉันไม้ที่ลี้มข้างทางถึงมีค่ามาก เพราะใช้ทำประโยชน์ตั้งแต่เกิดจนตาย หลายท่านถ่ายภาพที่เผาศพ มีคนเตือนว่าอย่าใช้แฟลช เขาจะโยนหินมาที่เรือ เพราะไปรบกวนพิธีศักดิ์สิทธิ์ของเขา โชคดีที่ไม่มีเหตุการณ์แจ้งกระทบบกาศปสาทให้หวาดเสียวอีกครั้ง

ได้ถ่ายภาพพระอาทิตย์ขึ้นที่ถือว่า การเห็นพระอาทิตย์ขึ้นที่แม่น้ำคงคาเป็นมงคล จะโชคดีตลอดไป เป็นอันจบการชมแม่น้ำคงคา มีคำถามจากสมาชิกในบ๊ต 4 ว่า ศาสนาพราหมณ์มีมาตั้งแต่เมื่อไร และพิธีอาบน้ำคงคาเพื่อล้างบาปนั้นมีมานานแล้วหรือ ล้างบาปได้จริงหรือ ความจริงได้เล่าถึงกำเนิดของโลกและวรรณะต่างๆ แล้วในรถ ในเรื่องอัญคัญญสูตร แต่หลายท่านคงไม่ได้ฟังหรือฟังแล้วลืม ขอเล่าย่อๆ ตามที่ท่านอาจารย์สุชีพ ปุณฺณานุภาพย่อไว้ในพระไตรปิฎก ฉบับประชาชน ที่มณิกาย ปาฎิกวรรค มีข้อความว่า

อัญคัญญสูตร

สูตรว่าด้วยสิ่งที่เลิศหรือที่เป็นต้นเดิม

พระผู้มีพระภาคประทับ ณ ปราสาทของนางวิสาขาในบุพพาราม ใกล้กรุงสาวัตถี สมัยนั้นสามเณรชื่อว่าเสฏฐะและภารัททวะ (เดิมนับศาสนาอื่น) อยู่ปริวาส (อบรม) ในภิกษุทั้งหลาย บรรณาคความเป็นภิกษุ ชวนกันไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ผู้กำลังจงกรมอยู่ในที่แจ้ง เพื่อฟังธรรม พระผู้มีพระภาคตรัสว่าพวกท่านมีชาติเป็นพราหมณ์ มีสกุลเป็นพราหมณ์ ออกบวช พวกพราหมณ์ที่เป็นชั้นหัวหน้า ไม่ด่าไม่บริภาษบ้างหรือ กราบทูลตอบว่า ด่าอย่างเต็มที ตรัสถามว่า ด่าอย่างไร กราบทูลว่า ด่าว่าพราหมณ์เป็นวรรณะ ประเสริฐ เป็นวรรณะขาว บริสุทธิ์ วรรณะอื่นเลว เป็นวรรณะดำ ไม่บริสุทธิ์ พราหมณ์เป็นบุตรของพรหม เกิดจากปากพรหม เป็นพรหมทายาท พวกท่านละวรรณะอัน

ประเสริฐ ไม่เข้าสู่วรรณะแล้ว คือ พวกสมณะศิระโสน์ ซึ่งเป็นพวกไพร่ พวกคำ พวกเกิดจากเท้าของพระพรหม ซึ่งเป็นการไม่ดี ไม่สมควรเลย พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า พราหมณ์พวกนั้นลืมตน เกิดจากองค์กำเนิดของพราหมณ์แท้ ๆ ยังกล่าวว่าประเสริฐสุด เกิดจากปากพรหม เป็นต้น ซึ่งเป็นการกล่าวดู່พระพรหมและพุดปด

แล้วตรัสเรื่องมนุษย์ ๔ วรรณะ ที่ทำชั่วทำได้อย่างเดียวกัน และเรื่องที่พระเจ้าปเสนทิโกศล (ผู้เป็นกษัตริย์) แต่ปฏิบัติต่อพระองค์ ซึ่งพวกพราหมณ์ถือว่าเป็นพวกคำ (เพราะปลงศิระออกบวช) อย่างเต็มไปด้วยความเคารพ

ครั้นแล้วตรัส (เป็นเชิงปลอบใจ หรือให้หลักการใหม่) ว่า ท่านทั้งหลายมาบวชจากโคตร จากสกุลต่าง ๆ เมื่อมีผู้ถามว่า เป็นใคร ก็ตอบกล่าวว่า พวกเราเป็นสมณะสากยบุตร ผู้ใดมีศรัทธาตั้งมั่นในตถาคตผู้นั้นย่อมควรที่จะกล่าวว่า เราเป็นบุตร เป็นโอรสของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้เกิดจากธรรม อันธรรมสร้างเป็นธรรมทายาท (ผู้รับมรดกธรรม) ทั้งนี้เพราะคำว่า ธัมมกาย (กายธรรม) พรหมกาย (กายพรหม) และผู้เป็นธรรม ผู้เป็นพรหม นี่เป็นชื่อของตถาคต

(เป็นการแก้ข้อด่าของพวกพราหมณ์ โดยสร้างหลักการใหม่ให้พวกมาบวชจากทุกวรรณะได้ชื่อว่ามีกำเนิดใหม่ที่ไม่ว่าพวกพราหมณ์)

ครั้นแล้วตรัสเรื่องสมัยหนึ่งโลกหมุนเวียนไปสู่ความพินาศ สัตว์ทั้งหลายไปเกิดในชั้นอภิสสรพรหมกันโดยมาก เมื่อโลกหมุนกลับ (คือเกิดใหม่ภายหลังพินาศ) สัตว์เหล่านั้นก็จุติมาสู่โลกนี้ เป็นผู้เกิดขึ้นจากใจกินปีติเป็นภักขา (ยังมีอำนาจมาอยู่) มีแสงสว่างในตัว ไปได้ในอากาศ (เช่นเดียวกับเมื่อเกิดในชั้นอภิสสรพรหม)

อาหารชั้นแรก

แล้วเกิดมีรสดิน (หรือเรียกว่าจวันดิน) อันสมบูรณ์ด้วยสี กลิ่น รส สัตว์ทั้งหลายเอนิ้วจิ้มจวันดินลิ้มรสดูก็ชอบใจ เลยหมดแสงสว่างในตัว เมื่อแสงสว่างหายไป ก็มีพระจันทร์ พระอาทิตย์ มีดาวนักษัตร มีคืนวัน มีเดือน มีกึ่งเดือน มีฤดู และปี เมื่อกินจวันดินเป็นอาหาร กายก็หายบกระด้าง ความทรมานของผิวพรรณก็ปรากฏ พวกที่มีผิวพรรณดีก็ดูหมิ่นพวกที่มีผิวพรรณทราม เพราะดูหมิ่นผู้อื่นเรื่องผิวพรรณ เพราะความถือตัวและดูหมิ่นผู้อื่น จวันดินก็หายไป ต่างก็พากันบ่นเสียดาย แล้วก็เกิดสะเก็ดดินที่สมบูรณ์ด้วยสี

กลิ่น และรส ขึ้นแทน ให้เป็นอาหารได้ แต่เมื่อกินเข้าไปแล้วร่างกายก็หายกระด้าง ยิ่งขึ้น ความทรมานของผิวหนังก็ปรากฏชัดขึ้น เกิดการคันหื่น ถือตัว เพราะเหตุแห่งผิวหนังนั้นมากขึ้น สะเก็ดผิวก็นิยไป เกิดเถาไม้สมบุรณ์ด้วยสี กลิ่น และรส ขึ้นแทน ให้กินเป็นอาหารได้ ความหายกระด้างของกาย และความทรมานของผิวหนังก็ปรากฏมากขึ้น เกิดการคันหื่น ถือตัว เพราะเหตุแห่งผิวหนังนั้นมากขึ้น เถาไม้ก็หายไป ข้าวสาทิไม่มีเปลือก มีกลิ่นหอม มีเมล็ดเป็นข้าวสารก็เกิดขึ้นแทน ใช้เป็นอาหารได้ ข้าวนี้เก็บเย็นเช้าก็แก่แทนที่ขึ้นมามาก ไม่ปรากฏพร่องไปเลย ความหายกระด้างของกาย ความทรมานของผิวหนังก็ปรากฏมากขึ้น.

เพศหญิงเพศชาย

จึงปรากฏเพศหญิงเพศชาย เมื่อต่างเพศเพ่งกันแลกันเกินขอบเขต ก็เกิดความกำหนัดเร้าร้อนและเสพเมถุนธรรมต่อหน้าคนทั้งหลาย เป็นที่รังเกียจ และพากันเอาสิ่งของขว้างปา เพราะสมัยนั้นถือการเสพเมถุนเป็นอธรรม เช่นกับที่สมัยนี้ถือว่าเป็นอธรรม (ถูกต้อง) ต่อมาจึงรู้จักสร้างบ้านเรือน ปกปิดซ่อนเร้น

การสะสมอาหาร

ต่อมามีผู้เกียจคร้านที่จะนำข้าวสาทิตอนเช้าเพื่ออาหารเช้า นำมาตอนเย็นเพื่ออาหารเย็น จึงนำมาครั้งเดียวให้พอทั้งเช้าทั้งเย็น ต่อมาก็นำมาครั้งเดียวให้พอสำหรับ ๒ วัน ๔ วัน ๘ วัน มีการสะสมอาหาร จึงเกิดมีเปลือกห่อหุ้มข้าวสาร ที่ตอนแล้วก็ไม่งอก ขึ้นแทน ปรากฏความพร่อง (เป็นตอน ๆ ที่ถูกถอนไป) มนุษย์เหล่านั้นจึงประชุมกันปรารภความเสื่อมลงโดยลำดับ แล้วการแบ่งข้าวสาทิกำหนดเขต (เป็นของคนนั้นคนนี้)

อกุศลธรรมเกิดขึ้นกษัตริย์เกิดขึ้น

ต่อมาบางคนรักษาส่วนของตน ขโมยของคนอื่นมาบริโภค เมื่อถูกจับได้ ก็เพียงแต่สั่งสอนกันไม่ให้ทำอีก เขาก็รับคำ ต่อมาขโมยอีก ถูกจับได้ถึงครั้งที่ ๓ ก็สั่งสอนเช่นเดิมอีก แต่บางคนก็ลงโทษ ตบด้วยมือ ขว้างด้วยก้อนดิน ตีด้วยไม้ เขาจึงประชุมกันปรารภว่า การลักทรัพย์ การติเตียน การพุดปด การจับท่อนไม้เกิดขึ้น ควรจะแต่งตั้งคนขึ้นให้ทำหน้าที่ติคนที่ควรติ จับไล่คนที่ควรจับไล่ โดยพวกเราจะแบ่งส่วนข้าวสาทิให้ จึงเลือกคนทั้งดงามมีศักดิ์ใหญ่แต่งตั้งเป็นหัวหน้า เพื่อปกครองคน (ติและจับไล่คนที่ทำ

ผิด) คำว่า “มหาสมมติ” (ผู้ที่มีหาชนแต่งตั้ง) กษัตริย์ (ผู้เป็นใหญ่แห่งนา) ราชา (ผู้ทำ
ความอื้อฉา สุกใจแก่ผู้อื่น) จึงเกิดขึ้น

กษัตริย์ก็เกิดขึ้นจากคนพวกนั้น มิใช่พวกอื่น ๘ จากคนเสมอกัน มิใช่คนไม่
เสมอกัน เกิดขึ้นโดยธรรม มิใช่เกิดขึ้นโดยอธรรม ธรรมะจึงเป็นสิ่งประเสริฐสุดในหมู่
ชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

เกิดพราหมณ์, แพศย์, สูทร

ยังมีคนบางกลุ่มออกบวชมุ่งลุลอยธรรมที่ชั่วเป็นอกุศล จึงมีนามว่า พราหมณ์ (ผู้
ลอบบาป) สร้างกุฎิหญ้าขึ้น เพ่งในกุฎินั้น จึงมีนามว่า ฌายกะ (ผู้เพ่ง) บางคนไปอยู่รอบ
หมู่บ้าน รอบนิคม แต่งตำรา (อรรถกถาว่า แต่งพระเวทและสอนให้ผู้อื่นสวดสาธยาย)
คนจึงกล่าวว่า ไม่เพ่ง นามว่า อัชฌายกะ (ผู้ไม่เพ่ง) จึงเกิดขึ้น เดิมหมายความว่าเลว แต่บัดนี้
หมายความว่าดี (อัชฌายกะ) ปัจจุบันนี้แปลว่า ผู้สาธยาย

ยังมีคนบางกลุ่ม ถือการเสพเมถุนธรรม อาศัยการล่าสัตว์เลี้ยงชีวิต จึงมีชื่อว่าสูทร
(พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยตกหายข้อความนี้ทั้งวรรค จึงต้องแปลตามฝรั่ง อรรถกถา
อธิบายคำว่า สูทท (สูทร) ว่าเพี้ยนมาจากคำว่า ลูทท (นายพราน) หรือ ขุทท (งานเล็ก ๆ
น้อย ๆ) เป็นเชิงว่าพวกแพศย์ คือผู้ทำงานสำคัญ แต่พวกสูทรทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่
เข้าใจกันทั่วไป คือสูทรเป็นพวกคนงานหรือคนรับใช้)

ครั้นแล้วไตรสสรุปว่า ทั้งพราหมณ์ แพศย์ สูทร ก็เกิดจากคนพวกนั้น มิใช่เกิดจาก
คนพวกอื่น เกิดจากคนที่เสมอกัน มิใช่เกิดจากคนที่ไม่เสมอกัน เกิดขึ้นโดยธรรม มิใช่
เกิดขึ้นโดยอธรรม (แสดงว่าการแบ่งชั้นวรรณะนั้น ในชั้นเดิมได้มาจากหลักการอื่น
นอกจากการแบ่งงานหรือหน้าที่กันตามความสมัครใจ แล้วก็ไม่ใช่ใครวิเศษกว่าใครมา
แต่ต้น แท้จริงก็คนชั้นเดียวกันมาแต่เดิม ทั้งนี้เป็นการทำลายทิฐิฐานะ ช่วยให้เกิดการดู
หมิ่นกันและกัน เป็นการปฏิเสธหลักการของพราหมณ์ ที่ว่าใครเกิดจากส่วนไหนของ
พระพรหม ซึ่งสูงกว่าต่ำกว่ากัน)

สมณมณฑล

แล้วไตรสต่อไปว่า มีสมัยหนึ่งซึ่งบุคคลในวรรณะทั้งสี่ มีกษัตริย์ เป็นต้น ไม่พอใจ
ธรรมะของตน ออกบวชไม่ครองเรือน จึงเกิดสมณมณฑล หรือคณะของสมณะขึ้น จาก
คณะทั้งสี่ คือเกิดจากคนเหล่านั้น มิใช่เกิดจากคนพวกอื่น เกิดจากคนที่เสมอกัน มิใช่เกิด

จากคนที่ไม่เสมอกัน เกิดขึ้นโดยธรรม มิใช่เกิดขึ้นโดยอธรรม (อันนี้เป็นการพิสูจน์อีกว่า คนชั้นสมณะที่พวกพราหมณ์ดูหมิ่นอย่างย้งนั้น ก็เกิดจากวาระทั้งสี่ ซึ่งมีมูลเดิมมาด้วยกัน ไม่ใช่สูงต่ำกว่ากัน)

การได้รับผลเสมอกัน

ครั้นแล้วตรัสสรุปว่า ทั้งกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร และสมณะ ถ้าประพฤติทุจริตทางกาย วาจา ใจ มีความเห็นผิด ประกอบกรรมซึ่งเกิดจากความเห็นผิด เมื่อตายไปก็จะเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เหมือนกัน ถ้าตรงกันข้าม คือประพฤติสุจริตทางกาย วาจา ใจ มีความเห็นชอบ ประกอบกรรมซึ่งเกิดจากความเห็นชอบ เมื่อตายไป ก็จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์เหมือนกัน หรือถ้าทำทั้งสองอย่าง (คือชั่วก็ทำ ดีก็ทำ) ก็จะได้รับทั้งสุขทั้งทุกข์เหมือนกัน

อนึ่ง วาระทั้งสี่นี้ ถ้าสำรวจกาย วาจา ใจ อาศัยการเจริญโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ ก็จะปรินิพพานได้ในปัจจุบันเหมือนกัน

และวาระทั้งสี่เหล่านี้ ผู้ใดเป็นภิกษุ เป็นพระอรหันต์จีณาสพ หมคกิจ ปลงภาระ หลุดพ้น เพราะรู้โดยชอบ ผู้นั้นก็นับว่าเป็นยอดแห่งวาระเหล่านั้นโดยธรรม มิใช่โดยอธรรม เพราะธรรมะเป็นสิ่งประเสริฐสุดในหมู่ชนทั้งหลายในปัจจุบันและอนาคต

ในที่สุดตรัสย้ำถึงภายิตของสันทกุมารพรหมและของพระองค์ ที่ตรงกันว่า

“กษัตริย์เป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่ชนผู้ถือโคตร แต่ผู้ใดมีวิชา (ความรู้) จรณะ (ความประพฤติ) ผู้นั้นเป็นผู้ประเสริฐสุดในเทวดาและมนุษย์”

(หมายเหตุ พระสูตรนี้มีลีลาแสดงความเป็นมาของโลก แต่แสดงแล้วก็ยกธรรมะเป็นจุดสูงสุดในเทวดาและมนุษย์ วาระทั้งสี่ก็มาจากคนพวกเดียวกัน ไม่มีใครวิเศษกว่ากัน แต่ภายหลังคนเข้าใจผิดดูหมิ่นกันไปเอง การแสดงเรื่องความเป็นมาของโลก อาจวินิจฉัยได้เป็น ๒ ประการ คือ ประการแรก เป็นการเอาหลักของศาสนาพราหมณ์มาแล้วแต่อธิบายหรือตีความเสียใหม่ให้เข้ารูปเข้ารอยกับคตินิยมทางพระพุทธศาสนา อันนี้ชี้ให้เห็นว่าพราหมณ์เข้าใจของเก่าผิด จึงหลงยกตัวเองว่าประเสริฐ อีกอย่างหนึ่งเป็นการเล่าโดยมิได้อิงคติของพราหมณ์ โดยถือเป็นของพระพุทธศาสนาแท้ๆ ก็แปลกดีเหมือนกัน เพราะถ้าเทียบส่วนใหญ่นับกับส่วนเล็กในทางวิทยาศาสตร์แล้วปริมาณที่มี

โปรตอนเป็นศูนย์กลาง มีอิเล็กตรอน เป็นตัววิ่งวน รวมทั้งมีนิวตรอนเป็นส่วนประกอบด้วยนั้น มีลักษณะใกล้เคียงกับระบบสุริยะ ซึ่งมีดวงอาทิตย์เป็นจุดศูนย์กลาง มีดาวเคราะห์ (PLANETS) เช่นโลกเรา และดาวพระศุกร์ พระเสาร์ เป็นต้น วนรอบคล้ายอิเล็กตรอน มีบางโอกาสที่ปรมาณูอาจถูกแยก ถูกทำลาย เพราะเหตุภายนอก เช่น ที่นักวิทยาศาสตร์จัดทำขึ้นใด ระบบสุริยะ หรือ SOLAR SYSTEM ก็เช่นเดียวกัน อาจถูกทำลายหรือสลายตัว แล้วเกิดใหม่ได้เมื่อธาตุไฮโดรเจนกับออกซิเจนรวมตัวกันเป็นน้ำ พวกฝุ่นผงที่เหลวกก็เข้ามารวมตัวกันในน้ำได้และแน่นแข็งในที่สุด เป็นเรื่องเสนอชวนให้คิด แต่มิได้ชวนให้ติดใจในกรณี เพราะสาระสำคัญอยู่ที่การถือธรรมะเป็นใหญ่เป็นหลักของสังคมทุกชั้น)

สรุปว่า ศาสนาพราหมณ์ก็เกิดมาพร้อมกับโลก เป็นศาสนาที่เก่าแก่ยาวนานที่สุด และถือหลักการสวดอ้อนวอนพระพรหมให้ได้รับสิ่งดีงามต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามกิเลสของมนุษย์ที่ต้องการได้ผลดีโดยไม่ต้องทำเอง และเมื่อทำชั่ว อาบน้ำล้างบาปแล้วไม่ต้องรับผลของกรรมชั่วที่ทำไว้ การอาบน้ำล้างบาปมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล มีข้อความในพระไตรปิฎกหลายตอนที่แสดงถึงการอาบน้ำไม่สามารถล้างบาปได้ เช่น ในพระสูตรตัดตปิฎก เล่ม 25 หน้า 81 แสดงว่า

“ความสะอาดย่อมไม่มีเพราะน้ำ ซึ่งคนส่วนมากพากันอาบ ผู้ใดมีสัจจะ มีธรรม ผู้ นั้นเป็นผู้สะอาด เป็นพราหมณ์”

และในพระสูตรตันตปิฎก เล่ม 26 หน้า 475 ปุณณิกาเถรีคาถา มีข้อความว่า

“ถ้าบุคคลจะพ้นจากบาปกรรมได้ เพราะการรดน้ำ (ศักดิ์สิทธิ์) แล้วกับ เตา ฆู จระเข้ และสัตว์น้ำทั้งปวงก็จกไปสวรรค์ได้เป็นแน่”

เป็นการตอบคำถามที่วิทยากรไม่ได้ตอบในรศ เพราะระยะทางจากท่าน้ำไปโรงแรมนั้นสั้นนิดเดียว

หลังรับประทานอาหารเช้าแล้ว มีสนทนาธรรมที่ห้องประชุมเดิมอีกครั้ง หลายท่านแบตเตอรีหมด นอนพักผ่อนรอเวลาอาหารกลางวันแล้วขึ้นเครื่องไปเดลีในตอนบ่าย เพื่อเดินทางกลับกรุงเทพในวันรุ่งขึ้น เราพยายามร่วมการสนทนาธรรมโดยออกกำลังเดินเล่นในสวนรอบโรงแรมก่อน แต่ไปนั่งฟังจริงๆ กลับหลับสนิท ตื่นมาได้ยินน้องโอปวีร์ นักร้อง เล่าถึงเหตุที่ทำให้ได้มาฟังธรรมะจากท่านอาจารย์สุจินต์ น่าสนใจมาก จนอยากจะตั้งกระทู้ว่า “ท่านมาฟังธรรมะท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่มศพ. ได้อย่างไร” ให้ผู้อ่านได้ร่วมเล่าประสบการณ์ของแต่ละคน คงน่าสนใจนะคะ เหมือนอย่างที่ท่านอาจารย์กล่าวว่า ทำไมถึงอยากฟังแต่เรื่องราวในพระไตรปิฎก เรื่องราวของแต่ละคนก็เป็นธรรมะเหมือนกัน

คงจบดีกว่านะคะ จะเล่าต่อก็เป็นเรื่องราวของสนามบินพาราณสีที่ทะเลาะเป่ากัน ชื่อของฝากุ่นวาย ไปนอนเคลีที่โรงแรม J.W. Marriot เพื่อรับประทานเย็นและเช้าที่แสนอร่อย ก็เพียงรอบินในวันรุ่งขึ้นกลับกรุงเทพ แต่ก็มีเหตุการณ์พิเศษ เพราะวันนี้เป็นเทศกาลเดวาลีของศาสนาฮินดู โรงแรมและสนามบินตกแต่งด้วยดอกไม้สวยงาม

ต้องขอขอบคุณผู้จัดทัวร์ คุณเล็ก สุรภา ภวภูตานันท์ และคณะ มีน้องเต้ย เพลิม ยี่สมบุญ เป็นต้น ที่ดูแลทุกคนอย่างดีในระหว่างเดินทาง ทั้งในยามปกติและยามป่วยไข้ รวมทั้งคุณหมอและพยาบาลทุกท่านที่ต้องเปิดคลินิกเคลื่อนที่ จนยาของคุณหมอทวีป ผูกจิตร หมด

ขอบคุณเพื่อนร่วมคณะทุกท่าน โดยเฉพาะในบัส 4 ที่ได้อยู่ใกล้ชิดกันในพื้นที่
แคบๆ ถึง 10 วัน ต่างเมตตาเอ็นดูกัน ทั้งๆที่เพิ่งเคยเห็นกันก็มี น้องๆ เพื่อนๆ ช่วยเหลือ
ดูแลกัน กุศลจิตของทุกท่านทำให้ความยากลำบากในการเดินทางลดน้อยลงจนเกือบเป็น
เป็นความรื่นรมย์แทน

ขอขอบคุณเป็นพิเศษแด่ผู้ยิ่งใหญ่ในบัส 4 ทั้ง 2 ท่าน คือ ท่านพลเอก พหล และ ท่านเอกอัครราชทูตกฤษณา จันทระประภา ที่กรุณาให้ความเป็นมิตร เอื้อเฟื้อทั้งกาย วาจา ที่มาจากใจที่ดีงามของท่านที่สะสมความเข้าใจธรรมะที่ฟังติดต่อกันยาวนาน ตั้งแต่ปี 2516 ขอขอบคุณที่ท่านให้กำลังใจวิทยากร รศ. สงบ เชื้อทอง ในการบรรยายธรรม แม้ท่านจะเคยได้ยินได้ฟังมามากแล้วก็ตาม ไม่แปลกใจเลยว่า ทำไมท่านทั้งสองจึงเจริญก้าวหน้าในชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม เพราะท่านมีเมตตา ไม่ถือตน ให้ความเป็นมิตรกับทุกคน และไม่เป็นน้ำล้นแก้วนั่นเอง และเมื่อกลับมาแล้ว ท่านพหลยังแจกรูปถ่ายเป็นแผ่นดีวีดีคนละหลายแผ่น เป็นจำนวนเกือบร้อยแผ่น ถ้าใครยังไม่ได้ และต้องการเพิ่ม ติดต่อได้ที่คุณเดีย ท่านจะทำเพิ่มให้อีก

เมื่อกลับมาเล่าเรื่อง “(เกือบ) ถอดใจ ... ที่อินเดีย 57” ก็ต้องขอขอบคุณน้องวันชัย ภู่งาม ที่เป็น Wonderful Wanchai เพราะถึงแม้ไม่ได้เดินทางไปด้วย แต่ก็นำภาพถ่ายที่ส่ง สดๆมาจากอินเดียรวบรวมเป็นเรื่องเล่า ทำให้ผู้อ่านได้ทราบการเจริญกุศลของท่าน อาจารย์และคณะตามสถานที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ใส่ภาพประกอบเรื่องให้ อย่างเหมาะสม มีผู้อ่านบางท่านบอกว่า เหมือนเดินทางไปด้วยตัวเอง ฟังครั้งแรกดีใจว่าคง เขียนเก่งทำให้เห็นภาพ แต่นึกได้ว่าเพราะมีภาพที่น้องวันชัยใส่ประกอบนั่นเอง

ขอบคุณท่านผู้อ่านและแสดงความคิดเห็นทุกท่านละ แต่ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นไม่ได้ เลย ถ้าไม่ได้ศึกษาธรรมะจากท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ทำให้ได้ฟัง ได้ พิจารณา และเริ่มเข้าใจคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสนยากและลึกซึ้ง เช่นนี้

ขอนอบน้อมแด่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นด้วยเศียรเกล้า

ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นที่พึ่งตลอดชีวิต

กราบเท้าท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ด้วยความเคารพอย่างสูงค่ะ